

**ELINSIIRTOLIIKUNNAN VIIKON VAPAAEHTOISTEN PROFILII, MOTIIVIT JA
AIKEET VAPAAEHTOISTYÖHÖN JATKOSSA**

Essi Kähkönen

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma
Liikuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2017

TIIVISTELMÄ

Kähkönen, E. 2017. Elinsiirtoliikunnan viikon vapaaehtoisten profiili, motiivit ja aikeet vapaaehtoistyöhön jatkossa. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma, 67 s., 9 liitettä.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla European Transplant Sport Week (ETSW) -tapahtuman toteuttamista tukevissa vapaaehtoistehtävissä toimineiden vapaaehtoisten profiilia sekä selvittää vapaaehtoisten osallistumisen motiiveja. Lisäksi tutkittiin vapaaehtoisten tietämystä elinsiirron saaneiden liikunnasta ja aikomuksia toimia vapaaehtoisena jatkossa. Tutkimuksessa käsiteltiin vapaaehtoisuutta jälkimodernin yhteiskunnan piirteiden näkökulmasta, jossa refleksiivinen yksilöllisiä tarkoituksiperiä tavoitteleva ja episodimaisuuteen perustuva vapaaehtoisuus on syrjäyttämässä aiempaa perinteisiin ja yhteisöllisyyteen tukeutunutta kollektiivista vapaaehtoisuutta.

Tutkimus oli kvantitatiivinen tapaustutkimus, jossa aineisto kerättiin sähköisellä strukturoidulla kyselyllä. Kysely toimitettiin 182 vapaaehtoiselle. Kyselyn vastausprosentti oli 52 % (n=95). ETSW:n vapaaehtoisista 63 % oli naisia ja miehiä 37 %. Vapaaehtoiset olivat verrattain iäkkäitä, sillä vastaajien keski-ikä oli 50 vuotta. 33 % vapaaehtoisista oli eläkeläisiä ja 46 % työelämässä. Vapaaehtoisten itsearvioima tietämys elinsiirron saaneiden liikunnasta oli kasvanut merkittävästi vapaaehtoisten koulutuksen sekä tapahtumassa työskentelyn myötä.

Vapaaehtoisten motiiveja tutkittiin 34 motiiviväitteellä, joiden tärkeyttä vapaaehtoiset arvioivat 5-portaisella Likertin asteikolla. Väitteet perustuivat Special Event Motivation Scaleen (SEVMS). Motiiviväitteistä muodostettiin pääkomponenttianalyysin perusteella kuusi pääkomponenttia, jotka nimettiin työura ja velvollisuus, yhteisöllisyys, tapahtuman mahdollisuudet, hyödyllisyys, perhe sekä vaihtelu ja vapaa-aika. Tärkein pääkomponentti oli hyödyllisyys ja toiseksi tärkein yhteisöllisyys. Vapaaehtoisista 62 % aikoi ehdottomasti jatkaa vapaaehtoisena urheilutapahtumissa. Hieman vajaa puolet (45 %) aikoi ehdottomasti jatkaa vapaaehtoistyötä muissa tapahtumissa, 46 % elinsiirron saaneiden liikuntatapahtumissa ja 47 % vammaisliikuntatapahtumissa. Urheiluseurassa toimiminen kiinnosti vapaaehtoisia selvästi vähemmän, sillä vain hieman reilu kolmannes aikoi ehdottomasti jatkaa vapaaehtoistyötä seuratoiminnassa. Tulokset osoittavat, että vapaaehtoisten motiivit ilmentävät kollektiiviselle vapaaehtoisuudelle tyypillisiä piirteitä, kun taas vapaaehtoisten preferenssit episodimaista tapahtumavapaaehtoisuutta kohtaan kuvaavat refleksiivistä vapaaehtoisuutta. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää urheilutapahtumien ja erityisesti vammaisurheilutapahtumien vapaaehtoisten rekrytoinnissa ja motivoinnissa. Lisäksi tulokset voivat auttaa kehittämään toimenpiteitä vapaaehtoistyön jatkamisen tukemiseksi.

Asiasanat: vapaaehtoistyö, motiivit, urheilutapahtuma, elinsiirtoliikunta

ABSTRACT

Kähkönen, E. 2017. Volunteer profile, motivation and intention for future volunteering at the European Transplant Sport Week. Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis in Social Sciences of Sport, 67 p., 9 appendices.

The purpose of the study was to describe the profile and motivation of volunteers, who worked in supportive volunteer tasks at the 2016 European Transplant Sport Week. In addition volunteers' intentions for future volunteering and knowledge of transplant sport were examined. Volunteering was presented in the framework of collective and reflexive styles of volunteering and the characteristics of the postmodern society. In the postmodern society, reflexive volunteering with its self-serving interests and episodic nature seems to be replacing the collective volunteering based on traditions and the sense of community.

In this quantitative study data were collected through an online survey. An invite to the survey was sent to 182 volunteers with the completed response rate of 52 % (n=95). 63 % of the volunteers were female and 37 % male. Volunteers were relatively old, as the average age was 50 years. A third (33 %) of the volunteers were retired and 46 % were still working. Volunteers' self-evaluated knowledge of transplant sport had increased significantly due to the volunteer training and working at the event.

Volunteer motivation was studied through Special Event Motivation Scale (SEVMS) that included 34 items with 5-point Likert-scale. Principal component analysis was conducted to reduce the items to fewer components. Six components were extracted and named career & commitment, solidary, events opportunities, purposive, family and alteration & free time. The most important components were purposive and solidary. Almost two thirds (62 %) of the volunteers had definite intention to volunteer in sport events in the future. Little less than half (45 %) of the volunteers had definite intention to continue volunteering in other events. 46 % had definite intention to volunteer in transplant sport events and 47 % in disability sport events. Future volunteering in sports clubs was considered less interesting, as only a little over third (37 %) of the volunteers had definite intention to volunteer in sport clubs in the future. The results indicate, that volunteer motivation had more features of the collective style of volunteering, where as volunteers seemed to prefer the episodic forms of volunteering, which reflects the reflexive volunteerism. The results of the study can be used to recruit and to motivate volunteers in similar events as well as to develop actions for volunteer retention.

Key words: volunteering, motivation, special event, organ transplant sport

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO.....	1
2 EUROPEAN TRANSPLANT SPORT WEEK TAPAHTUMANA.....	3
3 VAPAAEHTOISTYÖ.....	7
3.1 Vapaaehtoistyön muodot.....	9
3.2 Vapaaehtoistyö pääomien kartuttajana.....	10
3.3 Vapaaehtoistyö Suomessa.....	11
3.4 Muutos kollektiivisesta vapaaehtoisuudesta refleksiiviseen.....	12
4 MOTIIVIT VAPAAEHTOISTYÖSSÄ.....	17
4.1 Vapaaehtoisten motiivit urheilutapahtumissa.....	18
4.2 Sosiaalisen toiminnan tyypit vapaaehtoisten motiiveissa.....	23
4.3 Timanttimalli vapaaehtoisten motiivien kuvaajana.....	25
5 TUTKIMUSONGELMAT JA -MENETELMÄT.....	28
5.1 Mittari.....	28
5.2 Tutkimuksen toteutus.....	29
5.3 Aineiston analysointimenetelmät.....	30
6 TULOKSET.....	34
6.1 Suhde elinsiirtoihin ja urheiluun.....	38
6.2 Tapahtumaorganisaation järjestämään koulutukseen osallistuminen.....	39
6.3 Tietämys elinsiirron saaneiden liikunnasta.....	39
6.4 Vapaaehtoisten motiivit.....	42
6.5 Vapaaehtoisena toimiminen tulevaisuudessa.....	51

7 POHDINTA.....	53
7.1 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti.....	56
7.2 Tutkimuksen eettisyys	59
7.3 Tutkimusprosessin arviointi	60
LÄHTEET	61
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Urheiluseurat haikailevat katoavien vapaaehtoisten perään, kun samaan aikaan erilaiset liikunta- ja urheilutapahtumat näyttävät houkuttelevan vapaaehtoisia osallistumaan. Suurten kansainvälisten liikunta-, urheilu- ja kulttuuritapahtumien järjestämisessä samoin kuin pienemmissä paikallisissa tapahtumissa vapaaehtoisten työntekijöiden merkitys onkin olennainen, sillä vapaaehtoiset muodostavat suurimman osan tapahtumien työvoimasta (Ferrand & Skirstad 2015). Vapaaehtoiset tuovat organisaatioon tietoa, taitoa, osaamista ja asiantuntemusta sekä työvoimaa, jotka mahdollistavat tapahtumien toteuttamisen (Dorsch, Riemer, Sluth, Paskevich & Chelladurai 2002).

Tässä tutkimuksessa vapaaehtoistyötä tarkastellaan yhteiskunnallisten muutosten näkökulmasta, jossa modernista jälkimoderniin yhteiskuntaan siirtyminen on aiheuttanut muutoksia sosiaalisissa olosuhteissa ja lisännyt erilaisia epävarmuuksia yhteiskunnassa. Aiemmista kollektiivisista rakenteista ja perinteistä irtautumisen seurauksena jälkimodernissa yhteiskunnassa korostuu yhä enenevässä määrin refleksiivisyys yksilöllisine tarpeineen ja kiinnostuksineen. (Beck 1992.) Yksilölliset elämäntavat voidaan havaita myös yksilöiden sitoutumisen ja yhteisiin kiinnittymisen löystymisenä (Beck 1992, 135; Giddens 1994, 92–93). Nämä muutokset ovat ilmentyneet myös vapaaehtoisten muuttuneissa motiiveissa ja sitoutumisena vapaaehtoistyöhön, mikä näkyy esimerkiksi satunnaisen ja episodimaisen vapaaehtoisuuden lisääntymisenä, mitä tapahtumavapaaehtoisuuskin kuvastaa. Refleksiivinen vapaaehtoisuus, jolle on ominaista yksilölliset kiinnostukset ja löyhä sitoutuminen, näyttääkin olevan syrjäyttämässä kollektiivista vapaaehtoisuutta, vaikkakin vapaaehtoisuuden muodot osittain sekoittuvatkin toisiinsa. (Hustinx & Lammertyn 2003.)

Urheilutapahtumien vapaaehtoisista ja heidän osallistumisen motiiveista on paljon kansainvälistä tutkimusta niin Olympialaisista, eri lajien kansainvälisistä kilpailuista kuin myös paikallisista urheilun suur tapahtumista. Suomessa aihetta on tutkittu muun muassa jääkiekon MM-kilpailuiden (Pöyhä 2004), yleisurheilun MM-kilpailuiden (Itkonen ym. 2006) ja yleisurheilun EM-kilpailuiden (Aarno-Kaisti 2013) osalta. Sen sijaan vammaisurheilutapahtumat, eri-

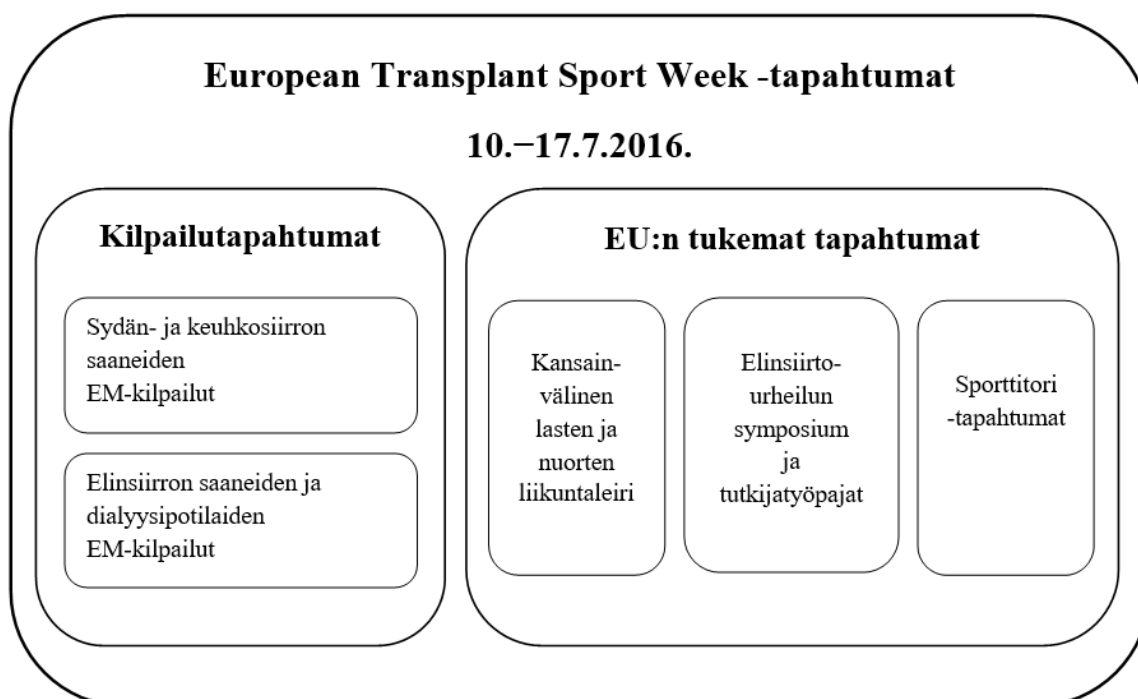
tyisesti Paralympialaisia pienemmät tapahtumat, ovat jääneet vaille laajempaa tutkimusta aiheesta. Ulkomaalaisia tutkimuksia on muutamia (mm. Khoo & Engelhorn 2007; 2011; Surujlal 2010), mutta suomalaisia tutkimuksia ei tiettävästi lainkaan. Tästä syystä Suomessa järjestetyn kansainvälisen European Trasplant Sport Week:n (ETSW) vapaaehtoisten tutkimista voidaan pitää tarpeellisena. ETSW on tapahtumana myös siinä mielessä poikkeuksellinen verrattuna aiemmin tutkittuihin urheilu- ja vammaisurheilutapahtumiin, että liikuntaviikko piti sisällään useita osatapahtumia, joista urheilukilpailut, elinsiirron saaneiden EM-kilpailut, oli vain yksi osatapahtuma. Lisäksi tässä tutkimuksessa näkökulma on erityisesti tapahtuman toteuttamista tukevissa vapaaehtoisissa.

Tutkimus on menetelmältään kvantitatiivinen kuvaileva tapaustutkimus, jossa tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä. Tarkoituksena on kuvata ETSW:n vapaaehtoisten taustoja ja motiiveja. Lisäksi tutkitaan vapaaehtoisten tietämystä elinsiirron saaneiden liikunnasta ja vapaaehtoisten aikeita toimia vapaaehtoisena jatkossa. Tutkimuksen avulla saadaan tietoa, millaisia ovat vapaaehtoiset, jotka toimivat järjestysmiehinä, kuljettajina, ensiapuhenkilöstönä, joukkueattaseoina, lasten leiriohjaajina ja erilaisissa avustavissa tehtävissä tapahtumassa. Lisäksi voidaan lisätä ymmärrystä vapaaehtoisten motiiveista tapahtumassa, joka on kooltaan ja huomioarvoltaan huomattavasti kansainvälisiä urheilun suur tapahtumia, kuten Olympialaisia tai kansainvälisiä mestaruuskilpailuja, pienempi.

Tässä raportissa esittelen ensin ETSW:tä tapahtumana, minkä jälkeen määritellään vapaaehtoistyö ja luodaan katsaus suomalaiseen vapaaehtoistyöhön sekä yhteiskunnallisten muutosten vaikutuksiin vapaaehtoistyössä. Sitten käsittelen vapaaehtoistyön motiiveja, joita tarkastellaan erityisesti erilaisten urheilutapahtumien vapaaehtoisten osalta. Luvussa viisi esittelen tutkimusongelmat ja -menetelmät sekä tutkimuksen toteuttamisen. Kuudes luku koostuu tutkimuksen tuloksista ja niiden vertailusta aiempiin tutkimuksiin. Lopuksi teen yhteenvedon tuloksista ja pohdin tutkimusprosessin kulkua tuoden esille myös luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyviä huomioita.

2 EUROPEAN TRANSPLANT SPORT WEEK TAPAHTUMANA

European Transplant Sport Week (ETSW) on Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry:n järjestämä kansainvälinen elinsiirtoliikunnan tapahtumaviikko, joka järjestettiin 10.–17.7.2016 Vantaalla. Kaikkiaan tapahtuma piti sisällään liikuntaleirin elinsiirron saaneille lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen, kansainvälisen elinsiirtourheilun symposiumin ja tutkijatyöpajoja sekä sporttitori-tapahtumia, joiden tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta elinsiirroista. Sporttitori-tapahtumat järjestettiin julkisilla paikoilla eri puolilla pääkaupunkiseutua ja ne olivat kaikille avoimia. Lisäksi ETSW sisälsi kahdet Euroopan mestaruuskilpailut. Sydän- ja keuhkosiirron saaneiden Euroopan mestaruuksista kilpailtiin 16:tta kertaa ja elinsiirron saaneiden ja dialyysipotilaiden Euroopan mestaruuksista kilpailtiin yhdeksättä kertaa. Molemmilla EM-kilpailutapahtumilla on omat pääjärjestöt ja kilpailut on aiemmin järjestetty toisistaan erillään. Kesällä 2016 Vantaalla nämä kaksi EM-kilpailutapahtumaa järjestettiin kuitenkin ensimmäistä kertaa yhdessä. (ETSW Official Handbook 2016, ETSW2016 project plan.) Kuviossa 1 on esitelty ETSW:n sisältämät tapahtumat.

KUVIO 1. ETSW:n tapahtumat

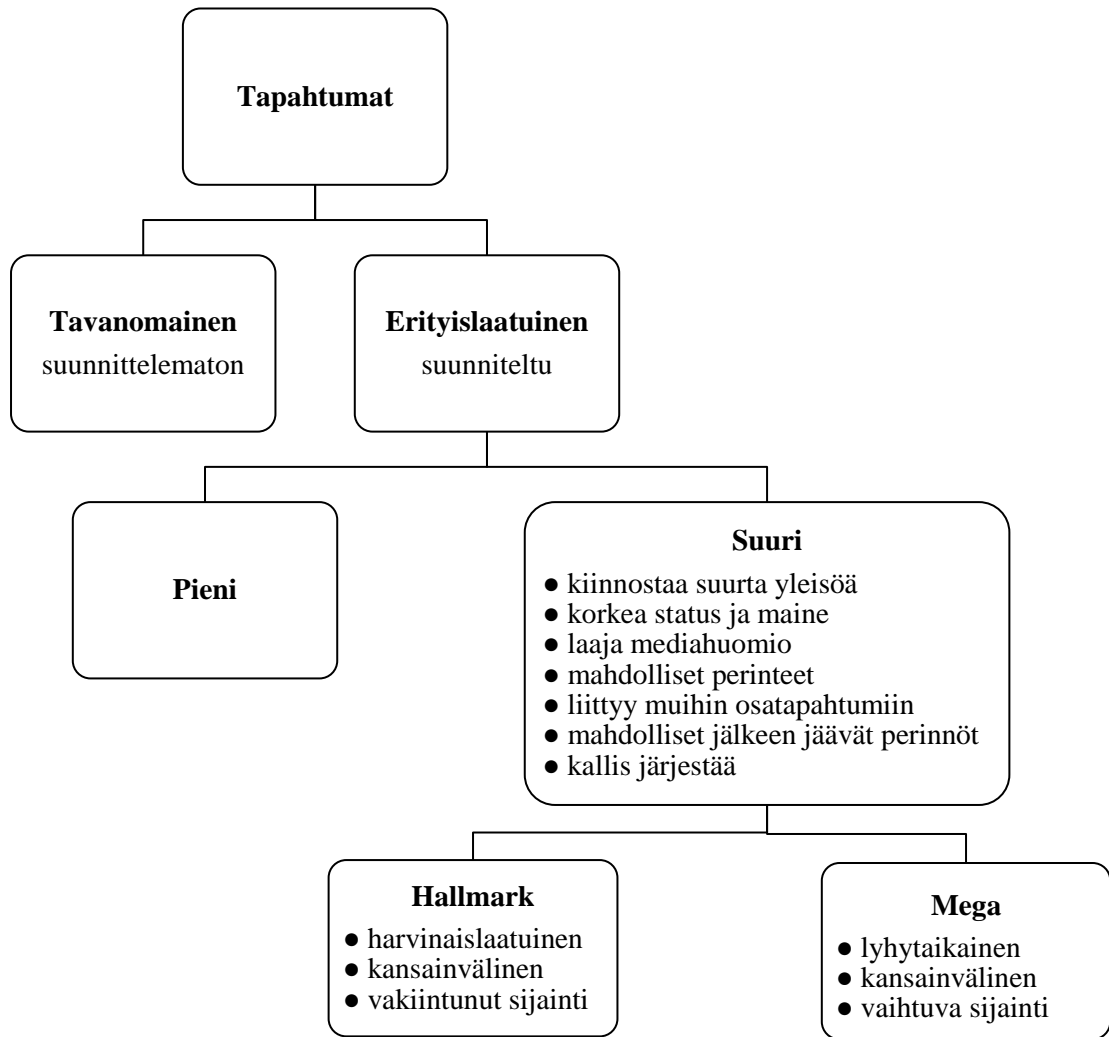
ETSW:n tavoitteena oli edistää elinsiirron saaneiden sosiaalista inklusiota urheilun ja liikunnan avulla sekä edistää yhtäläisiä osallistumisen mahdollisuuksia elinsiirron saaneiden liikuntaan eurooppalaisella ja kansallisella tasolla. Lisäksi tavoitteena oli tuoda yhteen eurooppalaisia elinsiirtoliikunnan ja elinsiirtopotilaiden yhdistyksiä sekä lisätä tietoisuutta elinsiirtoliikunnasta ja terveyttä edistävästä liikunnasta. (ETSW2016 project plan.)

ETSW:n toteuttamiseksi luotiin erillinen vapaaehtoisohjelma, joka sisälsi koulutusta kaikille vapaaehtoisille. Vapaaehtoisena toimimisen ja koulutukseen osallistumisen arveltiin tarjoavan erityisesti opiskelijoille ja työttömille hyödyllisiä ansioita. Vapaaehtoisten rekrytointi tapahtui kansallisesti paikallisten vapaaehtoisverkostojen, koulujen, työvoimatoimiston sekä elinsiirto- ja dialyysijärjestöjen kautta. Euroopan laajuinen rekrytointi toteutettiin eurooppalaisten elinsiirtoliikuntajärjestöjen kautta. (ETSW2016 project plan.) Tapahtumassa työskenteli kaikkiaan noin 300 vapaaehtoista. Urheilukilpailuiden toimitsijatehtävistä vastasivat pääasiassa urheiluseurat ja seurojen omat vapaaehtoiset, kun taas tässä tutkimuksessa tutkittavat vapaaehtoiset työskentelivät tapahtuman toteuttamista tukevissa vapaaehtoistehtävissä, kuten joukkueattaseoina, järjestyksenvalvojina, logistiikka- ja tapahtumapalveluissa. Tukevissa vapaaehtoistehtävissä ETSW:ssä työskenteli yli 180 vapaaehtoista.

ETSW kokosi yhteen eurooppalaisia elinsiirron saaneita, dialyysipotilaita, opiskelijoita, perheitä, vapaaehtoisia, lääketieteen ja liikunta-alan ammattilaisia sekä Euroopan elinsiirtoliikunnan järjestöjä. Kaikkiaan ETSW keräsi noin 1200–1300 osallistujaa, josta urheilijoita oli noin puolet, avustajia 100–300 ja tutkijoita, valmentajia ja lääkintähenkilöstöä noin 200. Tapahtuma toi ensimmäistä kertaa yhteen useita elinsiirtoliikunnan tapahtumia ja tutkijatyöpajoja, mitä voidaan pitää eräänlaisena testinä uudelleenlaistulle eurooppalaisten organisaatioiden väliselle yhteistyölle. Lisäksi tapahtumassa käytettiin ensimmäistä kertaa liikuntaa ja urheilua välineenä elinsiirron saaneiden aktiivisen elämäntavan edistämässä ja tietoisuuden lisäämisessä elinsiirroista. Elinsiirtoliikunnassa on aiemmin ollut lähinnä lääketieteellinen lähestymistapa, mutta nyt mukana oli laajasti ammattilaisia ja tutkijoita myös muilta erityisryhmien aloilta tuomaan entistä paremmin esille aktiivista elämäntapaa ja terveyttä edistäviä toimintamahdollisuuksia elinsiirron saaneille. (ETSW2016 project plan.)

Jotta ETSW voidaan asemoida erilaisten urheilutapahtumien joukossa, on tarpeen tarkastella, miten urheilutapahtumaa on määritelty. Jago ja Shaw (1998 Mastermanin 2004,16 mukaan) esittelevät mallin (kuvio 2), joka määrittelee erilaisia urheilutapahtumia niiden kokoluokan mukaan. Tämän mallin mukaan tapahtumat ovat joko tavallisia suunnittelemattomia tapahtumia tai erityislaatuisia suunniteltuja tapahtumia. Erityislaatuiset suunnitellut tapahtumat ja kaantuvat vielä pieniin ja suuriin tapahtumiin. Suurilla tapahtumilla on korkea status ja maine. Lisäksi ne houkuttelevat suurta yleisöä ja saavat laajaa mediahuomiota. Tapahtumilla on perinteitä ja ne liittyvät muihin tapahtumiin. Suurtapahtumat ovat kalliita järjestää ja ne jättävät jälkeensä perinnön. Tällaiset tapahtumat voivat olla yksittäisiä tai toistuvia tapahtumia, ne voivat kestää yhdestä päivästä useisiin päiviin ja niiden mittakaava ja koko voi vaihdella laajastikin. Mallin perusteella suurtapahtumat ovat luokiteltavissa mega-tapahtumiin ja niin sanottuihin hallmark-tapahtumiin. Mega-tapahtumat ovat yhden kerran kyseisellä paikkakunnalla järjestettäviä kansainvälisiä suurtapahtumia, kuten esimerkiksi Olympialaiset ja useimpien lajien kansainväliset arvokilpailut. Hallmark-tapahtumat ovat puolestaan harvinaislaatuisia yhteen paikkakuntaan sidottuja tapahtumia, kuten esimerkiksi tenniksen Grand Slam –turnaukset tai Formula1-osakilpailut. (Jago & Shaw 1998 Mastermanin 2004, 16–17 mukaan.)

Myös Müller (2015) on pyrkinyt asettamaan eri urheilutapahtumia niiden koon perusteella erilaisiin kategorioihin selventääkseen tapahtumien määrittelyssä ongelmalliseksi havaittua käsitteistöä. Hänen mukaansa mega-tapahtumat ovat suurempia kuin tavalliset tapahtumat. Ne ovat tietyn ajan kestäviä liikkuvia tilaisuuksia, jotka keräävät suuren määrän vierailijoita. Niillä on laaja median välittämä kattavuus, ne vaativat suuria kustannuksia ja niillä on suuri vaikutus alueen rakennettuun ympäristöön ja väestöön. Müller tarkasteli suuria urheilutapahtumia käyttämällä edellä mainittuja neljää tekijää indikaattoreina määrittämään tapahtuman kooka. Tarkastelun kautta hän määritteli esimerkiksi Lontoon kesäolympialaiset gigatapahtumaksi, Universiadit, Kansanyhteisönkisat, talviolympialaiset ja jalkapallon MM- ja EM-kisat mega-tapahtumiksi ja muun muassa Super Bowlin suurtapahtumaksi. Jago ja Shaw (1998 Skirstadin ja Hanstadin 2013 mukaan) ovat määritelleet urheilun suurtapahtumaksi myös kansallisen tai kansainvälisen urheilutapahtuman, joka kestää pitempään kuin yhden päivän ja työllistää vähintään 150 vapaaehtoista operationaalisissa tehtävissä.

KUVIO 2. Urheilutapahtumien määrittelmä (Masterman 2004 mukaillen Jagoa & Shaw'ta 1998)

ETSW eroaa siinä mielessä monista urheilun suur tapahtumista, että vaikka se on kansainvälinen tapahtuma, se ei ole sellainen huippu-urheilutapahtuma, joka saisi suurta kansainvälistä mediahuomiota ja houkuttelisi suuria määriä kisaturisteja seuraamaan tapahtumaa, kuten esimerkiksi Olympialaiset tai jonkin tietyn lajin kansainväliset arvokilpailut. Lisäksi tapahtuma koostui useista tapahtumista, joista urheilukilpailut oli yksi osatapahtuma. Tapahtumaa voidaan kuitenkin pitää suur tapahtumana sen kansainvälisyyden, keston ja vapaaehtoisten määrän perusteella kuten Jago ja Shaw (1998 Skirstadin ja Hanstadin 2013 mukaan) ovat suur tapahtumaa määrittelleet sekä järjestämiseen vaadittavan mittavan panoksen ja suuren osallistujajoukon perusteella.

3 VAPAAEHTOISTYÖ

Vapaaehtoistyötä käsiteltäessä on käytetty muun muassa käsitteitä vapaaehtoistyö, vapaaehtoisuus ja vapaaehtoinen, joita käytän myös tässä tutkimuksissa. Edellä mainittuja käsitteitä on määritelty lukuisilla eri tavoilla, mutta niille ei ole olemassa yhtä universaalia yhteistä määritelmää (Cuskelly, Hoye & Auld 2006, 4). Suomalaiset vapaaehtoistyön tutkijat Nylund ja Yeung (2005, 15) määrittelevät vapaaehtoistyön olevan palkatonta, vapaasta tahdosta lähtöisin olevaa yleishyödyllistä organisoitunutta toimintaa. Vapaaehtoistyötä on pyritty määrittelemään myös viiden kriteerin kautta, joiden mukaan tehtävät voidaan luokitella vapaaehtoisuudeksi. Nämä kriteerit ovat, että toimintaan sitoudutaan (1) ja sitoutuminen tapahtuu omasta vapaasta tahdosta (2), luovutetusta panoksesta, kuten työ tai aika, ei ole odotettavissa rahallista korvausta (3), tehtävää suoritetaan organisoidussa toiminnassa (4) ja toiminta palvelee yhteisöä tai sillä saavutetaan yhteistä hyötyä (5). (Halba & LeNett 1997, Ferrandin ja Skirstadin 2015 mukaan.)

Cnaan, Handy ja Wadsworth (1996) ovat esitelleet erilaisia vapaaehtoisuuden asteita tuoden esille niin kapean kuin laajankin määritelmän vapaaehtoisuudelle. Määritelmän apuna he käyttävät neljää vapaaehtoisuuden pääosa-alueita: vapaata valintaa, palkkiota, rakennetta ja toiminnasta aiheutuvaa hyötyä (taulukko 1). Valinnan vapaus voi vaihdella todellisesta vapaasta tahdosta velvollisuuteen toimia vapaaehtoisena. Palkkiona voi olla stipendi tai muu pieni palkkio, kulukorvaus tai ei minkäänlaista palkkiota. Rakenteella viitataan formaaliin tai informaaliin vapaaehtoisuuteen, toisin sanoen toimimalla jossain formaalissa organisaatiossa tai informaalisti esimerkiksi naapurin apuna. Hyödyn saajat taas tuo esille, ovatko vapaaehtoistyöstä hyötyvät täysin tuntemattomia, sukulaisia tai ystäviä, tai tuotetaanko toiminnalla hyötyä itselle. Todellisesta vapaaehtoisesta (*pure volunteer*) voidaan Cnaanin ym. (1996) mukaan puhua silloin, kun vapaaehtoistyöhön osallistutaan todellisesta vapaasta tahdosta, tehtävään ei liity minkäänlaista palkkiota, toiminta tapahtuu formaalissa organisaatiossa eikä vapaaehtoisella ole henkilökohtaista yhteyttä niihin, jotka hyötyvät vapaaehtoistyöstä.

TAULUKKO 1. Vapaaehtoisuuden jatkumo (Cnaan ym. 1996)

Osa-alueet	Kategoriat
Valinnan vapaus	<ol style="list-style-type: none"> 1. oma vapaa tahto 2. jossain määrin pakotettu 3. velvollisuus
Palkkio	<ol style="list-style-type: none"> 1. ei minkäänlaista palkkiota 2. ei odotettavissa olevaa palkkiota 3. kulukorvaus 4. stipendi tai muu palkkio
Rakenne	<ol style="list-style-type: none"> 1. formaali 2. informaali
Hyödyn saajat	<ol style="list-style-type: none"> 1. tuntemattomat 2. sukulaiset/ystävät 3. itselle tuotettava hyöty

Vapaaehtoiseksi puolestaan voidaan luokitella henkilö, joka toteuttaa yhteisöä tai yhteiskuntaa hyödyttävää toimintaa vapaaehtoisesti ilman palkkaa. Vapaaehtoisuus voi kuitenkin olla hyödyllistä henkilökohtaiselle kehittymiselle. (European Youth Forum 2012, 7.) Mongan (2006) mukaan vapaaehtoiset ovat henkilöitä, jotka tarjoavat työvoimaa ja osaamista maksutta organisaation käyttöön. Yhteistä edellä esitetyille vapaaehtoisuuden ja vapaaehtoisen eri määritelmille vaikuttaisi olevan rahallisen korvauksen puuttuminen, yhteisöä hyödyttävä toiminta ja osallistumisen vapaaehtoisuus.

Cuskelly ym. (2006, 18) tuovat esille, että on tärkeää määritellä myös urheilun ja liikunnan saralla toimiva vapaaehtoinen, koska vapaaehtoisten rooli urheilusektorilla on varsin merkittävä. Urheilun parissa toimivat vapaaehtoiset onkin usein määritelty roolin tai osallistumis-

frekvenssin mukaan sekä millaisessa organisaatiossa toimitaan, kuten esimerkiksi seurassa, projektissa tai tapahtumassa. Tätä myötä urheilun vapaaehtoiset voidaan ryhmitellä kahteen ryhmään: urheiluseuroissa ja -organisaatioissa toimivat valmentajat, toimitsijat ja johtohenkilöt sekä urheilutapahtumissa ja -projekteissa toimivat vapaaehtoiset. Ferrand ja Skirstad (2015) erittelevät vielä sellaiset vapaaehtoiset, jotka tekevät vapaaehtoistyötä urheilutapahtumassa jonkin seuran kautta ja seuralle maksetaan sovittu summa vapaaehtoistehtävien hoitamisesta. Näin voidaan huomata, että urheilutoiminnassa on paljon erilaisia vapaaehtoisia. Cuskellyn ym. (2006, 18) mukaan myös urheilun parissa toimivat vapaaehtoiset eroavat vallinnan vapauden, palkkion, informaalien ja formaalisten rakenteiden ja hyödyn saamisen suhteen, kuten Cnaan ym. (1996) esittävät määritelmässään. Vaikka urheilutapahtumien vapaaehtoisille ei makseta tehtävästä palkkaa, vapaaehtoiset eivät ole järjestelytoimikunnalle täysin ilmaisia, sillä vapaaehtoisille täytyy järjestää ruokailu sekä toimitsija-asut ja joissakin tapauksissa jopa majoittaa heidät (Solberg 2003 Ferrandin ja Skirstadin 2015 mukaan). Esimerkiksi ETSW:ssä vapaaehtoiset saivat vastineeksi tapahtumassa työskentelystä toimitsija-asun, ruokailun työpäivinänsä sekä tilaisuuden osallistua vapaaehtoisten kiitosjuhlaan. Vapaaehtoiset eivät myöskään korvaa ammattilaisia, jotka toimivat urheilutapahtuman organisaattoreina, koska ammattilaisia tarvitaan opastamaan vapaaehtoisia, jotta tapahtumassa tarvittavat palvelut ja toiminnot pystytään toteuttamaan (Andile & Surujlal 2013).

3.1 Vapaaehtoistyön muodot

Stebbins (1996; 2004,5) tuo esille vapaa-ajan näkökulman vapaaehtoistyöhön, joka voidaan jakaa vakavaan, satunnaiseen ja projektinomaiseen vapaa-ajan viettoon. Vakava vapaa-aika on systemaattista amatööriuran tavoittelua tai luomista esimerkiksi harrastuksen tai vapaaehtoistyön parissa, jossa vaaditaan erityisiä taitoja, tietoa ja kokemusta. Tämänkaltaista uravapaaehtoisuutta ilmentävät palkkiottomat vapaaehtoistyöt kuten toimiminen luottamustehtävissä ruohonjuuritason organisaatiossa tai valmentaminen junioriurheilussa. (Stebbins 1996.) Uravapaaehtoisuuteen vaikuttaakin liittyvän tietynlainen halu toimia tavalla tai toisella asian parissa, jonka henkilö kokee tärkeäksi tai jota kohtaan hänellä on erityistä paloa. Tosin uravapaaehtoisuuden taustalla näyttäisivät ennemminkin vaikuttavan itsekkäät kuin altruistiset motiivit (Stebbins 1996). Stebbinsin esittelemä uravapaaehtoisuus on verrattavissa Claryn ym. (1996) tunnistamaan ura-funktioon (ks. luku 4), jota vapaaehtoisuudella saatetaan tavoitella.

Toisaalta uran tavoittelu voi edetä jopa amatööriuraa pidemmälle, kuten Antonie (2010) tuo esille jalkapalloerotuomarin tehtävän kautta. Jalkapallon tuomaritoiminta on kehittynyt vapaa-ajan ajanvietteestä ammattimaiseksi työksi, jossa on mahdollista luoda uraa ja joka vaatii erityistä kouluttautumista ja esimerkiksi sääntöjen omaksumista (Antonie 2010). Vakavan vapaa-ajan lisäksi Stebbins (2004) mainitsee satunnaisen ja projektiluonteisen vapaa-ajan. Satunnainen vapaa-aika on luonteeltaan suhteellisen lyhytaikaista ja miellyttävää eikä vaadi juurikaan erityistä koulutusta. Projektiluonteinen vapaa-aika puolestaan viittaa yksittäiseen tai satunnaiseen vapaa-ajalla toteutettavaan toimintaan, joka vaatii vaivannäköä ja toisinaan taitoja ja osaamista, mutta ei siitä huolimatta ole vakavaa vapaa-aikaa tai uravapaaehtoisuutta eikä sen olisi tarkoitus kehittyäkään sellaiseksi. Vapaaehtoisena toimimista urheilutapahtumassa voidaan pitää tämän kaltaisena projektiluontoisena vapaa-aikana. (Stebbins 2004, 5–7.)

Vapaaehtoistyö voi olla iäkkäille ja työttömille työtä sekä nuorille ja työttömille keino löytää työtä, minkä vuoksi se ei välttämättä ole suoranaista vapaa-aikaa, sillä siinä voi olla myös velvollisuuteen liittyviä tuntemuksia. Mikäli vapaaehtoistyön tekeminen tuntuu pakotetulta ja velvollisuuden täyttämiseltä, kyse ei ole vapaa-ajasta ja vapaaehtoisuuden toteutumisenkin on kyseenalaista. Tällöin vapaaehtoistyöhön ei välttämättä myöskään liity palkitsevan kokemuksen tunteita, tai yksilön aidosti kokemaan työstä nauttimista. Tällaista pakonomaista vapaaehtoisuutta, jota ei luokitella vapaa-ajan toiminnaksi nimitetään marginaalivapaaehtoisuudeksi. (Stebbins 1996.)

3.2 Vapaaehtoistyö pääomien kartuttajana

Sosiaalinen todellisuus muodostuu erilaisista kentistä, joilla ilmenee valtakamppailua taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta pääomasta. Sosiaalista pääomaa ilmentävät yksilöiden sosiaaliset suhteet, yksilön rooli verkostoissa ja miten yksilö hyödyntää verkostojaan. (Bourdieu 1986, 47, 51.) Pääomista vapaaehtoistyössä ilmeneekin ehkä selkeimmin sosiaalisen pääoman kartuttaminen, kun vapaaehtoistyössä tutustutaan uusiin ihmisiin ja luodaan sosiaalisia verkostoja, joista voi olla myös myöhemmin hyötyä niin työelämässä kuin vapaa-ajallakin. Ihmissuhdeverkostot ovatkin eräänlaisia yksilöllisiä tai kollektiivisiä sijoittamisstrategioita,

joiden avulla joko tarkoituksellisesti tai tahattomasti pyritään luomaan suhteita, jotka ovat käyttökelpoisia pitkällä tai lyhyellä aikavälillä (Bourdieu 1986, 52).

Kulttuurista pääomaa esiintyy kolmessa muodossa. Se on habitukseen liittyviä taitoja ja valmiuksia sekä esineisiin ja tavaroihin objektivoitunutta kulttuuria, kuten keräilyesineet. Lisäksi kulttuurisuus on institutionalisoitunutta, jolloin sillä viitataan koulutukseen ja tutkintoihin. (Bourdieu 1986, 47.) Kulttuurisen pääoman voidaan tulkita ilmenevän vapaaehtoistyössä lähinnä habitukseen liittyvien taitojen ja valmiuksien kautta, kun esimerkiksi tapahtumassa kyseessä olevalle urheilulajille vannoutuneet henkilöt tuovat lajikulttuuriin kuuluvaa pääomaa tapahtuman käyttöön. Toisaalta vapaaehtoistyön kautta yksilö voi saada myös koulutusta ja hankkia taitoja, jotka lisäävät kulttuurista pääomaa.

Taloudellinen pääoma kuvaa yksilöiden varallisuutta ja taloudellista asemaa (Bourdieu 1986, 47). Vapaaehtoistyöllä voidaan ajatella olevan välineellistä merkitystä taloudellisen pääoman hankkimiseen, mikäli vapaaehtoinen pyrkii vapaaehtoistyöhön osallistumalla tietoisesti hankkimaan sellaisia meriittejä, jotka edistävät esimerkiksi työuralla etenemistä ja tätä myötä varallisuuden tai taloudellisen aseman kohottamista. Lisäksi Bourdieun (1986, 47) mukaan sekä kulttuurinen että sosiaalinen pääoma voivat tietyissä olosuhteissa olla vaihdettavissa taloudelliseksi pääomaksi, joten myös sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman kartuttaminen voivat olla välineitä taloudellisen pääoman hankkimiseen, kuten esimerkiksi akateemisen koulutuksen antaman pätevyyden hyödyntäminen työmarkkinoilla taloudellisen pääoman kartuttamiseksi.

3.3 Vapaaehtoistyö Suomessa

Kansainvälisessä vertailussa vapaaehtoistyöhön osallistuminen on Suomessa yleistä (Ajankäyttötutkimus 2009). Suomalaisessa vapaaehtoistyössä on tapahtunut muutosta siten, että vapaaehtoistyötä tekevien määrä on vähentynyt vuodesta 2010 vuoteen 2015, mutta ne jotka toimivat vapaaehtoisina ovat entistä aktiivisempia. Kun vielä vuonna 2010 vapaaehtoisissa oli enemmän miehiä, vuonna 2015 naisia toimi määrällisesti enemmän vapaaehtoisena. Tosin tuntimäärällisesti miehet olivat hieman naisia aktiivisempia. Vuonna 2015 eniten vapaaehtois-tunteja tehtiin lasten, kulttuurin ja liikunnan parissa. Henkilömääriä tarkastellessa taas eniten

vapaaehtoisia toimi liikunnan ja urheilun, senioreiden sekä lasten ja nuorison parissa. (Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015.) Sukupuolten välillä on eroja siinä, millaista vapaaehtoistyötä tehdään. Miehet osallistuvat useammin esimerkiksi urheilu- ja liikuntaseurojen, asuinalueyhdistysten ja harrastusjärjestöjen vapaaehtoistoimintaan, kun taas naiset osallistuvat enemmän sosiaali- ja terveystajärjestöjen, uskonnollisten yhdistysten sekä koulujen ja päiväkotien vapaaehtoistoimintaan. (Ajankäyttötutkimus 2009.)

Ajankäyttötutkimuksen (2009) mukaan alle 25-vuotiaiden määrä vapaaehtoistyössä on vähentynyt, kun taas yli 65-vuotiaiden määrä on kasvanut. Samansuuntaisia tuloksia on havaittavissa myös Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015 -tutkimuksessa, jonka mukaan eniten vapaaehtoisia oli 35–49-vuotiaissa, mutta eniten tunteja vapaaehtoistyöhön käyttivät 65–79-vuotiaat ja toiseksi eniten 25–34-vuotiaat. Hieman yli puolet vapaaehtoistyöstä on raportoitu olevan organisoitua (Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015).

Suomalaista urheilun vapaaehtoistyötä on pidetty merkittävänä suomalaisen urheilun piirteenä. Aikuisväestöstä huomattava osa (noin 16 %) työskenteleeikin vapaaehtoisena urheilun parissa, mikä tarkoittaa, että Suomi on tässä suhteessa EU:n kärkimaita. Näyttää siltä, että vapaaehtoistyötä pidetään Suomessa yleisestikin tärkeänä, sillä Suomi on Ruotsin ohella ainoa EU-maa, jossa vapaaehtoistyö on nostettu suhteellisen korkealle osaksi poliittista ohjelmaa. (Volunteering in the European Union 2010, 100, 117.)

3.4 Muutos kollektiivisesta vapaaehtoisuudesta refleksiiviseen

Vapaaehtoisuus koostuu yksilöllisestä elämäntilanteesta sekä institutionaalisista rakenteista, joissa vapaaehtoistyö tapahtuu. Tämän vuoksi vapaaehtoisuutta tulisi tarkastella huomioimalla sosiaalisten rakenteiden muutokset ja niiden vaikutukset yksilöllisiin elämäntilanteisiin sekä organisaatiolliset muutokset, jotka muokkaavat vapaaehtoisuutta. (Behr 2000, 8–10, Hustinxin & Lammertynin mukaan). Muutos modernista jälkimoderniin yhteiskuntaan onkin havaittavissa muutoksina myös vapaaehtoisuudessa (Hustinx & Lammertyn 2003). Tässä tutkimuksessa vapaaehtoistyötä käsitellään peilaten sitä yhteiskunnallisiin muutoksiin, joita on tapahtunut siirryttäessä modernista jälkimoderniin aikaan.

Beck (1992) puhuu jälkimodernista yhteiskunnasta riskiyhteiskuntana, jolle ominaista ovat erilaiset riskit ja epävarmuus. Riskiyhteiskunta on seurausta modernisaatioprosessista, jossa modernin yhteiskunnan rakenteet ovat murtuneet ja sosiaalisissa olosuhteissa on tapahtunut perustavanlaatuisia muutoksia, kun turvainstituutiot, kuten ydinperhe, käsitys sosiaalisista luokista, miesten ja naisten roolit sekä ihanteet työn pysyvyydestä, ovat rikkoutuneet. Lisäksi kollektiiviset merkitysrakenteet ovat hiipuneet lisäten yksilöllistymistä. Yksilöllistyminen tarkoittaa paitsi aiempien varmuuksien hajoamista myös välttämättömyyttä löytää uusia varmuuksia. (Beck 1992,153; Beck 1995, 19, 28.) Perinteistä vapautuminen ja yksilöllistyminen ovat mahdollistaneet yksilön irrottautumisen aiemmin sellaisenaan annetuista elämäntavoista, minkä myötä yksilön täytyy itsenäisesti rakentaa oma elämänsä (Beck 1992, 135; Giddens 1994, 92–93). Samalla kuitenkin yksilön edellytetään selviytyvän itsenäisesti riskien ja epävarmuuksien keskellä (Beck 1992, 153). Yhteiskunnan epävarmuus pakottaakin ihmiset toimijuuteen ja ottamaan oman elämänsä rakentamisen omiin käsiinsä. Tätä yksilöiden toimijuuden autonomisuutta ei pitäisi silti tulkita itsekkyytenä. (Giddens 1994, 126.) Koska tulevaisuus näyttäytyy epävarmana, pitkäntähtäimen tavoitteiden asettaminen ei kuitenkaan vaikuta mielekkäältä. Samoin sitoutumiset nähdään uusien mahdollisuuksien esteinä, minkä vuoksi suositetaan mahdollisimman löyhiä sitoumuksia. (Bauman 2002, 195.)

Vapaaehtoisuuden muutoksen käsittelemisessä on käytetty useita erilaisia käsitteitä kuten traditionaalinen tai klassinen ja vanha vastakohtina modernille ja uudelle vapaaehtoisuudelle. Samoin puhutaan muutoksesta kollektiivisesta individualistiseen tai refleksiiviseen, jäsenyyseräisestä ohjelmaeräiseen sekä institutionaaliseen itse-organisoituun vapaaehtoisuuteen (Hustinx & Lammertyn 2003). Hustinx ja Lammertyn (2003) käyttävät vastinparina käsitteitä kollektiivinen ja refleksiivinen vapaaehtoisuus kuvaamaan muuttunutta vapaaehtoisuutta modernista jälkimoderniin aikaan. Näitä käsitteitä käytetään myös tässä tutkimuksessa.

Kollektiivisen vapaaehtoisuuden taustalla ovat elämänsä ja perinteiden jatkumisen varmistaminen, jotka pohjautuvat sosiaalisesti ennalta määriteltyihin tapoihin elää ja ajatella. Kollektiivinen vapaaehtoisuus on yhteydessä yhteisöön ja siinä jaettuun toiveisiin ja tarpeisiin ilmentäen kiinteää sosio-kulttuurista ja paikallisuuteen tukeutuvaa ryhmään sulautumista, jossa on vahva me-henki ja yhteenkuuluvuus. Kollektiivinen vapaaehtoisuus perustuukin elinikäiseen ja vaativaan sitoutumiseen, jossa motiiveina vaikuttavat vahvasti velvollisuuden tunne ja

vastuu yhteisöä kohtaan. Lisäksi kollektiivisuuteen liittyy altruistisia piirteitä. (Hustinx & Lammertyn 2003.)

Jälkimodernille vapaaehtoisuudelle tyypillinen yksilöllinen refleksiivisyys heijastuu yhä heikentyvistä kollektiivisesti saavutetuista identiteeteistä ja elämänkuluista. Vapaaehtoisuus ei perustu enää kollektiivisiin käyttäytymismalleihin, vaan päätös vapaaehtoisuudesta perustuu yksilön omaan harkintaan, johon vaikuttavat yksilölliset tilanteet ja kokemukset. Refleksiiviselle vapaaehtoisuudelle ovat ominaista itsekeskeiset asenteet, jossa vapaaehtoisuus on väline elämän epävarmuuden ja henkilökohtaisten ongelmien käsittelyssä samoin kuin henkilökohtaisten tavoitteiden asettamisessa ja saavuttamisessa. Tänä päivänä halu vapaaehtoisuuteen näyttääkin riippuvan yhä enemmän henkilökohtaisesta kiinnostuksesta ja tarpeesta kuin palvelutiikasta ja velvollisuuden tunteesta yhteisöä kohtaan. (Hustinx & Lammertyn 2003.) Vapaaehtoistyön kautta haetaan tarkoituksellisesti inhimillistä ja sosiaalista pääomaa, kuin että vapaaehtoistyön kautta ilmennettäisiin kollektiivisuutta ja yhteenkuuluvuutta (Wollebæk, Skirstad & Hanstad 2014). Refleksiiviset vapaaehtoiset vaativat lisäksi suurta valinnanvapautta ja selkeästi rajattuja tehtäviä. Tehtävien täytyy olla vaikuttavia ja viihdyttäviä, jotta vapaaehtoiset saadaan pidettyä mukana. (Hustinx & Lammertyn 2003.) Suomalaisessa vapaaehtoistyössä tämä näkyy siten, että yhä kasvava määrä nuorista näyttää haluavan työskennellä heille räätälöidyissä vapaaehtoistehtävissä, jotka ilmentävät heidän omia kiinnostuksiaan, toiveitaan ja intohimojaan (Volunteering in the European Union 2010, 91).

Giddens (1994, 6) on maininnut refleksiivisen yhteiskunnan viisaat ihmiset (*clever people*), joilla on mahdollisuus vaikuttaa elämäänsä tehden valintoja. Hustinx ja Lammertyn (2003) ovat johtaneet tästä viisaan vapaaehtoisen (*clever volunteer*), joka osaa sovittaa yhteen yksilölliseen elämäntilanteeseensa sopivat vapaaehtoistyön mahdollisuudet, joiden kautta yksilö pystyy aktiivisesti tavoittelemaan henkilökohtaisia intressejä. Huolestuttava seuraus tästä näyttäisi kuitenkin olevan, että vähempiosaiset tulevat yhä enemmän syrjäytymään nykypäivän vapaaehtoistyöstä (Hustinx & Lammertyn 2003). Esimerkiksi Suomessa ja Saksassa työttömät ovatkin vähiten aktiivisia vapaaehtoisia (Volunteering in the European Union 2010, 77).

Kollektiiviseen vapaaehtoisuuteen liittyy Hustinxin ja Lammertynin (2003) mukaan vahva sosiaalistuminen organisaatioon. Yksilö samaistuu organisaation arvoihin ja tavoitteisiin. Organisaatio ei vaikuta yksilöön ainoastaan silloin, kun hän viettää aikaa organisaation toiminnassa, vaan organisaatio vaikuttaa yksilöön myös hänen muilla elämän alueillaan. Jäsenyys organisaatiossa ja vapaaehtoisuus ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa, koska vapaaehtoinen on myös organisaation jäsen ja ottaa vastuuta niin organisaatiosta kuin suorittamistaan tehtävistä. Organisaatiota kohtaan tunnetaankin suurta lojaliteettia. Jäsenyys organisaatiossa vahvistaa ryhmäidentiteettiä ja kuulumista yhteisöön. Organisaatiota pidetään tärkeänä paikkana sosiaalistumiselle ja ryhmäsiteiden vahvistamiselle. (Hustinx & Lammertyn 2003.)

Refleksiivinen vapaaehtoisuus sen sijaan perustuu satunnaisuuteen, väliaikaisuuteen ja sitoutumattomuuteen kuvastaen yksilöllistyneitä sitoutumisen muotoja, joissa vapaaehtoinen on ennen kaikkea yksilöllinen toimija. Vapaaehtoisen side organisaatioon on löyhä, sillä vapaaehtoisella ei ole jäsenyyttä organisaatioon, vaan hän tarjoaa osaamistaan organisaation käyttöön. Organisaation roolina on olla lähinnä fasilitaattori, joka mahdollistaa toiminnan, mutta itse organisaatiolla on vähemmän luontaista arvoa. (Hustinx & Lammertyn 2003; Wollebæk, Skirstad & Hanstad 2014.) Koska refleksiivinen vapaaehtoisuus on luonteeltaan jaksottaista ja ajallisesti rajattua, refleksiiviset vapaaehtoiset työskentelevät mieluummin projektinomaisissa harvinaisemmissa tapahtumissa. Tapahtumien vapaaehtoiset ovat tyypillisiä refleksiivisiä vapaaehtoisia, sillä näissä tapahtuma on huomion kohteena eikä niinkään organisaatio. (Wollebæk ym. 2014.) Toisaalta Wollebæk ym. (2014) huomauttavat, että urheilutapahtumien vapaaehtoiset ovat usein myös jonkin urheilujärjestön jäseniä ja tapahtumissa työskentely auttaa pitämään yllä ja huolehtimaan näistä jo olemassa olevista yhteyksistä. Lisäksi Wollebæk ym. (2014) tuovat esille, että esimerkiksi Norjassa tapahtumat on aina järjestetty jonkin urheiluseuran toimesta, joten vapaaehtoisten luokittelu joko refleksiivisiksi tai kollektiivisiksi ei ole yksinkertaista. Tapahtumistakin on löydettävissä puhtaasti tapahtumissa työskenteleviä vapaaehtoisia, mutta myös niitä, jotka toimivat myös kollektiivisessä vapaaehtoistyössä.

Refleksiivinen ja kollektiivinen vapaaehtoisuus eivät olekaan kaksi täysin toisista erillään olevaa vapaaehtoisuuden muotoa, vaan vapaaehtoisuus on dynaamista, jonka muoto vaihtelee ja saa vaikutteita molemmista vapaaehtoisuuden tyypeistä. Samoin kuin sosiaaliset rakenteetkaan eivät perustu vain yhteen tyyppiin vaan elämme sosiaalisessa ympäristössä, jolle omi-

naista on sekoitus niin kollektiivisista kuin refleksiivisistäkin piirteistä. Niin sanotut uudet vapaaehtoisuuden muodot eivät siis ole suoraan syrjäyttämässä vanhaa perinteisiin perustuvaa vapaaehtoisuutta, vaan kollektiivinen ja refleksiivinen vapaaehtoisuus sekoittuvat yhteen. (Hustinx & Lammertyn 2003.)

4 MOTIIVIT VAPAAEHTOISTYÖSSÄ

Vapaaehtoisten motiivit ovat kiinnostaneet lukuisia tutkijoita erilaisilla toiminta-alueilla, kuten liikunnan ja urheilun parissa ja humanitaarisessa työssä. Useat motiiveja tutkivat mallit liikuntaan ja urheiluun liittyvään tutkimukseen onkin johdettu humanitaarisen ja sosiaalityön puolelta. Cnaan ja Golberg-Glen (1991) tekivät huomion, että vapaaehtoiset eivät toimi ainoastaan yhden motiivin tai motiivikategorian perusteella vaan motiivien yhdistelmästä, jossa tulevat esille niin altruistiset kuin egoistisetkin motiivit. He kutsuvat tätä palkitsevaksi kokemukseksi, jossa vapaaehtoisuus ei perustu ainoastaan antamiseen vaan myös siihen, että samalla vapaaehtoiset saavuttavat jonkinasteisen palkinnon tai tyydytyksen. Cnaan ja Goldberg-Glen (1991) vertaavat edellä esitettyä myös sosiaalisen vaihdannan teoriaan, jonka mukaan ihmiset jatkavat vapaaehtoistyötä niin kauan kuin kokemus on kaiken kaikkiaan palkitseva ja täyttää henkilön yksilölliset tarpeet. Monga (2006) lisää, että palkitsevalla vapaaehtoiskokemuksella voi olla vahva vaikutus paitsi vapaaehtoisuuteen jatkossa ja erityisesti toimimiseen kyseisessä organisaatiossa, mutta myös työskentelyn tehokkuuteen tapahtuman aikana.

Cnaanin ja Goldbergin havainnot saavat tukea myös Dohertylta (2009), jonka mukaan vapaaehtoistyö perustuu vaihtosuhteeseen, jossa yksilö tarjoaa aikaansa, osaamistaan ja energiaansa auttaakseen tapahtumaa onnistumaan ja samalla saavuttaa useita hyötyjä tai menetyksiä vastineeksi. Tämän perusteella Doherty tuo esille oletuksen, että suurten urheilutapahtumien vapaaehtoiset sitoutuvat myös myöhemmin vapaaehtoistyöhön, mikäli he kokevat saavuttavansa toiminnallaan myönteisiä tuloksia. Vastaavasti vapaaehtoisena toimiminen tulevaisuudessa on epätodennäköisempää, jos uhratun panoksen lopputulema on koettu negatiiviseksi.

Clary, Snyder ja Stukas (1996) ovat laatineet funktioanalyysiin perustuvan vapaaehtoisten motiiveja mittaavan *Volunteer Functions Inventory* (VFI). Mittari sisältää kuusi erilaista funktiota, joita vapaaehtoistyön kautta saatetaan tavoitella ja joilla selittää vapaaehtoisena toimimisen motiiveja. Osa ihmisistä saattaa toimia vapaaehtoisena tavoitellakseen arvofunktion (*values*) täyttymistä, jolloin he toimivat vapaaehtoisena ilmentääkseen itselle tärkeitä arvoja, kuten esimerkiksi altruistisia asioita. Toiset näkevät vapaaehtoistyön mahdollisuutena kehittää ymmärrystään maailmasta ja lisätä osaamista sellaisista taidoista, joita ei muuten tulisi

opeteltua. Tätä kutsutaan ymmärtämisen (*understanding*) funktioksi. Joillekin vapaaehtoistyö täyttää mahdollisuuden psykologiseen kehittymiseen ja itsetunnon kohottamiseen, jota kutsutaan kehittymisen funktioksi (*enhancement*). Ura-funktio (*career*) taas tarkoittaa, että vapaaehtoistyöhön sitoudutaan kartuttamaan kokemuksia, jotka voivat hyödyttää työuralla. Vapaaehtoisuus voi olla keino sopeutua ryhmään ja tulla toimeen sosiaalisissa ryhmissä, joita pidetään tärkeinä. Tällöin toiminnassa toteutuu sosiaalinen funktio (*social*). Vapaaehtoistyö saattaa myös auttaa selviytymään henkilökohtaisten ongelmien tai konfliktien kanssa, millä on yksilöä suojaava vaikutus. Tällöin vapaaehtoisuuden kautta toteutuu suojelemisen funktio (*protective*). (Clary ym. 1996.)

4.1 Vapaaehtoisten motiivit urheilutapahtumissa

Vaikka vapaaehtoisten motiiveja on tutkittu useissa eri urheilutapahtumissa, Cuskellyn ym. (2006, 5) mukaan motiiveista on vain vähän yksimielisyyttä, sillä eri ihmiset voivat toimia vapaaehtoisena samassa organisaatiossa tai toiminnassa erilaisin tavoittein tai toimia erilaisissa vapaaehtoistehtävissä samoin motiivein. Urheilun parissa toimivien vapaaehtoisten motiivit näyttävät myös eroavan muualla kuin urheilun parissa tehdyssä vapaaehtoistyössä. Green ja Chalip (1998 MacLeanin & Hammin 2007 mukaan) väittävät, että urheiluvapaaehtoiset luovat alakulttuurin, jossa motiivina toimivat ennemminkin vapaa-ajan kiinnostukset kuin filantropiset tarkoitukset. Yksilöt ovat vähemmän kiinnostuneita tarjoamaan palveluksiaan altruistisista syistä johtaen siihen, että urheiluvapaaehtoisten motiivit ovat enemmän kytköksissä tiettyihin yksilöä itseään palveleviin tarpeisiin. (Green & Chalip 1998 MacLeanin & Hammin 2007 mukaan.)

Urheilutapahtumien vapaaehtoisten osallistumisen motiivien tutkimus ei ole perustunut perinteisiin motivaatioteorioihin, vaan useimmissa tutkimuksissa onkin listattu syitä vapaaehtoisena toimimiseen tai kuvattu yksilöitä heidän motiivien perusteella (Cuskelly ym. 2006, 5). Yleinen mittari, jolla urheilutapahtumien vapaaehtoisten motiiveja on tutkittu, on Farrelin, Johnstonin ja Twynamin (1998) luoma *Special Event Volunteer Motivation Scale* (SEVMS), joka koostuu 28 erilaisesta osallistumisen motiivista kuvaavasta väitteestä. SEVMS:n pohjana on käytetty Cnaanin ym. (1996) humanitaarisen vapaaehtoistyön motiivien mittaria, jota on

muokattu vastaamaan paremmin urheilutapahtumien erityispiirteisiin. SEVMS-mittaria käyttäen Farrel ym. (1998) tunnistivat neljä erilaista motiivifaktoria tutkiessaan naisten curlingturnauksen vapaaehtoisten motiiveja. Faktorit olivat hyödyllisyys (*purposive*), yhteisöllisyys (*solidary*), ulkoiset perinteet (*external traditions*) ja velvoitteet (*commitment*). Hyödyllisyys liittyi haluun tehdä jotain hyödyllistä ja olla osana yhteisöä. Yhteisöllisyys kuvasti tarvetta sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja verkostoitumiseen sekä ryhmään samaistumiseen. Ulkoiset perinteet korostivat ulkoapäin tulevia motiiveja ja velvoitteet liittyi muiden odotuksiin toimia vapaaehtoisena. (Farrel ym. 1998.) Korkeimmalle näistä nousi hyödyllisyyttä ilmentävät motiivit. Twynam, Farrel ja Johnston (2003) tutkivat myös nuorten curling-turnauksen vapaaehtoisia SEVMS:llä. Tutkimuksessa nousi esille samat faktorit (hyödyllisyys, yhteisöllisyys, velvoitteet ja ulkoiset perinteet) kuin tutkijoiden aikaisemmassakin tutkimuksessa. Tärkein motiivifaktori oli myös tässä tutkimuksessa hyödyllisyys ja vähiten tärkein ulkoiset perinteet.

Strigas ja Jackson (2003) muokkasivat SEVMS-mittaria ja muita eri motiivitutkimuksissa käytettyjä mittareita tutkiessaan maraton-tapahtuman vapaaehtoisten motiiveja. Kaiken kaikkiaan Strigas ja Jacksonin mittari koostui 40 motiiviväitteestä. Tutkimuksessa esille nousi viisi motiivifaktoria, jotka tutkijat nimesivät hyödyllisyys (*purposive*), vapaa-aika (*leisure*), ulkoiset tekijät (*external*), materiaalisuus (*material*) ja egoistiset tekijät (*egoistic*). Materiaalisuus-faktori piti sisällään henkilökohtaisia etuja, kuten uraa ja materiaalisia hyötyjä koskevia syitä. Hyödyllisyys sisälsi yhteisön auttamisen haluun liittyviä motiiveja, kuten Farrellin ym. (1998) tutkimuksessa. Vapaa-aika-faktori kuvasi yksilöiden tarpeita erilaiselle vapaa-ajan vieton vieton. Egoistinen faktori taas oli verrattavissa Farrellin ym. (1998) yhteisöllisyyden faktoriin tuoden esille yksilöiden tarpeita sosiaaliseen kanssakäymiseen ja verkostoitumiseen sekä itsetunnon kehittämiseen ja saavutuksiin. Samoin ulkoiset tekijät oli samankaltainen Farrellin ym. ulkoiset perinteet -faktoriin kanssa, jossa perhe tai yksilön välittömän kontrollin ulkopuoliset tekijät vaikuttivat vapaaehtoisuuteen ryhtymisessä (Strigas & Jackson 2003). Strigas ja Jacksonin tutkimuksen heikkoutena voidaan kuitenkin pitää jokseenkin pientä otosta, sillä vastaajia oli ainoastaan 60. Tutkimuksesta ei myöskään selvinnyt, mitä faktoreita vapaaehtoiset pitivät tärkeimpänä tai vähiten tärkeinä.

Vammaisurheilutapahtumien osalta vapaaehtoisten osallistumisen motiiveja on tutkittu varsin vähän. Khoo ja Engelhorn (2007; 2011) ovat tutkineet vammaisurheilutapahtumaa (2007),

joka piti sisällään useita eri kilpailulajeja sekä eri tavoin vammautuneita urheilijoita sekä kehitysvammaisten kansallisen Special Olympics -tapahtuman vapaaehtoisten motiiveja (2011) käyttäen SEVMS-mittaria. Vammaisurheilutapahtumasta Khoo ja Engelhorn (2007) löysivät viisi faktoria, jotka olivat hyödyllisyys (*purposive*), yhteisöllisyys (*solidary*), velvoitteet (*commitment*), perhe (*family*) ja vapaa-ajan täyttäminen (*use of free time*). Näistä tärkeimmät motiivit olivat yhteisöllisyys ja hyödyllisyys. Tutkimuksen faktorit vastaavat Farrelin ym. (1998) tunnistamia faktoreita, mutta Khoo ja Engelhorn erottivat ulkoiset tekijät kahdeksi eri faktoriksi, jotka olivat perhe ja vapaa-aika. Samoin Special Olympics -tapahtumasta Khoo ja Engelhorn (2011) tunnistivat viisi faktoria. Faktorit erosivat hieman tutkijoiden aiemmasta tutkimuksesta, sillä löydetty faktorit olivat hyödyllisyys (*purposive*), yhteisöllisyys (*solidary*), velvoitteet (*commitments*), ulkoiset tekijät (*external traditions*) ja perheen perinteet (*family traditions*). Kuten useissa muissakin tutkimuksissa, tärkein motiivifaktori oli altruismia kuvastava hyödyllisyys.

Surujlal (2010) puolestaan löysi neljä motiivifaktoria tutkiessaan kolmen vammaisurheilutapahtuman vapaaehtoisia. Faktorin ulkoiset tekijät ja vapaa-aika (*external influence & freetime*) motiivit perustuvat muiden henkilöiden vaikutuksiin ja vapaa-aikaan. Vuorovaikutus ja saavutukset -faktori (*interaction & achievement*) kuvasi käytännön kokemuksen saamista ja sosiaalisten suhteiden luomista. Altruismi (*altruism*) piti sisällään halua toimia yhteisön hyväksi ilmentäviä motiiveja ja vaihtelu (*diversion*) liittyi haluun poiketa tavanomaisista rutineista. Tärkeimmäksi faktoriksi osoittautui altruismi ja seuraavaksi vuorovaikutus ja saavutukset. Vähiten tärkeänä pidettiin ulkoisia tekijöitä ja vapaa-aikaa.

Suomessa järjestettyjen kansainvälisten urheilutapahtumien vapaaehtoisten motiiveja on tutkittu muun muassa jääkiekon MM-kisoissa (Pöyhiä 2004), yleisurheilun MM-kisoissa (Itkonen ym. 2006) sekä yleisurheilun EM-kisoissa (Aarno-Kaisti 2013). Jääkiekon MM-kisoista Pöyhiä (2004) löysi seitsemän motiivifaktoria, jotka olivat filantropia, perinteet, oppiminen/kasvaminen ja kokemusten saaminen, yhteisöllisyys, materialistisuus, impulsiivisuuden/ajankohdan faktori ja lajifaktori. Tärkein faktori oli filantropia, toiseksi oppiminen ja kokemusten saaminen ja kolmanneksi yhteisöllisyys. Yleisurheilun MM-kilpailuiden osallistumismotiivien faktoreiksi saatiin kokemus, yhteisöllisyys, vaihtelu, urheilutapahtuma ja seuraustyö. Näistä faktoreista vapaaehtoisten mielestä tärkeimpänä nousivat kokemusfaktorin motiiv-

vit. (Itkonen ym. 2006.) Yleisurheilun EM-kisojen osallistumismotiivit sitä vastoin muotoutuivat kuuteen faktoriin: yhteisöllisyyteen, työuraan, ulkoisiin syihin, tapahtumaan, itsensä kehittämiseen ja omaan hyvinvointiin, joista yhteisöllisyyden, tapahtuman ja itsensä kehittämisen motiiveja pidettiin tärkeimpinä (Aarno-Kaisti 2013).

Monga (2006) tutki viittä erityislaatuista tapahtumaa, joista osa oli autoilutapahtumia ja osa erilaisia kulttuuritapahtumia. Näiden tapahtumien vapaaehtoisten motiiveista Monga löysi viisi erilaista osallistumisen motiivijoukkoa. Tärkein motiivijoukko oli tapahtumaan liittyvät tekijät (*affiliatory reasons*), jonka perusteella merkittävä syy vapaaehtoisuudelle oli tapahtumaan kiinnittyminen. Muut esille tulleet motiivit olivat egoistiset syyt (*egoistic*), altruistiset syyt (*altruistic*), välineellisyys (*instrumental*) ja vähiten tärkeänä yhteisöllisyys (*solidary*). Mongan (2006) mukaan erityislaatuisissa tapahtumissa juuri itse tapahtuma vaikuttaisi olevan tärkein motiivi vapaaehtoisena työskentelyyn. Samansuuntaisia havaintoja on löydettävissä myös yleisurheilun EM-kisojen vapaaehtoisten motiiveissa, joissa tapahtumaa pidettiin toiseksi tärkeimpänä motiivifaktorina. Vaikka Green ja Chalip (1998 MacLeanin ja Hammin 2007 mukaan) ovat todenneet, että urheiluvapaaehtoisten motiiveissa korostuvat enemmän henkilökohtaiset vapaa-aikaan liittyvät kiinnostukset kuin altruistiset motiivit, useimmissa urheilutapahtumien vapaaehtoisten motiivien tutkimuksissa (mm. Farrel ym. 1998; Strigas & Jackson 2003, Twynam ym. 2003, Khoo & Engelhorn 2007; 2011; Surujlal 2010) altruismia ilmentäviä motiiveja on pidetty tärkeinä.

Ferrand ja Skirstad (2015 mukaellen Ferrandia & Chavanatia 2006) ovat luokitelleet Olympialaisten vapaaehtoisten motiiveja kokemuksellisiin, sosiaalisiin, toiminnallisiin ja psykologisiin motiiveihin (taulukko 2). Tässä luokittelussa toiminnalliset motiivit pitävät sisällään esimerkiksi Strigasin ja Jacksonin (2003) esittelemiä materialistisia motiiveja, kuten uraa hyödyttäviä motiiveja tai erilaisiin palkintoihin tai etuihin liittyviä motiiveja. Sosiaaliset motiivit ovat osin samankaltaisia kuin Farrelin ja kumppaneiden (1998) yhteisöllisyyttä kuvaavat motiivit. Psykologiset motiivit puolestaan kuvaavat sitoutumista. Olympialaisten osalta erityisesti kokemukselliset motiivit on erotettu omaksi joukokseen.

TAULUKKO 2. Vapaaehtoisten motiivit (Ferrand ja Skirstad 2015 mukailten Ferrandia & Chavanatia 2006)

Kokemukselliset motiivit	Sosiaaliset motiivit
<ul style="list-style-type: none"> - Osallistuminen historialliseen tapahtumaan (Olympialaiset) - Unohtumattomista hetkistä ja kokemuksista nauttiminen - Olla maailmanlaajuisen tapahtuman ytimessä - Saada ainutlaatuisia elämyksiä - Ei halua jäädä paitsi tärkeästä tapahtumasta - Olla osa maailman isoimpia urheilutapahtumia - Kansainvälisen tapahtuman kulissien näkeminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Sitoutuminen globaalin urheilutapahtuman menestykseen - Kuuluisien ihmisten tapaaminen (urheilijat, valmentajat) - Ihmisten tapaaminen eri puolilta maailmaa - Kokemusten jakaminen ja vaihtaminen muiden nuorten ihmisten kanssa - Toisten auttaminen - Oppiminen kommunikoimaan muiden kanssa ja kunnioittamaan heidän ajatuksiaan - Vieraiden toivottaminen tervetulleeksi - Muiden vapaaehtoisten tapaaminen ja hauskan pitäminen
Toiminnalliset motiivit	Psykologiset motiivit
<ul style="list-style-type: none"> - Sitoutuminen kansainvälisen urheilutapahtuman järjestämiseen - Osaamisen kehittäminen - Ammatillinen verkostoituminen - Osallistuminen laajan mittakaavan kollektiiviseen projektiin - Työn löytäminen - CV:n täydentäminen - Käytännön taitojen hankkiminen - Brändin mukaisten liikuntavälineiden saaminen (vapaaehtoisten työasu) - Ilmaisen koulutusohjelman seuraaminen/noudattaminen - Seremonioiden katsominen (avajaiset, päätäjäiset) - ”Sisäpiirin” kilpailuihin osallistuminen (Lomamatkojen tai valmennusleirien voittaminen) 	<ul style="list-style-type: none"> - Sitoutuminen liikuntaan ja urheiluun (rakkaus urheiluun) - Järjestöllinen sitoutuminen - Sosiaalinen sitoutuminen

Myös Giannoulakisin, Wangin ja Grayn (2007) tutkimus osoittaa, että Olympialaisten vapaaehtoisten motiivit poikkeavat useimmissa muissa (mm. Farrelin ym. 1998, Strigasin & Jacksonin 2003) tutkimuksissa löydetystä motiiveista. He kehittivät Olympialaisten vapaaehtoisten motiivien mittaamiseksi *Olympic Volunteer Motivation Scalen* (OVMS) Strigasin ja Jacksonin (2003) käyttämän mittarin pohjalta. Giannoulakisin ym. (2007) tutkimuksessa hallitse-

vana olivat Olympialaisiin liittyvät motiivit ja seuraavaksi egoistiset motiivit. Vähiten tärkein motiivijoukko oli hyödyllisyys, mikä on useissa tutkimuksissa (mm. Farrel ym. 1998, Strigas & Jackson 2003, Twynam ym. 2003) ollut tärkein motiivifaktori. Tutkijat arvelivat tämän johtuvan siitä, että Olympialaisten vapaaehtoiset olivat suhteellisen nuoria. Toisaalta Olympialaiset on myös luonteeltaan erityislaatuinen tapahtuma moniin muihin urheilutapahtumiin verrattuna.

Farrel ym. (1998) tuovat esille, että urheilutapahtumien vapaaehtoisten motiivit poikkeavat muuten urheilun parissa toimivien vapaaehtoisten motiiveista. Mongan (2006) mukaan erityistapahtumien ominaisuuksiin kuuluu, että ne ovat kerran tai satunnaisesti järjestettäviä rajatun ajan kestäviä tapahtumia, jolloin niiden ainutkertaisuus korostuu. Tapahtumat tarjoavat ainutlaatuisia kokemuksia, joita ei voi kokea päivittäin. Tapahtumiin liittyy lisäksi juhlan tuntoa sekä vapaa-ajan sosiaalisia ja kulttuurisia elämyksiä. Näiden erityistapahtumien piirteiden vuoksi erityistapahtumat houkuttelevat osallistumaan ja erottavat myös vapaaehtoisten motiiveja muunlaiseen vapaaehtoistyöhön verrattuna. (Monga 2006.) Cuskelly ym. (2006, 135) toteavatkin, että urheilutapahtumat ja niiden tarjoamat kokemukset kiinnostavat vapaaehtoisia eri syistä kuin pitempiaikainen vapaaehtoistyö liikuntajärjestöissä.

4.2 Sosiaalisen toiminnan tyypit vapaaehtoisten motiiveissa

Vapaaehtoistyössä ilmentyvät motiivit näyttävät olevan yhteydessä Weberin (1978, 24–25) esittelemiin sosiaalisen toiminnan neljään tyyppiin, jotka ovat päämäärärationaalinen, arvorationaalinen, affektiivinen ja traditionaalinen toiminta. Tosin todellisuudessa sosiaalisen toiminnan tyypit eivät ilmene puhtaasti yksittäisenä tyyppinä vaan ne sekoittuvat keskenään.

Traditionaalista toimintaa ohjaavat tottumukset ja tavat (Weber 1978 25), joita ihmiset jonkin perinteen vuoksi noudattavat (Saaristo & Jokinen 2004, 70.) Urheilutapahtumien vapaaehtoisten motiivien tutkimuksessa onkin kartoitettu vapaaehtoisten osallistumista vapaaehtoistyöhön jatkaakseen perheen perinnettä, mikä ilmentää Weberin esittelemää traditionaalista toimintaa. Perinteiden jatkaminen ei ole kuitenkaan osoittautunut urheilutapahtumien vapaaehtoisten

tutkimuksessa kovinkaan tärkeäksi osallistumisen motiiviksi, mikä osoittaa myös perinteisiin perustuvan kollektiivisen vapaaehtoisuuden hiipumista.

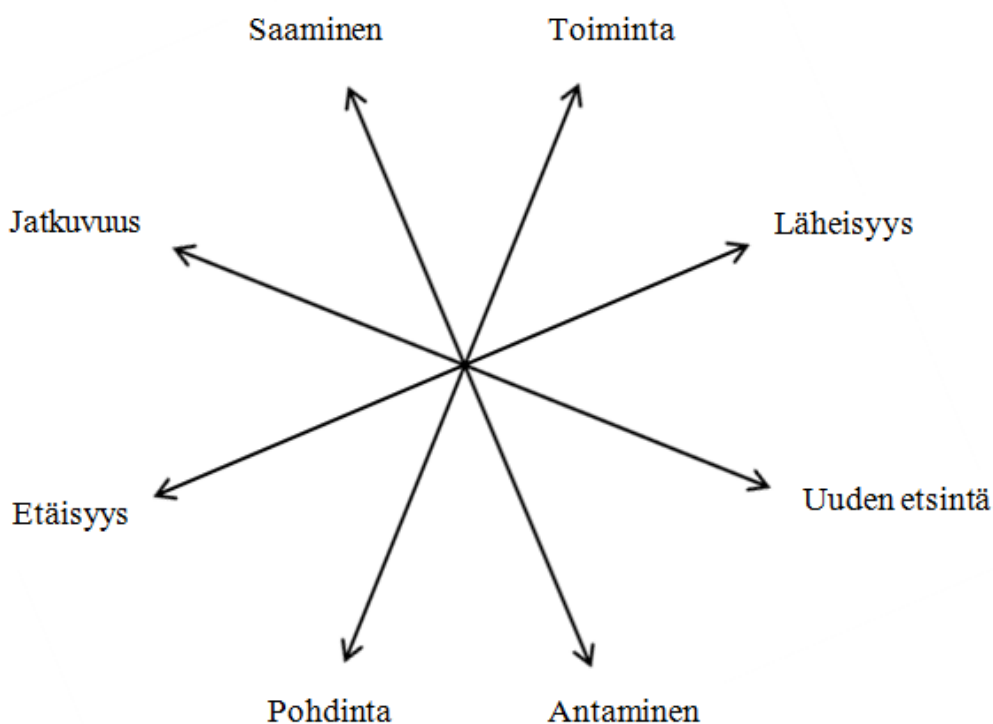
Sosiaalisen toiminnan tyypeistä affektiivinen toiminta taas on tunteiden määräämää toimintaa. Toiminta on affektiivista myös silloin, kun toiminta tuottaa mielihyvää, omistautumista tai kiintymystä tai yksilö toimii selvitäkseen emotionaalisten haasteiden kanssa. (Weber 1978, 25.) Affektiiviseen sosiaaliseen toimintaan voidaan liittää vapaaehtoistyöstä saatavat tunne-elämykset, kuten toiminnasta nauttiminen ja siitä saatavat ainutkertaiset elämykset. Joillekin vapaaehtoistyö voi myös olla keino tuntea itsensä paremmaksi tai omista negatiivisista tunteista selviytymisessä, kuten Clary ja kumppanit (1996) tutkimuksessaan havaitsivat, mikä kuvastaa Weberin mainitsemista emotionaalista haasteista selviytymistä.

Arvorationaalisessa toiminnassa korostuu jokin arvopäämäärä, johon sitoudutaan ja jonka tavoitteiden mukaisesti toimitaan välittämättä onnistumisen mahdollisuuksista. Toimintaan voidaan osallistua velvollisuudesta, arvostuksesta, lojaliteetista tai jos tarkoitusta pidetään tärkeänä. Arvorationaalinen toiminta eroaa affektiivisesta toiminnasta, koska se on tietoisempaa ja suunnitelmallista arvojen ohjaamaa toimintaa. (Weber 1978, 25). Clary ym. (1996) mainitsevatkin arvo-funktion yhtenä osallistumisen motiivina vapaaehtoistyössä. Arvo-funktion tavoittelu tarkoittaa, että vapaaehtoistyötä tehdään jonkin tärkeänä pidetyn asian parissa tai itselle tärkeiden arvojen ilmentämiseksi.

Päämäärärationaalisessa toiminnassa tarkoituksena on saavuttaa valittu päämäärä mahdollisimman tehokkain keinoin (Weber 1978, 26). Tähän sosiaalisen toiminnan tyyppiin voidaan yhdistää uran edistämiseen liittyvät motiivit, sillä joillekin vapaaehtoistyö voi olla yksi keino ammatillisten päämäärien saavuttamiseen tai niitä kohti kulkemiseen, kuten esimerkiksi Claryn ym. (1996) mainitsemassa ura-funktiossa sekä urheilutapahtumissa esiintynyt materiaalisuuden faktorissa, joka piti sisällään työuraa edistäviä motiiveja. Toisaalta myös Stebbinsin (1996) mainitsemaa uravapaaehtoisuutta, jossa vapaaehtoistyö on tarkoituksellista amatööriuran tavoittelua, voidaan pitää päämäärärationaalisena toimintana.

4.3 Timanttimali vapaaehtoisten motiivien kuvaajana

Vapaaehtoisten motiiveja on kuvattu myös Yeungin (2005) kehittämällä timanttimalilla, jonka hän mallinsi tutkiessaan kirkollisten yhdistysten vapaaehtoisia. Timanttimali pitää sisällään neljä vastakkaista ulottuvuutta, jotka ovat saaminen–antaminen, jatkuvuus–uuden etsintä, etäisyys–läheisyys sekä pohdinta–toiminta (kuvio 3). Lisäksi timanttikuvion neljä ulottuvuutta tuovat esille vapaaehtoistyön kaksi puolta: vapaaehtoisuuden ulospäin suuntautuneisuuden, jota kuvaavat oikealla osoittavat neljä ulottuvuuden ääripäätä, ja vapaaehtoista itseään kohtaan suuntautuneet ulottuvuudet, joita ilmentävät vasemmalle osoittavat ääripäät. Näitä kahta suuntaa ei tulisi kuitenkaan nähdä arvoasetelmana, eikä toinen suunta ole vapaaehtoisuuden kannalta parempi kuin toinen. (Yeung 2005, 107–108.)

KUVIO 3. Vapaaehtoisuuden timanttimalin ulottuvuudet (Yeung 2005, 107)

Timanttimalin saamisen ja antamisen ulottuvuudessa saaminen pitää sisällään asioita, joita vapaaehtoinen kokee saavansa vapaaehtoisuudesta, esimerkiksi työkokemusta, oman arvon tunteen kasvamista ja sisällön saamista elämään. Antaminen taas käsittää asioita, joita vapaaehtoinen voi antaa toiminnallaan muille, mikä kuvaa vapaaehtoisuuden altruistista puolta, kuten halua auttaa. (Yeung 2005, 109.) Saamisen ja antamisen ulottuvuus on verrattavissa sosiaalisen vaihdannan teoriaan (Cnaan ym. 1996), jossa vapaaehtoisuus ei perustu pelkkään auttamisen haluun vaan palkitsevaan kokemukseen, joka antaa myös vapaaehtoiselle jotain. Urheilutapahtumien vapaaehtoisten motiiveihin verratessa taas saamisen ulottuvuutta kuvaavat esimerkiksi työuraa edistävät motiivit sekä tapahtumasta saatavat elämykset ja kokemukset, kun taas antamiseen liittyy erilaiset auttamisen haluun viittaavat motiivit.

Jatkuvuus–uuden etsintä -ulottuvuudessa jatkuvuus pitää sisällään muun muassa asian tai aiheen tuttuuden, mikä motivoi toimintaan ja perheen tai vanhempien tarjoamat mallit (Yeung 2005, 112). Urheilun parissa toimivien vapaaehtoisten osalta tähän ulottuvuuteen voidaan liittää perheen perinteen jatkamista ja vapaaehtoistyön arvostamista lähipiirissä sekä osallistumista vapaaehtoistyöhön, koska kyseessä on jokin oma tuttu laji, kuten Aarno-Kaistin (2013) mukaan yleisurheilun EM-kilpailuissa tärkeänä motiivina osallistumiselle pidettiin sitä, että kyseisessä tapahtumassa lajina oli juuri yleisurheilu. Perinteiden jatkamista sen sijaan ei ole pidetty urheilutapahtumien osalta kovinkaan tärkeänä motiivina. Ulottuvuuden toista ääripäätä, uuden etsintää, tuo taas esille vapaaehtoistyöhön liittyvää vaihtelua, uuden oppimista, elämän piirin laajennusta ja uusia kokemuksia sekä arjesta ja rutiineista poikkeamista (Yeung 2005, 113). Myös urheiluvapaaehtoisten motiivitutkimuksissa on käsitelty tällaisia vaihtelua ja näkemysten laajentamiseen liittyviä motiiveja, kuten halua laajentaa näkemystä urheilusta erilaisiin tapahtumiin osallistumalla.

Etäisyys–läheisyys -ulottuvuus ilmentää vapaaehtoisuuteen liittyvien sosiaalisten suhteiden merkitystä sekä toimintaan osallistumisen joustavuutta. Läheisyys vapaaehtoistoiminnassa tuo esille muun muassa toiveita ja tarpeita ryhmään kuulumisesta sekä uusiin ihmisiin tutustumisesta. (Yeung 2005, 114.) Sosiaalisia kontakteja ja vuorovaikutusta kuvaavat motiivit ovatkin useissa urheilun parissa tehdyissä tutkimuksissa (mm. Farrel ym. 1998, Itkonen ym. 2006, Khoo & Engelhorn 2007, Aarno-Kaisti 2013) olleet tärkeitä osallistumisen motiiveja. Läheisyyden vastinpari etäisyys sen sijaan kuvaa vapaaehtoistyön joustavuutta ja strukturoimatto-

muutta, jotka mahdollistavat yksilölle tietyn etäisyyden toiminnasta ja mahdollisuuden sitoutumattomuuteen (Yeung 2005, 114), minkä onkin voitu havaita olevan tyypillistä jälkimodernin ajan refleksiiviselle vapaaehtoisuudelle.

Pohdinnan ja toiminnan ulottuvuudessa pohdinta tuo esille, että vapaaehtoisuus ei ole pelkkää toimintaa, vaan siinä voivat yhdistyä toimijalle jotkin tietyt arvot, oma henkinen kasvu ja kehittäminen sekä joissain tapauksissa mahdollisuus omien henkilökohtaisten haasteiden selvittämiseen (Yeung 2005, 116). Pohdinnan ulottuvuus on verrattavissa Claryn ja kumppaneiden (1996) kuvaamaan arvo-funktioon samoin kuin itsensä kehittämiseen sekä suojelu - funktioihin. Toiminta puolestaan ilmentää vapaaehtoisuuden merkitystä vapaa-ajan täyttäjänä. Toiminnallisuus on saatettu kokea myös itsessään innostavana samoin kuin toiminnan mielekäs organisointi, jossa toiset pitivät säännöllisyyttä tärkeänä, kun taas toiset arvostivat toiminnan vapautta (Yeung 2005, 116–117). Urheilutapahtumien vapaaehtoisten tutkimuksissa vapaaehtoistyö vapaa-ajan täyttäjänä ei kuitenkaan ole noussut kovin tärkeäksi tekijäksi vapaaehtoisuudelle.

Yeung (2005, 118, 122) painottaa, että vapaaehtoisten motiivit rakentuvat hyvin moninaisista osin vastakkaisistakin motiiveista, eivätkä vapaaehtoisten motiivit asetu välttämättä edellä kuvattuihin ääripäihin vaan jonnekin eri ulottuvuuksien välille. Ulottuvuuksien ääripäiden esiintymisen voimakkuus voi vaihdella kontekstista riippuen. Koska ulottuvuudet ovat myös vuorovaikutuksessa keskenään, vuorovaikutusta kuvaamalla ulottuvuuksien ääripäät saadaan liitettyä toisiinsa, jolloin ulottuvuuksien kuviosta muodostuu lähes timantin muotoinen.

5 TUTKIMUSONGELMAT JA -MENETELMÄT

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata vapaaehtoisuutta European Transplant Sport Week -tapahtumassa ja selvittää, millaisia ovat ETSW:n vapaaehtoiset, jotka toimivat tapahtuman toteuttamista tukevissa vapaaehtoistehtävissä. Lisäksi selvitetään vapaaehtoisten osallistumisen motiiveja, tietämystä elinsiirron saaneiden liikunnasta sekä vapaaehtoisten aikeita vapaaehtoistyön tekemiseen jatkossa. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa vammaisurheilutapahtuman vapaaehtoisista vapaaehtoisten rekrytoimiseksi vastaavanlaisiin tapahtumiin, motivoimiseksi ja vapaaehtoisten johtamisen tueksi sekä sellaisten toimenpiteiden kehittämiseksi, joilla voidaan tukea vapaaehtoistyössä jatkamista.

Tutkimusongelmat:

Millaisia ovat ETSW:n vapaaehtoiset?

Mitkä ovat vapaaehtoisten osallistumisen motiivit?

Millainen on vapaaehtoisten tietämys elinsiirtoliikunnasta?

Millaiset ovat vapaaehtoisten aikeet tehdä vapaaehtoistyötä jatkossa?

Tutkimus on menetelmältään kvantitatiivinen tapaustutkimus. Tapaustutkimus tuottaa yksityiskohtaista tietoa yksittäisestä tapauksesta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 134). Tutkimusasetelma on poikittaistutkimus, sillä aineisto kerättiin yhdellä kerralla usealta vastaajalta. Poikkileikkausaineistoa analysoimalla voidaan kuvata ilmiötä (Vastamäki 2015). Lyhyemmin voidaan sanoa tutkimuksen olevan kuvaileva tapaustutkimus. Kuvailevalle tutkimukselle ei ole tapana asettaa hypoteeseja (Hirsjärvi ym. 2009, 158).

5.1 Mittari

Tutkimuksen mittarina käytettiin Webropol-ohjelmalla luotua sähköistä strukturoitua kyselyä, johon vastattiin anonymisti. Kysely pohjautui aikaisemmissa vastaavissa tutkimuksissa käytettyihin kyselyihin. Kyselyssä kysyttiin vapaaehtoisten taustatietoja, tietämystä elinsiirron saaneiden liikunnasta, motiiveja, vapaaehtoiskokemusta ja tyytyväisyyttä tapahtumassa työskentelyyn sekä aikeita jatkaa vapaaehtoistyössä. Tässä tutkimuksessa kyselyaineistosta keski-

tyttiin tutkimaan vapaaehtoisten taustoja, tietämystä elinsiirron saaneiden liikunnasta, vapaaehtoisten motiiveja ja aikeita jatkaa vapaaehtoistyössä.

Kysely koostui pääasiassa vaihtoehto- ja monivalintakysymyksistä. Vapaaehtoisten motiiveja sekä aikeita vapaaehtoistyöhön tulevaisuudessa mitattiin käyttämällä Likertin asteikkoa. Likertin asteikkoa käytetään usein, kun mitataan asenteita ja mielipiteitä (Valli 2015). Vapaaehtoisten osallistumisen motiiveja selvitettiin 34 väitteellä, joiden tärkeyttä vastaajat arvioivat 5-portaisella Likertin asteikolla (1= ei lainkaan tärkeä, 2= ei kovin tärkeä, 3= melko tärkeä, 4= tärkeä, 5= erittäin tärkeä). Motiiviväitteistä 28 väitettä perustui Special Event Motivation Scaleen, minkä lisäksi kysely sisälsi kuusi muuta motiiveja kartoittavaa väitettä.

Koska mittarina käytetty kysely perustui aiemmin käytettyihin kyselyihin, sitä voidaan pitää validina eli se mittaa niitä asioita, joita sillä on tarkoitus mitata (Hirsjärvi ym. 2009, 231). Kyselyä työstettiin muutoseikkojen osalta myös VAU:n tutkimuspäällikkö Aija Saaren kanssa, jotta kysymysten asettelussa ja muotoilussa huomioitiin kyseessä oleva kohderyhmä ja vastaajien kunnioitus, koska kyselyssä kysyttiin esimerkiksi mahdollisista vammoista ja sairauksista. Kysely esitettiin ennen lopullisen kyselyn lähettämistä, jotta voitiin varmistua kyselyn ymmärrettävyydestä ja vastattavuudesta. Esitestauksen jälkeen kyselyyn tehtiin muunnoksia ymmärrettävyyden lisäämiseksi sekä kyselyn lyhentämiseksi.

5.2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksessa keskityttiin tapahtuman toteuttamista tukevissa vapaaehtoistehtävissä työskennelleisiin vapaaehtoiisiin eli vapaaehtoiisiin, jotka eivät olleet varsinaisissa urheilulajien toimitsijatehtävissä tai tapahtuman organisaattoreita. Tapahtuman toteuttamista tukevia vapaaehtoistehtäviä olivat esimerkiksi asiakas- ja joukkuepalvelut, tapahtumissa avustaminen, kuljetuspalvelut, liikenteenohjaus ja järjestyksenvalvonta. Tällaisissa tehtävissä ETSW:ssä työskenteli yhteensä noin 180 vapaaehtoista. VAU:n verkostokoordinaattori Tiina Siivonen lähetti kaikille tukevissa vapaaehtoistehtävissä työskennelleille sähköpostitse saatekirjeen (liite 1), jossa tiedotettiin ja ohjeistettiin kyselyyn vastaamisesta, sekä kyselyn (liite 2) noin kuukausi tapahtuman jälkeen. Lisäksi vapaaehtoisille lähetettiin yksi muistutussähköposti,

jossa kehoitettiin vastaamaan kyselyyn. Vapaaehtoisten kiitostilaisuudessa elokuussa järjestettiin myös mahdollisuus vastata kyselyyn mobiililaitteiden kautta sekä paperisin versioin. Vastaa-
 taajien oli mahdollista osallistua lahjakorttien arvontaan, millä pyrittiin motivoimaan vapaa-
 ehtoisia vastaamaan kyselyyn ja lisäämään vastausaktiivisuutta. Kysely toimitettiin 182 va-
 paaehtoiselle ja kyselyyn vastasi 95 vapaaehtoista. Näin ollen kyselyn vastausprosentiksi saa-
 tiin 52 %.

Tässä tutkimuksessa kyselyaineistosta tutkittiin vapaaehtoisten taustoja, tietämystä elinsiirron
 saaneiden liikunnasta, vapaaehtoisten motiiveja ja aikomuksia jatkaa vapaaehtoistyön parissa.
 Vastaa-
 jien taustatietoja tutkittiin myös taustamuuttujina tietämyksen muutokselle, osallistu-
 misen motiiveille sekä aikeisiin jatkaa vapaaehtoistyössä. Lisäksi aineistosta tarkasteltiin tie-
 tämyksen muutoksen ja motiivien vaikutusta vapaaehtoistyössä jatkamiselle. Taulukossa 3 on
 esitelty, millä kyselyn kysymyksillä pyrittiin selvittämään kutakin tutkimusongelmaa.

TAULUKKO 3. Kyselyn kysymykset, joilla tutkimusongelmia tutkittu

Tutkimusongelma	Kyselyn kysymys, jolla ongelmaa tutkittu
Vapaaehtoisten taustat	1–15
Vapaaehtoisten tietämys	24
Vapaaehtoisten motiivit	23
Aikeet jatkaa vapaaehtoistyössä	25

5.3 Aineiston analysointimenetelmät

Tutkimusaineistoa analysoitiin tilastollisin menetelmin käyttämällä SPSS-tilasto-ohjelman
 versiota 24.0. Tutkimuksessa käytetyt analysointimenetelmät on esitetty taulukossa 4. Ensin
 tutkimusaineistosta laskettiin suoria jakaumia. Muuttujista tuotettiin frekvenssejä ja prosentti-
 jakaumia sekä keskilukuja (keskiarvo), joiden avulla aineistosta kuvattiin vapaaehtoisten taus-
 toja, tietämystä elinsiirron saaneiden liikunnasta sekä aikeita toimia vapaaehtoisena tulevai-

suudessa. Khin neliö -testillä tutkittiin ryhmien välisiä eroja luokitteluasteikollisilla muuttujilla, kuten taustatietoja ja aikeita vapaaehtoistyöhön jatkossa. T-testillä ja yksisuuntaisella varianssianalyysillä tutkittiin ryhmien välisiä keskiarvojen eroja muun muassa vertaamalla taustamuuttujia motiiveihin ja tietämykseen sekä aikeita vapaaehtoistyöhön jatkossa motiivien ja tietämyksen kanssa. Parien väliseen vertailuun käytettiin toistettujen mittausten varianssianalyysiä kuvaamaan vapaaehtoisten tietämyksen muutosta elinsiirron saaneiden liikunnasta alussa, vapaaehtoisille järjestetyn koulutuksen jälkeen ja tapahtuman jälkeen. Kaikkien tilastollisten testien merkitsevyyden rajana käytettiin 0,05.

TAULUKKO 4. Tutkimuksessa käytetyt analysointimenetelmät

Menetelmä	Menetelmän tavoite
Frekvenssi- ja prosenttijakaumat	Aineiston kuvaus, jakaumien tarkastelu
Keskiluvut	Aineiston kuvaus, jakaumien tarkastelu
Ristiintaulukointi ja Khin neliö	Aineiston kuvaus, kahden muuttujan välisen riippuvuuden tarkastelu luokitteluasteikollisilla muuttujilla
T-testi ja yksisuuntainen varianssianalyysi (ANOVA)	Kahden tai useamman ryhmän keskiarvojen erojen tarkastelu riippumattomien muuttujien välillä
Toistettujen mittausten varianssianalyysi	Erojen tarkastelu saman ryhmän sisällä eri vaiheissa
Pääkomponenttianalyysi	Aineiston tiivistäminen tiivistämällä useita muuttujia muutamaani niitä kuvaavaan komponenttiin

Pääkomponenttianalyysiä käytettiin vapaaehtoisten motiivien tutkimisessa tiivistämällä motiivimuuttujia komponentteihin. Pääkomponenttianalyysin tarkoituksena on tiivistää useiden muuttujien informaatio muutamaani komponenttiin ja kuvata muuttujien yhteistä vaihtelua pienemmällä muuttujamäärällä. Pääkomponenttianalyysi sopii käytettäväksi silloin, kun muuttujien määrää halutaan vähentää ilman taustalla olevaa teoreettista oletusta. (Metsämurtonen 2011, 650, 653.) Koska vammaisurheilutapahtumien vapaaehtoisia on tutkittu suhteelli-

sen vähän ja kyseisestä ilmiöstä ei ole paljon tutkimustietoa, motiivimuuttujien rakenteesta ei asetettu minkäänlaisia ennakko-oletuksia.

Muuttujien välisen korrelaatiomatriisin soveltuvuutta pääkomponenttianalyysiin testataan Keiser-Meyer-Olkinin -testillä, jonka arvon tulisi olla suurempi kuin 0,6. Lisäksi Bartlettin sväärisyystestin p-arvon tulee olla pienempi kuin 0,001. (Metsämuuronen 2011, 657, 661.) Tämän tutkimuksen aineiston KMO-arvo oli 0,820 ja Bartlettin sväärisyystestin p-arvo 0,000, mitkä osoittavat, että korrelaatiomatriisi soveltui pääkomponenttianalyysiin. Motiivimuuttujien tiivistämisessä kokeiltiin myös muita estimointimenetelmiä, mutta pääkomponenttianalyysi sopi parhaiten kuvaamaan tätä aineistoa. Rotaatiomenetelmänä käytettiin Varimax-rotaatiota Kaiserin normalisaatiolla.

Muuttujien kommunaliteetit mittaavat, kuinka suuren osan muuttujien vaihtelusta on selitettävissä komponenttien avulla (Heikkilä 2014a). Kommunaliteettien arvojen olisi hyvä olla vähintään 0,3. Mikäli muuttujat saavat matalia kommunaliteettiarvoja, ne voidaan poistaa. (Metsämuuronen 2011, 655.) Tämän tutkimuksen aineistossa kaikkien muuttujien kommunaliteeteista heikoin oli vain hieman alle 0,5, minkä vuoksi kaikki muuttujat voitiin pitää mukana pääkomponenttianalyysissä. Muuttujien kommunaliteetit on esitetty liitteessä 3. Muuttujien suhteellisen korkeat kommunaliteetit osoittavat, että ne mittaavat melko luotettavasti pääkomponentteja (Metsämuuronen 2011, 661).

Pääkomponenttien ominaisarvojen tulisi mielellään olla vähintään yksi, mikä mittaa pääkomponenttien hyvyttä (Metsämuuronen 2011, 655). Pääkomponenttianalyysin mukaan seitsemän pääkomponenttia oli ominaisarvoltaan suurempia kuin yksi. Nämä komponentit selittivät n. 70 % muuttujien kokonaisvaihtelusta. Rotatoidusta komponenttimatriisista (liite 4) huomattiin kuitenkin, että seitsemänteen komponenttiin latautui ainoastaan yksi muuttuja, minkä vuoksi päätettiin käyttää kuutta komponenttia. Seitsemänteen komponenttiin latautunut muuttuja siirrettiin komponenttiin, johon se latautui toiseksi voimakkaimmin. Kuusi komponenttia selittävät noin 67 % muuttujien vaihtelusta. Heikkilän (2014b, 231) mukaan muuttujien tiivistämisellä pienempiin ryhmiin kokonaisvaihtelusta tulisi pyrkiä selittämään noin 70–90 %.

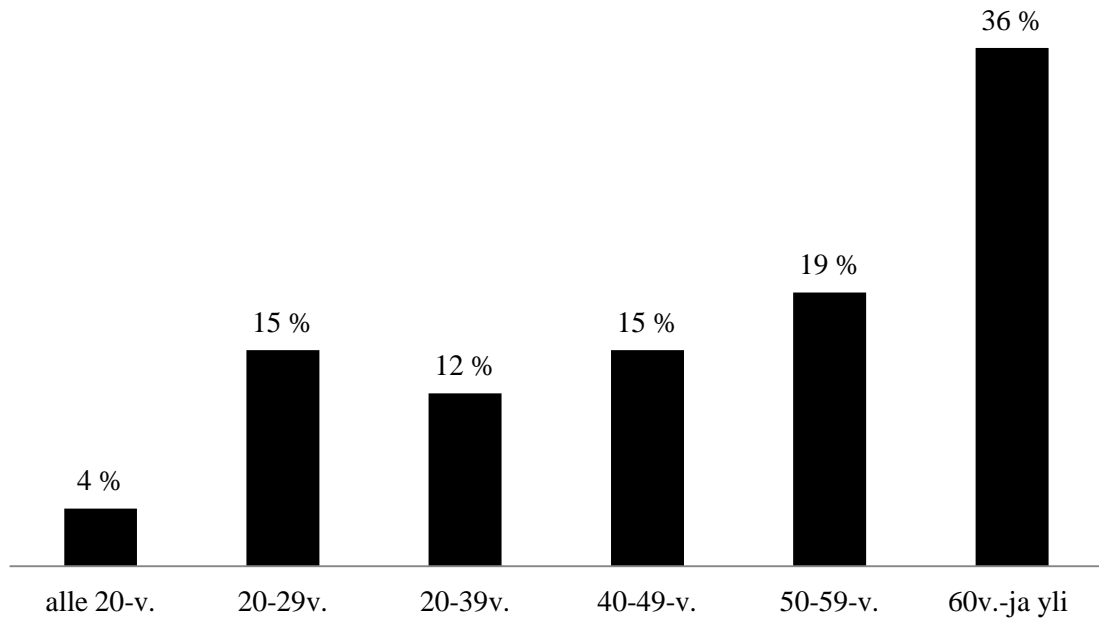
Muodostettujen komponenttien reliabiliteettia tarkasteltiin laskemalla jokaiselle komponentille reliabiliteettikerroin Cronbachin Alfa. Reliabiliteettikertoimella mitataan, kuinka hyvin kuhunkin komponenttiin latautuneet muuttujat mittaavat samaa asiaa (Heikkilä 2014a). Tässä tutkimuksessa jokaisen komponentin reliabiliteettikerroin oli yli 0,7, mitä voidaan Heikkilän (2014a) mukaan pitää hyvänä reliabiliteettina. Lopuksi kuhunkin komponenttiin latautuneista muuttujista muodostettiin keskiarvomuuttujat, jotta pystyttiin tutkimaan, oliko motiivien pääkomponenttien keskiarvoissa ryhmien välisiä eroja.

6 TULOKSET

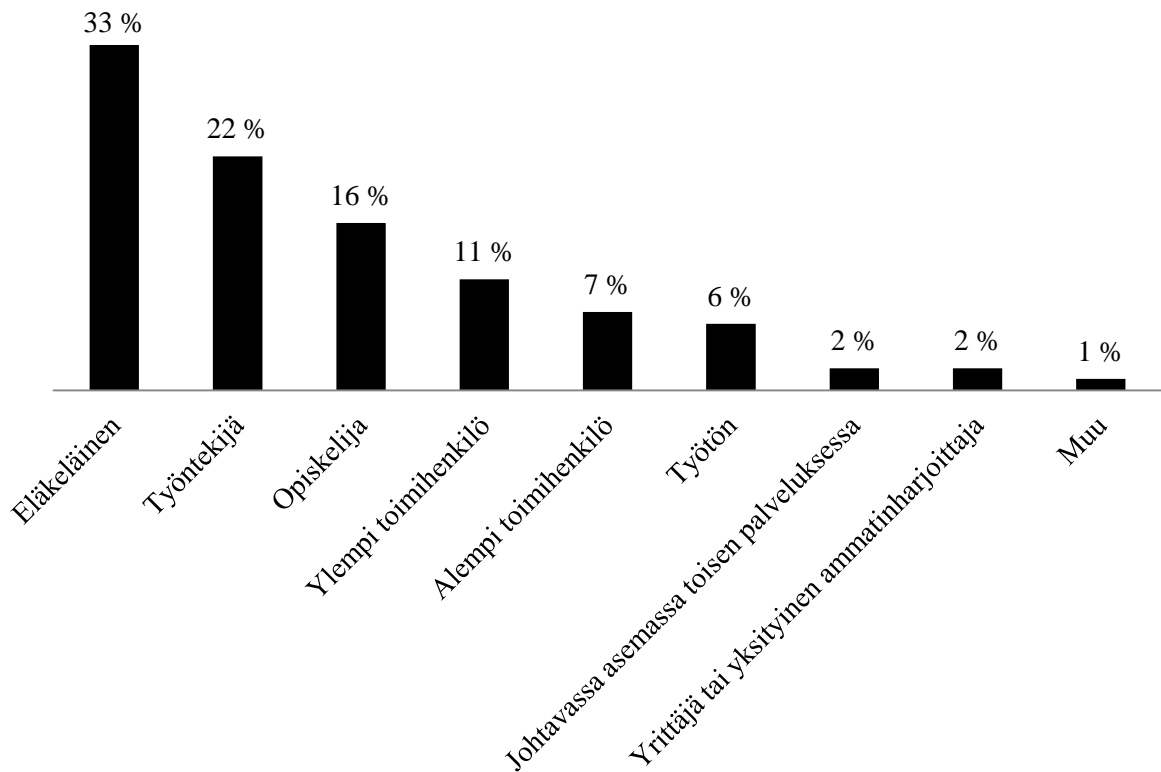
Kyselyyn vastanneista 95 vapaaehtoisesta 63 % oli naisia ja 37 % miehiä. Useiden tutkimusten mukaan (mm. Farrel ym. 1998; Twynam ym. 2003; Itkonen ym. 2006; MacLean & Hamn 2007; Aarno-Kaisti 2013) urheilutapahtumien vapaaehtoisista enemmistö on naisia. Toisaalta osa tutkimuksista on tehty naisten urheilutapahtuman vapaaehtoisista, mikä saattaa olla syynä naisten suurempaan edustavuuteen. Tässä tutkimuksessa yksi syy naisten suurempaan määrään voi olla, että tutkimuksessa tutkittiin tapahtuman toteuttamista tukevia vapaaehtoisia, joissa Skirstadin ja Hanstadin (2013) mukaan yleensä toimii enemmän naisia, siinä missä miehet taas suosivat urheiluun liittyviä tehtäviä, kuten toimitsijatehtäviä kilpailupaikoilla. Skirstadin ja Hanstadin (2013) tutkimuksessa tukevissa vapaaehtoistehtävissä työskennelleistä jopa 80 % oli naisia. Myös vammaisurheilutapahtumista Khoon ja Engelhornin tutkimuksissa (2007; 2011) enemmistö on ollut naisia samoin kuin myös Surujlalin (2010) tutkimuksessa, jossa naisia oli jopa 73 % vapaaehtoisista.

Vastaajien keski-ikä oli noin 50 vuotta. Nuorin vapaaehtoinen oli 17-vuotias ja vanhin 73-vuotias. Vastaajat olivat ikärakenteeltaan verrattain iäkästä, sillä yli puolet vastaajista oli yli 50-vuotiaita (kuvio 4). ETSW:n vapaaehtoisten ikärakenne näyttää poikkeavan jossain määrin muiden urheilutapahtumien vapaaehtoisista, sillä usein urheilutapahtumat houkuttelevat erityisesti nuoria. Esimerkiksi Suomessa järjestetyissä tapahtumissa yleisurheilun MM-kisoissa yli puolet vapaaehtoisista oli alle 30-vuotiaita (Itkonen ym. 2006), samoin kuin jääkiekon MM-kisoissa (Pöyhiä 2004) suurimman ikäluokan muodostivat 20–29-vuotiaat. Toisaalta vammaisurheilutapahtumien vapaaehtoiset vaikuttavat olevan iäkkäämpiä, sillä Khoon ja Engelhornin (2011) tutkimuksen vapaaehtoisista lähes 80 % oli yli 40-vuotiaita ja neljännes yli 60-vuotiaita. Sen sijaan Surujlalin (2010) tutkimuksessa vapaaehtoisten keski-ikä oli noin 32 vuotta.

Ikärakenne selittää jossain määrin myös vastaajien sosio-ekonomista asemaa, josta eläkeläisiä oli kolmannes. Kaikkiaan 46 % vastaajista oli työelämässä. 16 % vapaaehtoisista oli opiskelijoita (kuvio 5).

KUVIO 4. Vapaaehtoisten ikäjakauma (N=95)

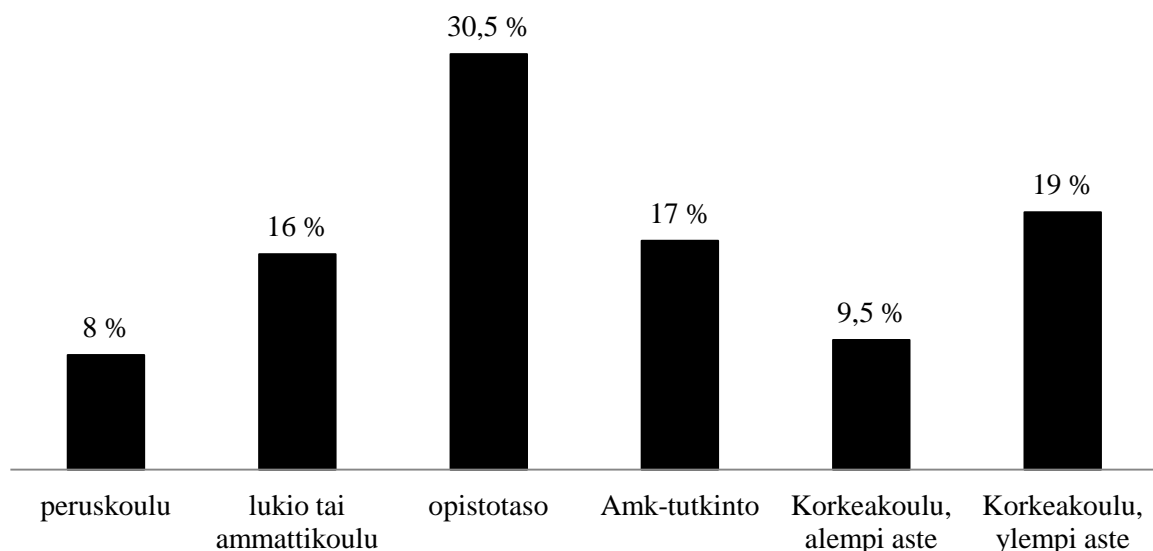

KUVIO 5. Vapaaehtoisten sosio-ekonominen asema (N=95)

Suurimmassa osassa EU-maista aktiivisimmat vapaaehtoistyötä tekevät ovat työssä käyviä, vaikkakin työssä käyvät vapaaehtoiset käyttävät vapaaehtoistyöhön vähemmän aikaa kuukaudessa kuin työelämän ulkopuolella olevat. Suomessa ja Saksassa työttömät ovat kuitenkin vähiten aktiivisia vapaaehtoisia. (Volunteering in the European Union 2010, 76–77.) ETSW:ssä opiskelijoiden määrä oli ehkä yllättävänkin vähäinen huomioiden, että tapahtuma järjestettiin kesällä, jolloin opinnoista on taukoa. Toisaalta, mikäli opiskelija on kesällä palkkatyössä, ei hän koe välttämättä taloudellisesti kannattavaksi toimia vapaaehtoisena palkkatyön sijasta. Tosin myös yleisurheilun EM-kisoissa vapaaehtoisista opiskelijoita oli 16 % (Aarno-Kaisti 2013). Sen sijaan Pöyhiän (2004) mukaan jääkiekon MM-kisoissa 2003 lähes puolet vapaaehtoisista oli opiskelijoita ja eläkeläisiä vain muutama. Toisaalta tutkija myös arveli, että opiskelijat ovat saattaneet vastata kyselyyn innokkaammin. ETSW:n osalta on huomioitava, että kyseessä on vammaisurheilutapahtuma, minkä vuoksi vapaaehtoiseksi haakeutumisen kynnyks voi myös olla korkeampi. Etenkin nuoret tai kokemattomammat vapaaehtoiset voivat olla epävarmoja osaamisestaan toimia vammaisurheilutapahtumassa.

Yleisin koulutustaso vapaaehtoisten joukossa oli opistoasteen tutkinto, jonka oli suorittanut noin kolmasosa vastanneista. Alemman tai ylemmän tason yliopistotutkinnon oli suorittanut yhteensä noin 28 % ja ammattikorkeakoulututkinnon 17 % (kuvio 6).

KUVIO 6. Vapaaehtoisten koulutustausta (N=95)

ETSW järjestettiin pääasiassa Vantaalla, mutta yksittäisiä osatapahtumia toteutettiin myös Helsingissä. Valtaosa (81 %) vapaaehtoisista asuikin pääkaupunkiseudulla. Siviilisäädyltään vastaajat jakautuivat tasaisesti, sillä 50,5 % oli avio- tai avoliitossa ja 49,5 % yksineläviä. Vastanneista noin 24 %:lla oli lapsia.

Vastaajia voidaan pitää suhteellisen kokeneina vapaaehtoisina, sillä 76 % omai kokemusta vapaaehtoisuudesta liikunnan ja urheilun saralla. Lisäksi yli puolella (53 %) oli kokemusta jopa viidestä tai useammasta erityyppisestä vapaaehtoistyöstä, kuten esimerkiksi urheilun lisäksi muiden vapaa-ajan toimintojen parissa. Hieman alle puolella vastanneista oli kokemusta vapaaehtoistyöstä sekä vammaisille että elinsiirron saaneille suunnatusta toiminnasta. Neljännes omai vapaaehtoisuuskokemusta vähintään toisen edellä mainitun erityisryhmän parissa ja hieman alle kolmasosa ei omannut lainkaan kokemusta erityisryhmien vapaaehtoistyöstä. Vastaajien suhteellisen korkea ikärakenne saattaa osittain selittää sitä, että vapaaehtoiset olivat kokeneita ja ehtineet kartuttaa kokemusta erilaisissa vapaaehtoistehtävissä. Koska tapahtuman kohderyhmää voidaan pitää jokseenkin haastavana, kokeneemmat vapaaehtoiset uskaltautuvat todennäköisesti myös osallistua tapahtumaan aktiivisemmin. Surujalin (2010) vammaisurheilutapahtumaa koskevassa tutkimuksessa jopa yli 90 %:lla oli aiempaa kokemusta useammassa vastaavassa tapahtumassa toimimisesta, mikä viittaa siihen, että vammaisurheilutapahtumien vapaaehtoisilta joko vaaditaan aiempaa kokemusta tai tehtäviin hakeutuu kokeneita vapaaehtoisia.

Yleisin tietolähde, josta vapaaehtoiset olivat saaneet tiedon mahdollisuudesta toimia vapaaehtoisena tapahtumassa, oli Internet (33 %). Ystävät, perheen jäsenet ja muut sukulaiset muodostavat yhdessä lähes yhtä suuren tietolähteen (31 %) (taulukko 5). Vastaajat pystyivät valitsemaan useamman lähteen, josta oli saanut tietoa tapahtumasta.

TAULUKKO 5. Vapaaehtoisten tietolähteet mahdollisuudesta toimia tapahtumassa

Lähde	N	%
Internet	31	33
Muu lähde	21	22
Liikuntajärjestö tai VAU	20	21
Ystävät	18	19
Perheen jäsenet	9	10
Suorakirje	3	3
Sanomalehti	3	3
Muut sukulaiset	2	2
Elinsiirtojärjestöt	2	2

6.1 Suhde elinsiirtoihin ja urheiluun

Kolmannes vapaaehtoisista ilmoitti sairastavansa jotain pitkäaikaissairautta. Lähes saman verran vastaajista oli joko itse saanut elinsiirron tai joku hänen lähipiiristään oli saanut elinsiirron. VAU:n tarkoituksena olikin integroida vapaaehtoisiksi myös erityisryhmiin kuuluvia ja erityisesti elinsiirron saaneita henkilöitä. Yli puolet vastaajista (57 %) oli allekirjoittanut elinluovutuskortin. Osana ETSW-tapahtumaa pääkaupunkiseudulla järjestettiin esimerkiksi kauppakeskuksissa sporttitori-tapahtumia, joissa levitettiin tietoa elinsiirroista ja elinluovuttajaksi ryhtymisestä. On mahdollista, että ETSW:n vapaaehtoisena työskenteleminen sekä sporttitori-tapahtumat kauppakeskuksissa ja kansalaistoreilla ovat saattaneet innostaa joitakin vapaaehtoisia allekirjoittamaan elinluovutuskortin.

Kysyttäessä vapaaehtoisten suhdetta urheiluun vastaajien oli mahdollista merkitä useita vaihtoehtoja. Selkeimmät vapaaehtoisia yhdistävät tekijät suhteessa urheiluun olivat kiinnostuneisuus urheilua kohtaan, jäsenyys liikunta- tai urheilujärjestössä ja aktiivinen liikunnan harrastaminen. Noin kolmannes vastaajista urheilee liikuntaseurassa, samoin kuin kolmannes ilmoitti seuraavansa urheilua paikan päällä (taulukko 6).

TAULUKKO 6. Vapaaehtoisten suhde urheiluun

Suhde urheiluun	N	%
Kiinnostunut urheilusta	94	99
Liikunta tai urheilujärjestön jäsen	53	56
Liikkuu aktiivisesti	48	51
Urheilee liikunta- tai urheiluseurassa	33	35
Seuraa urheilua paikan päällä	32	34
Seuraa urheilua vain mediasta	26	27
Sukulainen tai ystävä harrastaa urheiluseurassa	25	26
Muu vapaaehtoistoimija seurassa	20	21
Toimitsija tai tuomari	10	11
Työskentelee liikunta-alalla	10	11
Lapsi harrastaa urheiluseurassa	10	11
Valmentaa tai ohjaa seurassa	9	10

6.2 Tapahtumaorganisaation järjestämään koulutukseen osallistuminen

Tapahtumaorganisaatio järjesti vapaaehtoisille viisi koulutustilaisuutta, yhden huhtikuussa, yhden toukokuussa, kaksi kesäkuussa ja yhden vielä ennen tapahtumaa heinäkuussa. Lisäksi eri vapaaehtoistehtävissä työskentelevät ryhmät saattoivat pitää oman ryhmänsä koulutustilaisuuksia, joita ei koordinoitu tapahtuman järjestäjän toimesta. Yli puolet vapaaehtoisista osallistui enintään kolmeen koulutukseen, ja 44 % osallistui neljään tai useampaan koulutukseen. Heinäkuussa järjestettiin viimeinen koulutus ennen tapahtumaa, mikä keräsi eniten osallistujia (76 % vastanneista). Muille koulutuskerroille osallistui 40–50 % vastaajista. Yli 90 % vapaaehtoisista oli lukenut vapaaehtoisten käsikirjan ja tutustunut koulutusmateriaaliin.

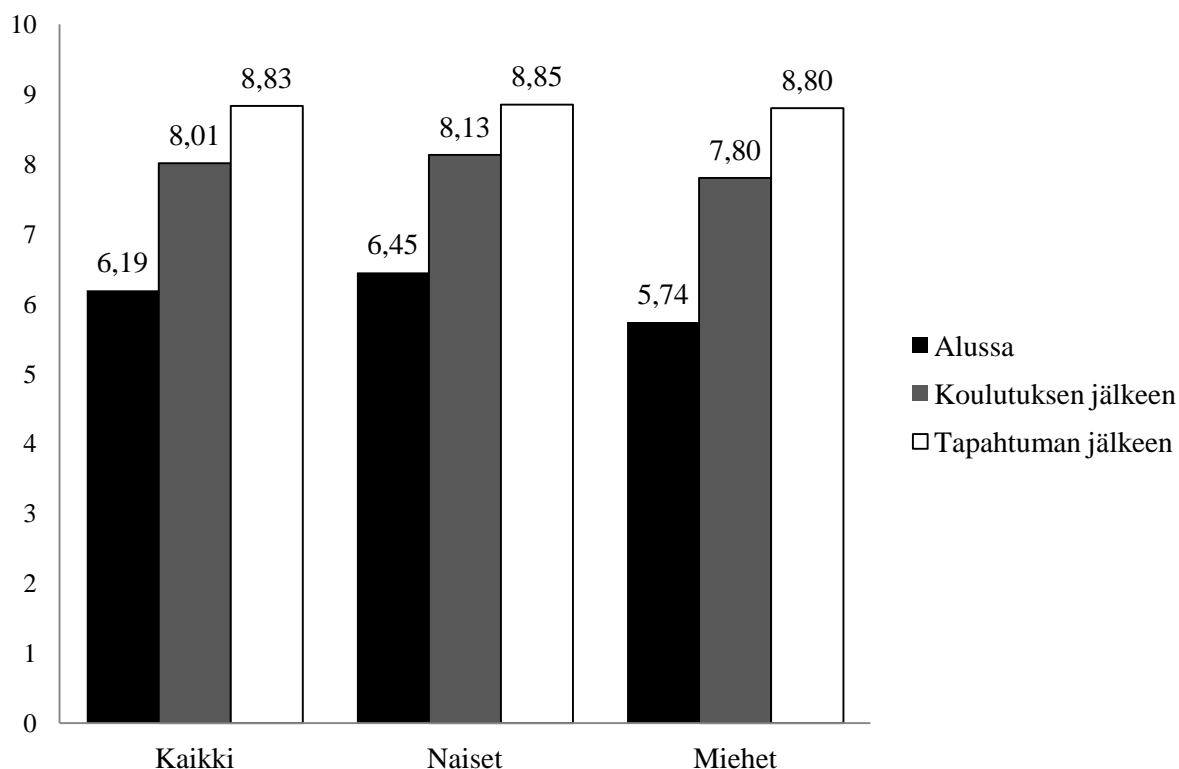
6.3 Tietämys elinsiirron saaneiden liikunnasta

Vapaaehtoiset arvioivat omaa tietämystään elinsiirron saaneiden liikunnasta heidän hakiessa vapaaehtoiseksi, koulutustilaisuuksien jälkeen ja tapahtuman jälkeen. Vapaaehtoisten tietämys

elinsiirron saaneiden liikunnasta hakuvaiheessa sai kouluarvosana-asteikolla 4-10 keskiarvoksi 6,19 (keskihajonta 1,518) vaihteluvälin ollessa 4–10.

Koulutuksen jälkeen vastaajien tietämyksen keskiarvo oli 8,01 (keskihajonta 1,026). Arvosanojen vaihteluväli oli 6–10. Lähes 90 % vastaajista arvioi tietämyksensä kasvaneen koulutuksen jälkeen vähintään yhdellä arvosanalla. Vaihteluväli tietämyksen kasvussa oli nolasta viiteen arvosanaa. Koulutuksella voidaan näin ollen todeta olleen merkittävä vaikutus tietämyksen kasvulle elinsiirron saaneiden liikunnasta.

Vastaajien tietämyksen keskiarvo tapahtuman jälkeen kouluarvosanojen mukaan oli 8,83 (keskihajonta 0,808) eli lähes kiitettävällä tasolla. Koulutuksen ja tapahtuman välistä tietämystä tarkastellessa 66 % arvioi tietämyksensä kasvaneen 1–2 arvosanan verran. 31 %:lla tietämys oli pysynyt samana. Tarkastellessa tietämyksen muutosta alkutilanteessa ja tapahtuman jälkeen vastaajien arvosanojen muutos vaihteli miinus yhdestä (-1) kuuteen (+6). Yli puolella (55 %) tietämys oli noussut vähintään kolmella arvosanalla ja 38 %:lla 1–2 arvosanalla. Kahdella vastaajalla arvosana oli muuttunut jopa kuudella arvosanalla, mikä tarkoittaa, että vastaajan tietämys elinsiirron saaneiden liikunnasta on ollut lähtötilanteessa 4 ja tapahtuman jälkeen 10. Kuviossa 7 on esitetty vastaajien tietämyksen keskiarvot eri vaiheissa.

KUVIO 7. Vapaaehtoisten tietämys elinsiirron saaneiden liikunnasta eri vaiheissa

Vastaajien itsearvioidun tietämyksen keskiarvojen eroja elinsiirron saaneiden liikunnasta eri vaiheissa analysoitiin käyttämällä toistettujen mittausten varianssianalyysia. Tosin tietämystä ei mitattu erillisillä kerroilla, vaan vastaajat arvioivat tietämystään vapaaehtoisprosessin eri vaiheissa vasta tapahtuman jälkeen. Parien välisessä vertailussa käytetty Fisherin LSD -menetelmä osoitti, että tietämys oli muuttunut tilastollisesti merkitsevästi vertailtaessa lähtötilannetta koulutuksen jälkeiseen sekä tapahtuman jälkeiseen tietämykseen elinsiirron saaneiden liikunnasta. Myös koulutuksen ja tapahtuman jälkeistä arvosanojen keskiarvoa tarkastellessa eron todettiin olevan tilastollisesti merkitsevä. Kaikissa näissä keskiarvojen vertailuissa saatiin p-arvoksi 0,000.

Naisten itsearvioiman tietämyksen keskiarvo oli suurempi kuin miesten kaikissa tietämyksen arvioinnin vaiheissa (hakiessa vapaaehtoiseksi, koulutuksen jälkeen ja tapahtuman jälkeen), mutta ero oli merkitsevä ($p=0,018$) ainoastaan vapaaehtoisten hakiessa tehtävään. Miesten kokema tietämyksen muutos oli naisia suurempi niin koulutuksen kuin itse tapahtumankin jälkeen. Sukupuolten välillä oli tilastollisesti merkitsevä ero ($p=0,031$) tietämyksen muutok-

sen keskiarvoissa tapahtuman jälkeistä ja lähtötilanteen tietämystä tarkastellessa. Ikäryhmien välillä tai aikaisempaa kokemusta erityisliikunnasta omaavien ja omaamattomien välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja itsearvioidussa tietämyksessä tai sen muutoksessa (liite 5).

Yhtenä tapahtuman tavoitteena oli lisätä tietämystä elinsiirroista sekä elinsiirron saaneiden liikunnasta. Tulokset vapaaehtoisten tietämyksestä osoittavat, että tapahtumaorganisaation järjestämällä koulutuksella on ollut merkittävä vaikutus vapaaehtoisten tietämyksen lisääntymiselle samoin kuin itse tapahtumassa työskentelyllä. Useilla vapaaehtoisilla oli kokemusta elinsiirron saaneiden parissa toimimisesta jo entuudestaan, mutta siitäkin huolimatta tietämys aiheesta oli lisääntynyt koulutuksen ja tapahtuman myötä.

6.4 Vapaaehtoisten motiivit

Motiivimuuttujien keskiarvojen perusteella vapaaehtoisten viideksi tärkeimmäksi osallistumisen motiiviksi nousi halu tehdä jotain hyödyllistä, halu auttaa tavalla tai toisella, halu auttaa tapahtumaa menestymään, halu työskennellä erilaisten ihmisten kanssa ja tapahtuman ainutkertaisuus (taulukko 7). Kaikkien näiden keskiarvo oli yli 4 eli vastaajat pitivät kyseisiä tekijöitä vähintäänkin tärkeinä. Velvollisuuden tunteen aiheuttamia motiiveja, perheen tai lähipiirin perinteitä vapaaehtoistyössä, tunnustuksen saamista tai muun tekemisen puutetta tapahtuman aikaan ei sen sijaan pidetty kovinkaan tärkeinä tekijöinä osallistumisen kannalta (taulukko 8).

TAULUKKO 7. Tärkeimmät motiivit

Motiivi	Ka	Sd
Halu tehdä jotain hyödyllistä	4,58	0,69
Halusin auttaa tavalla tai toisella	4,47	0,77
Halu auttaa tapahtumaa menestymään	4,38	0,76
Halu työskennellä erilaisten ihmisten kanssa	4,29	0,84
Ainutkertainen tilaisuus	4,20	0,95

TAULUKKO 8. Vähiten tärkeät motiivit

Motiivi	Ka	Sd
Jos minä en olisi osallistunut, kukaan muu ei olisi tehtävää hoitanut	1,68	1,07
Perheen perinteen jatkaminen vapaaehtoistyöhön osallistumalla	1,69	1,03
Minulla ei ollut kisojen aikaan muutakaan tekemistä	1,74	1,06
Tunnustuksen tai maineen saaminen	1,75	1,13
Suuri osa lähipiiristäni osallistuu vapaaehtoistoimintaan	1,76	1,03

Verratessa ETSW:n vapaaehtoisten tärkeimpiä motiiveja muiden tapahtumien vapaaehtoisten motiivien kanssa voidaan huomata, että niistä on löydettävissä lukuisia yhtäläisyyksiä. Muun muassa halu auttaa tapahtumaa menestymään on kaikissa taulukossa 9 esitellyissä tapahtumissa viiden tärkeimmän motiivin joukossa. Suomessa järjestetyissä tapahtumissa korostui myös tapahtuman ainutkertaisuus. ETSW:ssä samoin kuin ulkomaisissa tutkimuksissa tärkeäksi motiiviksi nousi lisäksi halu tehdä jotain hyödyllistä. Useimmissa tutkimuksissa myös vuoro-vaikutukseen tai yhteisöllisyyteen liittyvä motiivi oli tärkeimpien motiivien joukossa. Khoon ja Engelhornin (2007) tutkimuksen vammaisurheilutapahtuman vapaaehtoisten kaksi tärkeintä motiivia poikkeavat muiden tapahtumien tärkeimmistä motiiveista, mitä saattaa selittää se, että tapahtuman vapaaehtoiset olivat nuoria opiskelijoita, joille käytännön kokemuksen saaminen on ollut ymmärrettävästi tärkeää. Myös jääkiekon MM-kisoissa, joissa suhteellisen suuri joukko vapaaehtoisista oli nuoria, käytännön kokemuksen ja kasvattavan kokemuksen saaminen olivat viiden tärkeimmän motiivin joukossa. Yleisurheilun MM-kisoissa kasvattavan kokemuksen saaminen nousi myös tärkeimpien motiivien joukkoon.

Perheen perinteen jatkaminen tai lähipiirin osallistuminen vapaaehtoistoimintaan olivat vapaaehtoisten mielestä vähiten tärkeitä motiiveja kaikissa taulukossa 10 esiteltävissä tapahtumissa, kuten myös ETSW:n vapaaehtoisten mielestä. Tämä tukee jälkimodernin ajan ihmisten entistä yksilöllisempiä pyrkimyksiä ja perinteistä vapautumista sekä kollektiivisen vapaaehtoisuuden merkityksen vähentymistä. Useimmissa tutkimuksissa samoin kuin tässäkin tutkimuksessa ei pidetty tärkeänä motiivina, että tapahtuman aikaan ei ollut muutakaan tekemistä. Motiivien vertailua eri tutkimusten välillä voidaan kuitenkin pitää siinä mielessä ongelmallisena, että eri tutkimuksissa on ollut eri määrä motiiviväitteitä. Tästä huolimatta tietyt motiiv-

vit näyttävät esiintyvän niin tärkeimpien kuin vähiten tärkeimpienkin motiivien joukossa eri tapahtumissa.

TAULUKKO 9. Tärkeimmät motiivit urheilutapahtumissa

Jääkiekon MM-kilpailut (Pöyhä 2003)	Yleisurheilun MM-kilpailut (Itkonen ym. 2006)	Yleisurheilun EM-kilpailut (Aarno-Kaisti 2013)
Halu olla osa kisojen yhteisöä	Tämä oli ainutkertainen tilaisuus	Tämä oli ainutkertainen tilaisuus
Tämä oli ainutkertainen tilaisuus	Halu olla osa kisojen yhteisöä	Tapahtumassa on hauskaa ja jännittää työskennellä
Halu saada käytännön kokemusta	Halu auttaa tapahtumaa menestymään	Aito kiinnostus tapahtuman onnistumisesta ja sen osallistujista
Halu työskennellä erilaisten ihmisten kanssa	Voin saada kasvattavan kokemuksen	Halu auttaa tapahtumaa menestymään
Voin saada kasvattavan kokemuksen	Yhteiskunta tarvitsee vapaaehtoistyöntekijöitä	Halu olla mukana urheilutapahtuman järjestelyssä
Special Olympics (Khoo & Engelhorn 2011)	Vammaisurheilutapahtuma (Khoo & Engelhorn 2007)	Vammaisurheilutapahtumat (Surujlal 2010)
Halu tehdä jotain hyödyllistä	Halu saada käytännön kokemusta	Halu auttaa tapahtumaa menestymään
Halu auttaa tapahtumaa menestymään	Voin saada kasvattavan kokemuksen	Halu tehdä jotain yhteisön hyväksi
Vapaaehtoisuus luo paremman yhteiskunnan	Halu laajentaa näkemystä	Halu tehdä jotain hyödyllistä
Halu tehdä jotain yhteisön hyväksi	Halu tehdä jotain hyödyllistä	Halusin olla kisojen yhteisöä
Halu auttaa tavalla tai toisella	Halu olla osa kisojen yhteisöä	Halusin luoda suhteita muihin
Curling-turnaus (Farrell ym. 1998)	Nuorten curling-turnaus (Twynam ym. 2003)	
Halu auttaa tapahtumaa menestymään	Halu auttaa tapahtumaa menestymään	
Vapaaehtoisuus luo paremman yhteiskunnan	Halu tehdä jotain hyödyllistä	
Halu tehdä jotain hyödyllistä	Halu tehdä jotain yhteisön hyväksi	
Halu tehdä jotain yhteisön hyväksi	Vapaaehtoisuus luo paremman yhteiskunnan	
Halu olla osa kisojen yhteisöä	Halu olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa	

TAULUKKO 10. Vähiten tärkeät motiivit urheilutapahtumissa

Jääkiekon MM-kilpailut (Pöyhä 2003)	Yleisurheilun MM-kilpailut (Itkonen ym. 2006)	Yleisurheilun EM-kilpailut (Aarno-Kaisti 2013)
Suuri osa lähipiiristäni osallistuu vapaaehtoistoimintaan	Perheen perinteen jatkaminen vapaaehtoistyöhön osallistumalla	Urheiluseurani velvoitti osallistumaan
Perheen perinteen jatkaminen vapaaehtoistyöhön osallistumalla	Useat lähipiiristäni osallistuu vapaaehtoistoimintaan	Ylimääräisten pisteiden/bonusten saaminen koulusta/työnantajalta
Vapaaehtoisena pääsen loppujuhlaan ja saan lahjan	Minun odotetaan osallistuvan vapaaehtoistyöhön	Paljon vapaa-aikaa, eikä muutakaan tekemistä
Jos minä en osallistuisi, kukaan muu ei olisi hoitanut tehtävää	Vapaaehtoiset saavat kisa-asun	Perheen perinteen jatkaminen vapaaehtoistyöhön osallistumalla
Minulla ei ollut muutakaan tekemistä kisojen aikana	Osallistun, koska lajina on yleisurheilu	Perheenjäseneni osallistuvat vapaaehtoistoimintaan
Special Olympics (Khoo & Engelhorn 2011)	Vammaisurheilutapahtuma (Khoo & Engelhorn 2007)	Vammaisurheilutapahtuma (Surujal 2010)
Minulla ei ollut muutakaan tekemistä	Sukulaiseni tai ystäväni kilpailee tapahtumassa	Minulla ei ollut muutakaan tekemistä.
Sukulaiseni tai ystäväni kilpailee tapahtumassa	Perheen perinteen jatkaminen vapaaehtoistyöhön osallistumalla	Minulla on enemmän vapaa-aikaa
Minun odotetaan toimivan vapaaehtoisena	Ystäväni ja perheeni työskentelevät myös vapaaehtoisena	Suuri osa lähipiiristäni osallistuu vapaaehtoistoimintaan
Minulla on enemmän vapaa-aikaa	Minulla ei ollut muutakaan tekemistä	Perheen perinteen jatkaminen vapaaehtoistyöhön osallistumalla
Vapaaehtoisuutta tässä tapahtumassa arvostetaan	Minulla on aiempaa kokemusta vastaavista tehtävistä	Ystäväni ja perheenjäseneni työskentelevät myös vapaaehtoisena
Curling-turnaus (Farrell ym. 1998)	Nuorten curling-turnaus (Twynam ym. 2003)	
Minulla ei ollut muutakaan tekemistä	Minulla ei ollut muutakaan tekemistä	
Perheen perinteen jatkaminen vapaaehtoistyöhön osallistumalla	Minun odotetaan toimivan vapaaehtoisena	
Minun odotetaan osallistuvan vapaaehtoistyöhön	Perheen perinteen jatkaminen vapaaehtoistyöhön osallistumalla	
Suuri osa lähipiiristäni osallistuu vapaaehtoistoimintaan	Jos minä en osallistuisi, kukaan muu ei olisi hoitanut tehtävää	
Jos minä en osallistuisi, kukaan muu ei olisi hoitanut tehtävää	Ystäväni tai perheen jäseneni toimii lajin parissa	

ETSW:n kohdalla miesten ja naisten keskiarvojen välillä oli tilastollisesti melkein merkitsevä ero viiden motiivin osalta (taulukko 11). Miehet pitivät hieman naisia tärkeämpinä halua auttaa kuvaavia motiiveja. Naiset taas pitivät muihin vapaaehtoiseihin tutustumista ja tapahtuman mahdollisuutta laajentaa näkemystä urheilusta miehiä tärkeämpänä. Skirstad ja Hanstad (2013) samoin kuin Yeung (2002) ovatkin todenneet, että naisilla sosiaalisen pääoman kartuttaminen vapaaehtoisuuden motiivina korostuu miehiä enemmän. Lisäksi motiivissa ”halu tavata urheilijoita” ero miesten ja naisten välillä oli melkein merkitsevä ($p=0,054$).

TAULUKKO 11. Sukupuolten väliset merkitsevät erot motiivien tärkeydessä

Motiivi	Naiset		Miehet		p-arvo
	ka	sd	Ka	sd	
Halu tehdä jotain hyödyllistä	4,48	0,79	4,74	0,44	0,043
Halusin auttaa tavalla tai toisella	4,33	0,84	4,71	0,57	0,015
Halusin laajentaa näkemystäni urheilusta	3,82	1,19	3,17	1,29	0,015
Muihin vapaaehtoiseihin tutustuminen	3,70	1,18	3,14	1,24	0,032

Downward, Lumsdon ja Ralston (2005) tutkivat vuoden 2002 Kansainyhteisön kisojen vapaaehtoisten motiiveja, ja heidän tutkimuksensa mukaan naisvapaaehtoisilla ilmeni suurempi halu kehittää itseään, kohottaa itseluottamusta ja saada ainutkertaisia kokemuksia. Naiset vaikuttivat kokevan vapaaehtoisuuden mahdollisuutena parantaa CV:tä, työllistymisnäkyviä ja taitoja. Miehet taas näyttivät toimivan vapaaehtoisena ennemminkin olemassa olevan urheilullisen identiteetin ja urheilullisen yhteyden vuoksi. Heillä oli myös tapana tuoda työelämässä karttuneita taitojaan käyttöön vapaaehtoistehtävissä. Skirstad ja Hanstad (2013) ovat myös havainneet, että miehet työskentelevät naisia enemmän urheiluun liittyvissä tehtävissä kuten toimitsijoina. Khoo ja Engelhorn (2011) puolestaan havaitsivat, että naisille yhteisöön kuulumisen ja vapaaehtoisuus keinona paremman yhteiskunnan luomiseen olivat merkittävästi miehiä tärkeämpiä motiiveja. Sitä vastoin miehillä korostui urheiluun kiinnittyminen sekä tapahtumassa vapaaehtoisena toimimisen arvostus.

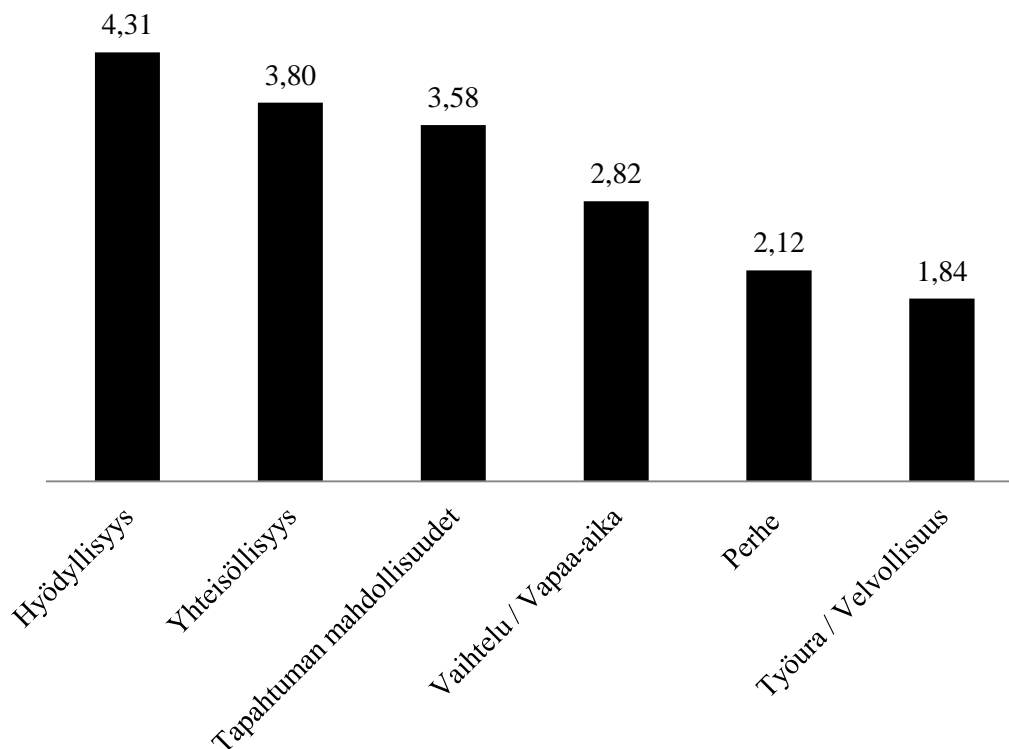
Yeungin (2002) tutkimus suomalaisten motiiveista vapaaehtoistyössä on osoittanut, että suomalaisia motivoi erityisesti halua auttaa muita, mikä nousee selvästi muiden motiivien edelle. Tämä oli havaittavissa myös ETSW:n vapaaehtoisten motiiveista. Yeungin (2002) mukaan naisten motiiveissa tulee esille auttamisen halu, halu oppia uutta sekä tavata ja tutustua uusiin ihmisiin. Miehillä sitä vastoin korostuvat ystävien vaikutus, halu tehdä vapaa-ajalla jotain hyödyllistä sekä velvollisuuden tunne. Yeungin havainnoista poiketen ETSW:n osalta näytti kuitenkin siltä, että auttamisen halu oli miehille hieman tärkeämpi motiivi kuin naisille.

Yksittäisten motiivien eroja tutkittiin sukupuolen lisäksi iän, koulutuksen ja työelämässä tai sen ulkopuolella olemisen suhteen sekä aiempaan vapaaehtoiskokemukseen urheilutoiminnassa. Motiivissa "halusin auttaa tavalla tai toisella" oli merkittävä ero ($p=0,028$) ero Games-Howellin testillä mitattuna perusasteen tai toisen asteen (ka 4,78, sd 0,52) ja opistoasteen suorittaneiden (ka 4,28, sd 0,84) välillä. Lisäksi vapaaehtoiset, joilla ei ollut aiempaa kokemusta urheilutapahtumissa tai urheiluseurassa toimimisesta pitivät kokemusta omaavia vapaaehtoisia tärkeämpänä ylimääräisten pisteiden tai bonuksen saamista työpaikalta tai koulusta ja tunnustuksen tai maineen saamista (taulukko 12). Khoon ja Engelhornin (2011) tutkimuksessa ensikertalaisten vapaaehtoisten ja aiempaa kokemusta urheilutapahtumista omaavien välillä löytyi merkitsevä ero viiden motiiviväitteen osalta. Heidän mukaansa ensikertalaiset pitivät tärkeämpänä tapahtuman ainutkertaisuutta ja mahdollisuutta laajentaa näkemyksiään, kun taas kokeneemmat vapaaehtoiset pitivät velvollisuuteen liittyvä motiiveja tärkeämpänä.

TAULUKKO 12. Aiempi kokemus urheilun vapaaehtoistyöstä ja merkitsevät erot motiivien tärkeydessä

Motiivi	Aikaisempi vapaaehtoiskokemus urheilutapahtumassa tai -seurassa				
	Kyllä		Ei		p-arvo
	ka	sd	Ka	Sd	
Ylimääräisten pisteiden tai bonuksen saaminen työpaikalla tai koulussa	1,63	1,09	2,48	1,41	0,012
Tunnustuksen tai maineen saaminen	1,58	0,98	2,26	1,42	0,042

Motiivimuuttujille tehtiin myös pääkomponenttianalyysi. Pääkomponenttianalyysin perusteella 34 motiivimuuttujaa tiivistettiin kuuteen komponenttiin, jotka nimettiin työura/velvollisuus, yhteisöllisyys, perhe, tapahtuman mahdollisuudet, hyödyllisyys ja vaihtelu/vapaa-aika. Tärkein komponentti oli hyödyllisyys (ka 4,13) ja toiseksi tärkein yhteisöllisyys (3,80). Vähiten tärkeimpänä vastaajat pitivät työuraan ja velvollisuuteen liittyviä motiiveja, sillä kyseisen komponentin keskiarvo oli alle kaksi (kuvio 8).

KUVIO 8. Motiivien tärkeyden keskiarvo (asteikko 1-5)

Tulokset motiiveista muodostettujen komponenttien tärkeydestä ovat samansuuntaisia muun muassa Farrelin ym. (1998) tutkimuksen kanssa, jossa faktorianalyysin perusteella neljän faktorin mallista tärkeimmät motiivifaktorit olivat hyödyllisyys (*purposive*) sekä yhteisöllisyys (*solidary*). Samoin Twynamim ym. (2002) tutkimuksen neljän faktorin mallissa tärkein faktori oli hyödyllisyys (*purposive*), toiseksi tärkein velvoitteet (*commitment*) ja kolmanneksi yhteisöllisyys (*solidary*). Vähiten tärkein motiivifaktori oli ulkoiset tekijät (*external traditions*).

Twynamin ym. tutkimuksen tulokset ovat kuitenkin siinä mielessä mielenkiintoiset, että vaikka motiiveja tutkittiin 5-portaisella Likertin asteikolla, tärkeimmänkin faktorin (hyödyllisyys) keskiarvo oli vain 2,70, kun ETSW:n osalta tärkeimpänä pidetyn komponentin keskiarvo oli yli 4. Twynamin ja kumppaneiden tutkimuksessa faktoreiden keskiarvojen väliset erot olivat muutenkin pieniä, sillä keskiarvot olivat 1,90 ja 2,70 välillä.

Muissa vammaisurheilutapahtumissa samankaltaiset motiivit kuin ETSW:ssä on koettu tärkeiksi, sillä Surujalin (2010) vammaisurheilutapahtumia koskevassa tutkimuksessa tärkeimmäksi motiivifaktoriksi osoittautuivat altruistiset motiivit ja toiseksi vuorovaikutus ja saavutukset. Vähiten tärkeänä pidettiin ulkoisia tekijöitä ja vapaa-aikaa. Myös Khoon ja Engelhornin (2007) tutkimuksessa tärkeimmät motiivifaktorit olivat yhteisöllisyys ja hyödyllisyys ja vähiten tärkeä perheeseen liittyvät motiivit. Khoon ja Engelhornin (2011) tutkimuksessa tärkein motiivifaktori oli niin ikään altruismia kuvaava hyödyllisyys.

Suomalaisista tutkimuksista tämän tutkimuksen tulokset ovat yhteneviä Pöyhiän (2004) tutkimukseen jääkiekon MM-kisojen vapaaehtoisista, missä tärkeimmät motiivifaktorit olivat filantropian sekä oppimisen ja yhteisöllisyyden faktorit ja vähiten tärkeät perinteiden, materialisuuden ja ajankohdan faktorit. Pöyhiän tutkimuksen yhteisöllisyys ja kasvun ja kehittymisen faktori kuvastaa läheisesti tämän tutkimuksen yhteisöllisyyttä ja filantropia hyödyllisyyttä. Sen sijaan yleisurheilun EM-kilpailuissa (Aarno-Kaisti 2013) tärkeimmiksi faktoreiksi nousivat yhteisöllisyys ja tapahtuma sekä itsensä kehittäminen ja yleisurheilun MM-kilpailuissa (Itkonen ym. 2006) kokemuksen ja yhteisöllisyyden motiivit. Nämä poikkeavat hieman muista tutkimuksista, vaikkakin yhteisöllisyyttä on pidetty sekä yleisurheilun EM-että MM-kilpailuissa yhtenä tärkeimmistä motiiveista, kuten monissa muissakin tutkimuksissa.

Vertailtaessa motiiveista muodostettujen komponenttien keskiarvoja miesten ja naisten välillä huomattiin, että lähes kaikissa komponenteissa naisten keskiarvo oli hieman korkeampi kuin miesten lukuun ottamatta hyödyllisyys-komponenttia. Miesten ja naisten välillä ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitseviä eroja. Skirstad ja Hanstad (2013) havaitsivat omassa tutkimuksessaan, että sukupuolten välillä oli merkittäviä eroja osallistumisen motiiveissa. Naiset pitivät työelämässä tarvittavien taitojen kehittämistä selvästi miehiä tärkeämpänä, kun taas mie-

hillä kiinnostus urheiluun ja tapahtumasta saatavat materiaaliset vastineet olivat merkittävästi naisia tärkeämpiä.

ETSW:n vapaaehtoisten motiiveissa ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa iän tai työelämässä ja sen ulkopuolella olevien osalta. Welchin testin mukaan hyödyllisyyden motiivissa oli lähes merkitsevä ero ($p=0,052$) koulutustaustan osalta. Games-Howellin parittaisten vertailujen testin perusteella peruskoulun tai toisen asteen (ka 4,53, sd 0,403) ja opistotason (ka 4,18, sd 0,718) suorittaneiden välillä oli eroja, mutta ero ei ollut merkitsevä ($p=0,077$). Sen sijaan vapaaehtoiskokemus urheilutoiminnassa oli sellainen taustamuuttuja, joka tuotti merkitseviä eroja kahden motiiveista muodostetun komponentin osalta. Vapaaehtoiset, joilla ei ollut aiempaa kokemusta vapaaehtoistyöstä urheilun saralla, pitivät työura ja velvollisuus ($p=0,029$) sekä tapahtuman mahdollisuudet -komponentteja ($p=0,048$) merkittävästi tärkeäimpinä kuin vapaaehtoiset, jotka omasivat aiempaa kokemusta urheilutapahtumassa tai urheiluseurassa toimimisesta (liite 6). On varsin ymmärrettävää, että ensikertalaiset haluavat kartuttaa kokemuksiaan hyödynnettäväksi työelämässä kuin myös omien kiinnostustensa vuoksi.

6.5 Vapaaehtoisena toimiminen tulevaisuudessa

Vastanneista 62 % aikoi ehdottomasti työskennellä vapaaehtoisena urheilutapahtumissa jatkossakin ja noin 36 % mahdollisesti. Vapaaehtoistyön jatkamiseen vammaisliikunta- tai elinsiirtoliikunnan tapahtumissa suhtauduttiin melko positiivisesta. 47 % ilmoitti osallistuvansa vammaisliikuntatapahtumiin ehdottomasti ja 46 % mahdollisesti. Lähes vastaava suhtautuminen oli elinsiirron saaneiden liikuntatapahtumiin, joihin 46 % ilmoitti osallistuvansa ehdottomasti ja 44 % mahdollisesti. Hieman vajaa puolet (45 %) aikoi ehdottomasti toimia vapaaehtoisena tulevaisuudessa muiden tapahtumien parissa ja 51 % piti sitä mahdollisena.

Vastaajat suhtautuivat sen sijaan vähemmän innokkaasti vapaaehtoistyöhön urheiluseurassa, sillä noin 37 % aikoi ehdottomasti toimia vapaaehtoisena seurassa, 33 % ehkä ja 30 % epäili toimivansa vapaaehtoisena seuratoiminnassa. Tämä tuo esille jo aiemmin esiteltyä nykypäivänä vallalla olevaa episodimaista vapaaehtoisuutta, jota pidetään houkuttelevampana kuin sitoutumista vaativaa säännöllistä vapaaehtoistyötä.

Taustatietojen vaikutusta aikeisiin jatkaa vapaaehtoistyössä tutkittiin Khin neliö -testillä. Miesten ja naisten, eri koulutustaustan omaavien tai työelämässä ja työelämän ulkopuolella olevien välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja aikeissa toimia vapaaehtoisena tulevaisuudessa. Iän osalta oli lähellä merkitsevää ($p=0,056$) oleva ero aikeissa toimia vapaaehtoisena tulevaisuudessa urheiluseurassa. Ikäryhmien jakaumat eivät kuitenkaan poikenneet toisistaan, mutta 40–59-vuotiaiden välillä oli tilastollisesti merkitsevä ero niiden välillä, jotka ehdottomasti aikoivat jakaa vapaaehtoisena urheiluseurassa ($n=7$, 22 %) ja jotka eivät aikoneet tai olivat epävarmoja jatkamisesta ($n=25$, 78 %). Aikaisempi kokemus vapaaehtoistyöstä urheilutapahtumissa ei osoittanut tilastollisesti merkitsevää eroa aikeissa jatkaa vapaaehtoistyötä erilaisissa liikunta- ja urheilutapahtumissa tai urheiluseurassa tulevaisuudessa. Myöskään aikaisemmalla kokemuksella erityisliikunnan parissa ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa aikeissa jatkaa vapaaehtoisena erityisliikuntatapahtumissa (liite 7).

Aikeita toimia vapaaehtoisena jatkossa verrattiin vastaajien itsearvioituun tietämykseen elinsiirron saaneiden liikunnasta t-testillä. Niiden vastaajien, jotka aikoivat ehdottomasti toimia vapaaehtoisena vammais- tai elinsiirtoliikunnan tapahtumissa jatkossakin, itsearvioitu tietämyksen keskiarvo elinsiirron saaneiden liikunnasta oli kaikissa vaiheissa hieman korkeampi kuin niiden, jotka eivät aikoneet tai olivat epävarmoja vapaaehtoisena toimimisesta. Erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä. Tietämyksellä ei ollut merkitsevää eroa myöskään aikeisiin jatkaa vapaaehtoisena urheilu- tai muissakaan tapahtumissa tai urheiluseuratoiminnassa (liite 8).

Lisäksi T-testillä tutkittiin, oliko eri motiivien komponenttien keskiarvoissa eroja niiden välillä, jotka aikoivat jatkaa vapaaehtoisina urheilutapahtumissa, vammais- tai elinsiirtoliikunnan tapahtumissa, urheiluseuratoiminnassa tai muissa tapahtumissa vai eivät. Ryhmien välillä ei kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitseviä eroja motiivien keskiarvoissa (liite 9).

7 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Vantaalla heinäkuussa 2016 järjestetyn European Transplant Sport Week:n tapahtuman toteuttamista tukevien vapaaehtoisten taustoja ja motiiveja sekä vapaaehtoisten tietämystä elinsiirron saaneiden liikunnasta ja aikeita työskennellä vapaaehtoisena jatkossa. Vapaaehtoisista enemmistö oli naisia, kuten useissa aikaisemmissakin vastaavissa tutkimuksissa (Farrel ym. 1998, Itkonen ym. 2006, MacLean & Hamm 2007, Aarno-Kaisti 2013) on todettu. Sen sijaan tämän tutkimuksen vapaaehtoisjoukko oli suhteellisen iäkästä, mikä poikkeaa useimmista urheilun suur tapahtumista. Tämä saattaa johtua siitä, että kyseessä oli vammaisurheilutapahtuma. Näyttääkin siltä, että vammaisurheilutapahtumat kiinnostavat vanhempia ja kokeneempia vapaaehtoisia, sillä myös Khoon ja Engelhornin (2011) tutkimuksessa vammaisurheilutapahtuman vapaaehtoisista suuri osa oli melko iäkkäitä. Haastavampi kohderyhmä voi olla yksi syy siihen, että nuoremmat ja vähemmän vapaaehtoiskokemusta omaavat ovat epävarmoja osaamisestaan eivätkä tämän vuoksi hakeudu vapaaehtoisiksi vammaisurheilutapahtumiin.

Vapaaehtoisten tietämys elinsiirron saaneiden liikunnasta oli kasvanut huomattavasti niin tapahtumaorganisaation järjestämän koulutuksen myötä kuin myös itse tapahtuman kautta. Tietämys oli parantunut myös niillä, jotka olivat aikaisemmin toimineet erityisliikunnan tai elinsiirron saaneiden parissa. Näin ollen tapahtuman järjestäjien voidaan todeta onnistuneen ainakin vapaaehtoisten osalta tavoitteessaan lisätä yleistä tietämystä elinsiirroista ja heille suunnatusta liikunta- ja urheilutoiminnasta.

Vapaaehtoisten motiiveja on tutkittu useissa eri urheilutapahtumissa käyttäen mittarina *Special Events Motivation Scalea* (SEVMS) tai muunneltua versiota kyseisestä mittarista. Myös tässä tutkimuksessa motiivien tutkimus perustui SEVMS:n motiivimuuttujiin. Motiiveista korostuivat erityisesti hyödyllisyyttä ja sosiaalisia kontakteja kuvaavat motiivit, kun taas vähiten tärkeänä pidettiin perheeseen ja perinteisiin liittyviä motiiveja sekä velvollisuuksia tai tunnustuksen saamista. Tiivistettäessä motiivit kuuteen komponenttiin tärkeimmät komponentit olivatkin hyödyllisyys ja yhteisöllisyys ja vähiten tärkeät ulkoiset tekijät, kuten perhesyyt ja vapaa-aika, sekä työuraan ja velvollisuuden tunteeseen liittyvät tekijät. Tässä tutkimuksessa

tärkeimpänä ja vähiten tärkeänä pidetyissä motiiveissa oli useita yhtäläisyyksiä niin Suomessa järjestettyjen huippu-urheilutapahtumien kanssa kuin myös ulkomailla tutkittujen kansallisten vammaisurheilutapahtumien ja kansainvälisten urheilukilpailujen kanssa (esim. Pöyhiä 2003, Khoo & Engelhorn 2011, Farrel ym. 1998). Vapaaehtoisten osallistumisen motiivien tutkimuksissa on kuitenkin havaittu haasteelliseksi tulosten vertailu vastaavien tutkimusten välillä, koska tutkimuksissa saatetaan käyttää eri motiivimuuttujia, niitä voi olla eri määrä ja niistä muodostetut ja nimetyt faktorit tai komponentit voivat olla erilaisia.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että vapaaehtoiset pitivät tärkeänä halua auttaa tapahtuman järjestelyissä, tapahtuman mahdollisuutta sosiaalisiin kontakteihin ja tapahtuman ainutkertaisuutta. Sen sijaan työuraa tai opintoja edistäviä syitä ei pidetä kovinkaan tärkeinä kuten ei myöskään lähipiirin odotuksia. Näistä työuraan liittyviä syitä voitaisiin pitää refleksiiviselle vapaaehtoisuudelle ominaisempina, kun taas lähipiirin odotukset kuvastavat enemmän kollektiivista vapaaehtoisuutta. Tulokset ovat osittain ristiriidassa käsityksen mukaan, että tänä päivänä vallitsevana on refleksiivinen vapaaehtoisuus, jossa yksilöllisiä kiinnostuksia ja itsensä kehittämistä pidetään tärkeänä ja motiivit ovat enemmän egoistisia kuin altruismia kuvastavia. Yhteisöllisyyden motiivin korostumista tapahtumien vapaaehtoisilla niin tässä kuin muissa vastaavissa tutkimuksissa voidaan pitää mielenkiintoisena jälkimodernissa yhteiskunnassa, jossa refleksiivisyys ja yksilöllisyys tuntuvat yleistyneen. Tosin Bauman (2002, 237–239) kuvaa jälkimodernin ajan yhteisöllisyyttä naulakkoyhteisöllisyytenä, jolle luonteenomaista on juuri lyhytikäisyys ja yhteen päämäärään keskittyminen, mikä tosin on hyvin intensiivistä. Yhteisölle ei luodakaan pitkäikäisiä odotuksia, vaan niiden toiminta perustuu niiden haurautteen ja yhteisöt ovat eräänlaisia väliaikaisia levähdyspaikkoja arjesta ja hetkellistä irtautumista yksinäisyydestä. Näyttääkin siltä, että tänä päivänä tapahtumien episodimaisesta vapaaehtoisuudesta saatavat yhteisöllisyyden kokemukset riittävät tyydyttämään yksilöiden yhteisöllisyyden tarpeita. Toisaalta Wollebækin ym. (2014) mukaan refleksiiviset vapaaehtoiset pyrkivät tietoisesti kartuttamaan sosiaalista pääomaa, mutta yhteisöllisyydellä ei ilmennetä kollektiivisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Yksi syy siihen, että refleksiiviseen vapaaehtoisuuteen yhteydessä olevat motiivit eivät näyttäneet olevan erityisen tärkeitä tässä tutkimuksessa, voi olla se, että tutkimuksen vapaaehtoiset olivat iäkkäämpää väkeä, jotka edustavat vielä kollektiivista vapaaehtoisuutta. Lisäksi Hustinxin ja Lammertynin (2003) mukaan kollektiivinen ja refleksiivinen vapaaehtoisuus eivät ole toisistaan täysin erillään vaan ne sekoittuvat yhteen.

Refleksiivisistä vapaaehtoisuuden piirteistä osoittaa sen sijaan se, että vapaaehtoistoiminnan jatkamista urheiluseuratoiminnassa ei pidetty yhtä kiinnostavana vaihtoehtona kuin episodimaista tapahtumavapaaehtoisuutta, jossa organisaatioon sitoutuminen on löyhää. Suurempi kiinnostus episodimaiseen vapaaehtoisuuteen osoittaa myös, että Baumanin (2003, 277–279) mainitsemaa naulakkoyhteisöllisyyttä on havaittavissa myös tästä tutkimusaineistosta. Vaikka episodimaisen vapaaehtoisuuden on havaittu lisääntyneen ja houkuttelevan tänä päivänä enemmän, Nylundin ja Yeungin (2005) mukaan sitä ei tulisi nähdä vähäpätöisempänä kuin säännöllistä ja pitkäkestoista vapaaehtoisuutta.

Bourdieu (1986) esittelemistä pääomista niin tässä tutkimuksessa kuin useissa muissakin tutkimuksissa (mm. Farrel ym. 1998, Khoo & Engelhorn 2011, Surujlal 2010, Pöyhiä 2003, Itkonen ym. 2006, Aarno-Kaisti 2013) nousee esille sosiaalisen pääoman hankkiminen, sillä monille vapaaehtoisille sosiaalisten suhteiden luomiseen ja sosiaalinen vuorovaikutukseen liittyvät motiivit ovat olleet tärkeitä vapaaehtoistyössä. Downward ja Ralston (2005) havaitsivat, että erityisesti naiset osallistuivat vapaaehtoistyöhön kartuttaakseen sosiaalista pääomaa.

Koska tapahtuman ainutkertaisuutta pidettiin suhteellisen tärkeänä motiivina, näyttäisi siltä, että rekrytoidessa vapaaehtoisia tapahtumiin olisi hyvä korostaa tapahtuman tarjoamia ainutkertaisia elämyksiä ja kokemuksia. Khoo ja Engelhorn (2011) havaitsivat omassa tutkimuksessaan eroja vapaaehtoisten motiiveissa aiempaa vapaaehtoiskokemusta omaavien ja ensikertalaisten välillä, minkä vuoksi he suosittelivat, että erityisesti ensikertalaisille kannattaa korostaa tapahtuman ainutlaatuista luonnetta ja henkilökohtaisen kehittymisen mahdollisuutta. Kokeneet vapaaehtoiset sen sijaan jatkavat vapaaehtoistyötä todennäköisemmin sen vuoksi, että heillä on hyödyllisiä taitoja ja osaamista, jotka auttavat tapahtumaa menestymään. Vapaaehtoistehtäviä voitaisiin myös jakaa vapaaehtoisten toiveiden mukaan siten, että ne kohtaisivat mahdollisimman hyvin vapaaehtoisten toiveiden ja motiivien kanssa, jotta vapaaehtoiskokemus olisi motivoiva ja palkitseva. Tätä myötä vapaaehtoisilla olisi mahdollisuus kaikin puolin miellyttävään ja motivoivaan vapaaehtoiskokemukseen, mikä lisäisi kiinnostusta vapaaehtoistyöhön jatkossa.

Yhteisöllisyyteen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvät motiivit olivat verrattain tärkeitä, minkä vuoksi vapaaehtoisille olisi hyvä luoda mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen esimerkiksi yhteisten koulutustilaisuuksien ja kokoontumisten kautta, jotka mahdollistaisivat vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden kokemukset. ETSW:n osalta vapaaehtoisille olikin järjestetty yhteisiä koulutustilaisuuksia, mikä antoi paitsi mahdollisuuden kartuttaa tietämystä elinsiirron saaneiden liikunnasta ja tapahtuman järjestelyistä myös tilaisuuden muihin vapaaehtoisiin tutustumiseen. Myös tapahtuman jälkeen järjestetty kiitostilaisuus tuki vapaaehtoisten sosiaalista kanssakäymistä osoittaen samalla tapahtuman järjestäjän arvostusta vapaaehtoisia kohtaan.

Vertailtaessa eri motiiveja ja niistä muodostettuja komponentteja toisissa tapahtumissa esille nousseisiin motiiveihin on kuitenkin syytä huomioida, että kaikki tapahtumat ovat jollain tavalla omaleimaisia. Osassa tutkimuksista tapahtumat ovat olleet kansainvälisiä suurtapahtumia ja osassa kansallisia tapahtumia. Tapahtuma on saattanut keskittyä yhteen lajiin tai lajien kirjo on ollut valtava, kuten esimerkiksi Olympialaisissa. Myös lajin status (EM-kilpailut, MM-kilpailut, Kansanyhteisön kisat tai Olympialaiset) voi aiheuttaa eroja niin vapaaehtoisiksi valikoituneiden taustojen kuin myös motiivien osalta. Vertailussa on myös ollut mukana huippu-urheilutapahtumia, joissa on kisailnut kansainvälisesti tunnettuja maailman huippu-urheilijoita, kun taas tässä tutkimuksessa kyseessä on ollut vammaisurheilutapahtuma, jossa urheilukilpailut olivat ainoastaan yksi osatapahtuma ja osallistujat eivät olleet siinä määrin tunnettuja kuin MM-kilpailuissa, Olympialaisissa tai Paralympialaisissa kilpailevat urheilijat. Lisäksi tässä tutkimuksessa keskityttiin ainoastaan tapahtuman toteuttamista tukevien vapaaehtoisten tutkimiseen, minkä myötä esimerkiksi urheilutoimitsijat ovat jääneet kokonaan tutkimuksen ulkopuolelle. Siinä missä vapaaehtoisia ja heidän motiivejaan urheilutapahtumissa on tutkittu paljon, vammaisurheilutapahtumien osalta tutkimus on kansainvälisestikin melko vähäistä, minkä vuoksi aiheesta on tarvetta jatkotutkimuksille.

7.1 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan validiteetin ja reliabiliteetin käsitteillä. Validius eli pätevyys tarkoittaa, että tutkimuksessa käytetty mittari tai tutkimusmenetelmä mittaa sitä,

mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Koska tutkimuksessa käytetty strukturoitu kysely perustui useissa aikaisemmissa vastaavissa tutkimuksissa käytettyihin kyselyihin, mittaria voidaan pitää pätevänä. Toisaalta tutkimuksissa, joissa mittarina käytetään strukturoitua kyselyä, on aina se vaihtoehto, että vastaaja ymmärtää kysymyksen toisin kuin se on tarkoitettu tai sopivaa vastausvaihtoa ei ole, mitkä voivat aiheuttaa mittausvirheitä (Hirsjärvi ym. 2009, 231). Tämä seikka pyrittiin huomioimaan kyselyn esitestauksella, jonka myötä kyselyn ymmärrettävyyttä ja vastattavuutta kehitettiin.

Reliabiliteetti kuvaa mittaustulosten toistettavuutta ja että tuloksia voidaan pitää luotettavina ja ei-sattumanvaraisina (Hirsjärvi ym. 2009, 231). Tulosten luotettavuuteen vaikuttaa muun muassa se, kuinka totuudenmukaisesti vastaajat ovat vastanneet kyselyyn. Kysely oli melko pitkä, sillä siihen vastaamisen kesti noin 20 minuuttia, mikä on saattanut vaikuttaa, etteivät kaikki vastaajat ole jaksaneet vastata kyselyyn kunnolla tai ovat vastanneet muuten harkitsemattomasti. Vallin (2015) suositus on, ettei kyselyyn käytettävä vastausaika ylittäisi 15 minuuttia, mikä tosin on aina pohdittava tapauskohtaisesti huomioiden myös vastaajat, heidän lukutaitonsa ja kuinka pitkään heidän arvioidaan jaksavan vastata kysymyksiin huolellisesti.

Tulosten analysoinnissa ja esittämisessä tulee huomioida, että saadut tulokset ovat luotettavia ja ne esitetään siten, että ne antavat totuudenmukaista tietoa. Kyselyn mittarina toimi sähköinen kysely, jonka vuoksi vastaukset saatiin helposti analysoitavaan muotoon. Sähköisen kyselyn etu on, että vastaukset ovat saatavissa suoraan aineistotiedostoksi tutkijan käyttöön, jolloin aineiston syöttäminen ja siihen liittyvät lyöntivirheet jäävät pois. Menetelmä säästää aikaa ja on myös taloudellinen. Lisäksi sähköiset kyselyt voidaan ohjelmoida niin, että kysymyksiin on pakko vastata ennen kuin kyselyssä voi edetä, jolloin puuttuvia tietoja ei tule. (Valli 2015.)

Yhtenä tämän tutkimuksen luotettavuutta heikentävänä tekijänä voidaan pitää otoksen pientä kokoa, joka oli 95. Tosin kyselyn vastausprosentti oli yli 50 %. Katoa pyrittiin vähentämään lähettämällä vapaaehtoisille uusintakysely sekä mahdollisuudella vastata kyselyyn vapaaehtoisille järjestetyssä kiitostilaisuudessa. Koska tapahtuman vapaaehtoistoimijat olivat verrattain iäkkäitä, voidaan pohtia oliko sähköinen kyselylomake kyseisen joukon kohdalla toimiva tapa kerätä aineistoa. Valli (2015) onkin todennut, että sähköinen kysely ei välttämättä sovi

kaikille, erityisesti iäkkäille, mikä saattaa heikentää vastausprosenttia. Toisaalta tämän tutkimuksen vastausprosenttia (52 %) ei välttämättä voida pitää heikkona vaan ennemminkin jo alkujaan suhteellisen pientä perusjoukkoa. Pieneksi jääneen otoksen vuoksi aineistoa on joiltakin osin jouduttu tiivistämään muutamaaan luokkaan, jolloin on myös menetetty tietoa. Luokittelun seurauksena tulokset eivät välttämättä välity yhtä selkeästi. Valli (2015) suosittelee, että tilastollisin menetelmin suoritettavassa tutkimuksessa otos tulisi olla kolminumeroinen luku, jotta esimerkiksi merkitsevyystestejä tehdessä eri luokkiin tulee riittävä määrä vastauksia.

Pääkomponenttianalyysi on menetelmänä sellainen, että siihen liittyy aina tutkijan subjektiivisia valintoja, jotka vaikuttavat tuloksiin (Heikkilä 2014b, 232). Tutkijat saattavat esimerkiksi käyttää erilaisia estimointimenetelmiä ja nimetä komponentteja ja faktoreita eri tavoin. Metsämuurosen (2011, 661) mukaan pääkomponenttien nimeäminen ei olekaan aina yksiselitteistä. Koska vapaaehtoisten motiiveista ei ole vammaisurheilun saralla kovin paljon aiempaa tutkimusta, ja jotta tutkimuksen tuloksia voitaisiin pitää mahdollisimman totuudenmukaisina, motiivien faktori- tai komponenttirakenteesta ei haluttu asettaa ennakko-oletuksia määrittelemällä faktoreiden tai komponenttien määrää etukäteen. Estimointimenetelmänä päätettiin käyttää pääkomponenttianalyysiä, koska se kuvasi parhaiten tätä aineistoa. Metsämuurosen (2011, 653) mukaan pääkomponenttianalyysi sopii käytettäväksi silloin, kun muuttujien määrää halutaan vähentää ilman taustalla olevaa teoreettista oletusta.

Kvantitatiivisen tutkimuksessa voidaan käyttää reliabiliteetin arviointiin kehiteltyjä tilastollisia menettelytapoja, jotka kertovat mittareiden luotettavuudesta (Hirsjärvi ym. 2009, 231). Tässä tutkimuksessa pääkomponenttianalyysin perusteella luotujen komponenttien sisältämistä motiiviväittämistä laskettiin Cronbachin Alfa -arvot, joilla mitattiin luotujen komponenttien luotettavuutta. Jos Cronbachin Alfan arvoksi saadaan vähintään 0,6, mittarin luotettavuutta voidaan pitää hyvänä (Heikkilä 2014a). Kaikki komponentit saivat Cronbachin Alfalla mitattuna arvon 0,7–0,9, joten pääkomponenttianalyysin perusteella luotuja komponentteja voidaan pitää luotettavina.

7.2 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen eettisyyttä voidaan arvioida tarkastelemalla, onko tutkimusprosessi noudattanut hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2013) mukaan hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa tutkimuseettikan näkökulmasta, että tutkimus noudattaa tieteellisiä toimintatapoja, jotka pitävät sisällään rehellisyyden, huolellisuuden ja tarkkuuden niin tulosten tallentamisessa ja esittämisessä kuin tutkimuksen ja tulosten arvioinnissa.

Tutkimuksessa tulee käyttää tutkimuskriteerien mukaisia ja eettisiä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkimuksen toteutuksessa tulee noudattaa tieteelliseen toimintaan kuuluvaa avoimuutta ja vastuullista viestintää tulosten julkaisemisessa. (TENK 2013.) Tässä tutkimuksessa avoimuus ja eettisyys tiedonhankinnassa ja aineistonkeräämisessä varmistettiin siten, että tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteista informoitiin tutkittavia riittävällä tavalla sähköpostiin liitettyllä saatekirjeellä, joka toimitettiin kyselylinkin ohessa. VAU:n tutkimuspäällikkö Aija Saari oli muotoilemassa kyselyn kysymyksiä, jotta kysymysten asetteluissa huomioitiin kohderyhmä, vastaajien kunnioitus ja eettiset lähtökohdat kysyttäessä esimerkiksi mahdollisista sairauksista tai vammoista. Kysely lähetettiin tapahtumajärjestäjän toimesta vapaaehtoisrekisterissä oleville henkilöille, joten tutkittavien tietoja ei ole luovutettu tutkijoille missään vaiheessa. Kyselyyn vastattiin nimettömänä eikä kyselyssä kysytyä henkilötietoja, jotka voisivat paljastaa vastaajan henkilöllisyyden. Näin ollen vastanneiden vastauksia ja nimiä ei ole missään vaiheessa pystytty yhdistämään. Edellä mainituilla menetelmillä on varmistettu vastaajien anonymiteetti. Kyselyyn osallistuminen oli myös vapaaehtoista.

Tutkimuksen tulokset ja analysointimenetelmät, joilla tuloksiin on tultu, on tässä tutkimuksessa ja raportissa esitetty totuudenmukaisesti ja asiaan kuuluvalla tavalla vääristelemättä tietoa. Toisten tutkijoiden saavutukset on huomioitu, niille on annettu niiden ansaitsema arvo eikä niitä ole yritetty esittää omina huolehtimalla, että viittaukset muihin tutkimuksiin ja lähdeaineistoihin on tehty huolellisesti ja asianmukaisesti, kuten Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2013) ohjeistaakin. Tutkimuksen tietoaineistot tulee tallentaa tieteellisille periaatteille asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla (TENK 2013). Tämän tutkimuksen aineistoa on säily-

tetty huolellisesti, ja tutkimuksen tekijöitä ja toimeksiantajaa lukuun ottamatta tutkimusaineisto ei ole ollut muiden saavutettavissa.

7.3 Tutkimusprosessin arviointi

Tutkimuksen teko oli monivaiheinen ja opettavainen prosessi, jonka myötä pääsin soveltamaan ja syventämään taitojani monipuolisesti tiedonhaussa, kvantitatiivisissa analysointimenetelmissä sekä tutkimuksen toteuttamisen raportoinnissa ja prosessin arvioinnissa. Erityisesti pääkomponenttianalyysin toteuttaminen haastoi minut syventämään osaamastani tilastollisista aineiston analysointimenetelmistä monimuuttujamenetelmien osalta ja pohtimaan erilaisten toteuttamistapojen ja estimointimenetelmien sopivuutta muuttujien tiivistämiseen. Lisäksi tutkimus laajensi ymmärrystäni vapaaehtoisten motiiveista ennen kaikkea urheilutapahtumien osalta.

Haasteita tutkimuksen teolle aiheutti se, että aloitin tutkimusryhmässä vasta siinä vaiheessa, kun kysely oli jo teetetty, joten en päässyt vaikuttamaan kyselyn laatimiseen tai aineiston hankintaan liittyviin tekijöihin. Tutkimusta tehtiin lisäksi kansainvälisessä tutkimusryhmässä, jossa käytettiin sekä suomen että englannin kieltä. Koska ETSW oli kansainvälinen tapahtuma, useat tapahtumaan liittyvät raportit kuten myös suuri osa lähdemateriaalista olivat englanninkielisiä. Toisinaan olikin haasteellista löytää sopivaa suomenkielistä vastinetta englanninkielisille termeille.

LÄHTEET

- Aarno-Kaisti, K. 2013. Vapaaehtoistyöntekijän motivaatiotekijät urheilutapahtumassa. Tapauksena yleisurheilun Euroopan-mestaruuskilpailut Helsinki 2012. Turun yliopisto. Liiketaloustieteen pro gradu -tutkielma. Viitattu 20.3.2017.
<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/93239/503432.pdf?sequence=2>
- Ajankäyttötutkimus 2009. 2011. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 29.3.2017.
http://tilastokeskus.fi/til/akay/2009/04/akay_2009_04_2011-09-16_fi.pdf
- Andile, M. & Surujlal, J. 2013. Characterizing volunteer in sporting mega events: the case of soccer the FIFA world cup in South Africa. Teoksessa: Delener, N., Fuxman, L., Lu, F.V., Rodrigues, S. & Rivera, L. (toim.). 2013. Globalizing businesses for the next century: Visualizing and developing contemporary approaches to harness future opportunities. USA: Global Business and Technology Association, 791–802.
- Antonie, S-A. 2010. Developing a career promotion model for Romanian football referees. University of Jyväskylä. Department of Sport Sciences. Master's Thesis. Viitattu 11.9.2017.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/23365/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201005061691.pdf?sequence=1>
- Bauman, Z. 2002. Notkea moderni. (Suom. Jyrki Vainonen). Tampere: Vastapaino.
- Beck, U. 1992. Risk Society. Towards a New Modernity. London: Sage.
- Beck, U. 1995. Poliitiikan uudelleen keksiminen. Teoksessa: Beck, U., Giddens, A. & Lash, S. 1995. Nykyajan jäljillä refleksiivinen modernisaatio. Tampere: Vastapaino, 11–82.

- Bourdieu, P. 1986. The forms of capital. Teoksessa: Richardson, J. E. (toim.). 1986. Handbook of the theory of research for the sociology of education. New York: Greenwood Press, 241–258.
- Clary, E.G., Snyder, M. & Stukas, A. A. 1996. Volunteer's motivations: findings from a national survey. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 25 (4), 485–505.
- Cnaan, R. A. & Goldberg-Glen, R.S. 1991. Measuring motivation to volunteer in human services. *Journal of Applied Behavioral Science* 27 (3), 269–284.
- Cnaan, R. A., Handy, F. & Wadsworth, M. 1996. Defining who is a volunteer: Conceptual and empirical considerations. *Voluntary Sector Quarterly* 25 (3), 364–383.
- Cuskelly, G., Hoye, R. & Auld, C. 2006. *Working with volunteers in Sport: theory and practice*. New York: Routledge.
- Doherty, A. 2009. The volunteer legacy of a major sport event. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events* 1 (3), 185–207.
- Dorsch, K.D., Rietner, H.A., Sluth, V., Paskevich, D.M., & Chelladurai, P. (2002). What affects a volunteer's commitment. Toronto: Canadian Centre for Philanthropy. Viitattu 10.8.2017.
http://sectorsource.ca/sites/default/files/resources/files/Dorsch_SR1_English_Web.pdf
- Downward, P., Lumsdon, L. & Ralston, R. 2005. Gender differences in sports event volunteering: insights from crew 2002 at the XVII Commonwealth Games. *Managing Leisure* 10 (4), 219–236.
- European Transplant Sport Week Official Handbook. 2016. Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta ry. Printmix Oy.

European Transplant Sport Week 2016 -project plan. Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta ry. Julkaisematon lähde.

European Youth Forum. 2012. Volunteering charter. European charter on the rights and responsibilities of volunteers. Viitattu 20.10.2016.

http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/volunteering_charter_en.pdf

Farrel, J.M, Johnston, M.E.& Twynam, G.D 1998. Volunteer motivation, satisfaction and management at an elite sporting competition. *Journal of Sport Management* 12 (4), 288–300.

Ferrand, A. & Skirstad, B. 2015. The volunteers perspective. Teoksessa: Parent, M. & Chappolet, J-L. 2015. *Routledge Handbook of Sport Event Management*. 2015. New York: Routledge, 65–88.

Giannoulakis, C., Wang, C-H. & Gray, D. 2007. Measuring volunteer motivation in mega-sporting events. *Event Management* 11 (4), 191–200.

Giddens, A. 1994. *Beyond left and right. The future of radical politics*. Cambridge: Polity Press.

Heikkilä, T. 2014a. Tilastollinen tutkimus. Verkkomateriaali. Edita. Viitattu 24.8.2017.

<http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Heikkilä, T. 2014b. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

- Hustinx, L. & Lammertyn, F. 2003. Collective and reflexive styles of volunteering: A sociological modernization Perspective. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* 14 (2), 167–187.
- Itkonen, H., Iltanen, K., Lämsä, J., Matilainen, P. & Metsäranta, O. (2006) Elämyksiä ja yhteisöllisyyttä etsimässä: MM-kisojen vaikutus liikunnan kansalaistoimintaan. Teoksessa: *Urheilu, maine ja raha. Tutkimuksia vuoden 2005 yleisurheilun MM-kisoista*, toim. M. Nylund, S. Laakso & S. Ojajarvi. Helsinki: Gaudeamus, 47–71.
- Khoo, S. & Engelhorn, R. 2007. Volunteer motivations for the Malaysian Paralympiad. *Tourism and Hospitality Planning & Development* 4 (3), 159–167.
- Khoo, S. & Engelhorn, R. 2011. Volunteer motivations at a national Special Olympics event. *Adapted Physical Activity Quarterly* 28 (1), 27–39.
- Masterman, G. 2004. *Strategic sports event management an international approach*. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann.
- MacLean, J. & Hamm, S. 2007. Motivation, commitment, and intentions of volunteers at a large Canadian sporting event. *Leisure/Loisir* 31 (2), 523–556.
- Metsämuuronen, J. 2011. *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. E-kirja. Helsinki: International Methelp, Booky.fi
- Monga, 2006. Measuring motivation to volunteer for special events. *Event Management* 10 (1), 47–61.
- Müller, M. 2015. What makes an event a mega-event? Definitions and sizes. *Leisure Studies* 34 (6), 627–642.

- Nylund, M. & Yeung, A. B. 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa: Nylund, M. & Yeung, A. B. 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 13–38.
- Pöyhiä, T. 2004. Urheilutapahtuman vapaaehtoistyö uuden yhteisöllisyyden ilmentäjänä? Tapauksena vuoden 2003 jääkiekon MM-kisat. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 11.9.2017.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/9702/G0000621.pdf?sequence=1>
- Saaristo, K. & Jokinen, K. 2004. Sosiologia. Helsinki: WSOY
- Skirstad, B. & Hanstad, D.V. 2013. Gender matters in sport event volunteering. *Managing Leisure* 18 (4), 316–330.
- Stebbins, R.A. 1996. Volunteering: A serious leisure perspective. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 25 (2), 211–224.
- Stebbins, R. A. 2004. Introduction. Teoksessa: Stebbins, R. A. & Graham, M. (toim.). 2004. *Volunteering as leisure / Leisure as volunteering: an international assesment*. Oxfordshire: CABI Publishing, 1–12.
- Strigas, A.D. & Jackson, E.N. 2003. Motivating volunteers to serve and succeed: Design and results of a pilot study that explores demographics and motivational factors in sport volunteerism. *International Sports Journal* 7 (1), 111–123.
- Surujlal, J. 2010. Volunteer motivation in special events for people with disabilities. *African Journal for Physical, Health Education, Recreation and Dance* 16 (3), 460–474.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Viitattu 21.10. 2017.
<http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanta>

- Twynam, G.D., Farrel, J.M. & Johnston, M. E. 2002. Leisure and volunteer motivation at a special sporting event. *Leisure/Loisir* 27(3–4), 363–377.
- Valli, R. 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa: Valli, R. & Aaltola, J. (toim.). 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 84–108.
- Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015. 2015. Kansalaisareena. Viitattu 29.3.2017
http://www.kansalaisareena.fi/Vapaaehtoistyö_Suomessa_2010ja2015.pdf
- Vastamäki, J. 2015. Kyselylomaketutkimus: Tutkimusasetelman ja mittareiden valinta. Teoksessa: Valli, R. & Aaltola, J. (toim.). 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 121–132.
- Volunteering in the European Union. 2010. Viitattu 13.9.2017
http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf.
- Weber, M. 1978. *Economy & society: An outline of interpretive sociology*. Vol.1. California: Berkley.
- Wollebæk, D., Skirstad, B. & Hanstad, D.V. 2014. Between two volunteer cultures: Social composition and motivation among volunteers at the 2010 test event for the FIS Nordic World Ski Championships. *International Review for the Sociology of Sport* 49 (1), 22–41.
- Yeung, A.B. 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry. Viitattu 11.9.2017.

http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/vapaaehtoistoiminta/aiemmat_artikkelit/vapaaehtoistoiminta_osana_kansalaisyhteiskuntaa_-_ihanteita_vai_todellisuutta

Yeung, A. B. 2005. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota? Teoksessa: Nylund, M. & Yeung, A. B. 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 104–125.

LIITE 1. Saatekirje

Hyvä vapaaehtoistoimija

Olet saanut tämän kyselyn, koska toimit vapaaehtoisena EU:n Erasmus+ ohjelman rahoittamissa ETSW-viikon tapahtumissa.

Kysely koostuu kuudesta osa-alueesta, joissa kysytään vapaaehtoistyön tekemisen syitä, kokemuksia vapaaehtoisena toimimisesta ETSW-tapahtumassa ja vapaaehtoistyön tekemistä tulevaisuudessa. Lisäksi voit antaa palautetta tapahtumasta vapaaehtoistoimijan näkökulmasta. Kyselyyn vastaaminen kestää **20-30 minuuttia**.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Antamiasi vastauksia käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Aineisto analysoidaan tilastollisin menetelmin ja arkistoidaan Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon myöhempää tutkimus-, opetus- ja opiskelukäyttöä varten. Arkistoitava aineisto anonymisoidaan. Missään tutkimuksen vaiheessa yksittäisen henkilön nimi tai vastaukset eivät tule esille. Tuloksia hyödynnetään ETSW-tapahtumaviikon julkaisuissa.

Vastausaika päättyy **26.8.2016 klo 16:00**.

Kyselyn lopuksi voit halutessasi osallistua arvontaan, jossa arvotaan yhteystietonsa jättäneiden kesken kaksi **50 euron Intersport-lahjakorttia**.

Kiitos osallistumisestasi tutkimukseen!

Tiina Siivonen
VAU Verkostokoordinaattori
tiina.siivonen@vammaisurheilu.fi

Anna-Katriina Salmikangas
Liikuntakasvatuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
anna-katriina.salmikangas@jyu.fi

Kwok Ng
Liikuntakasvatuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
kwok.ng@jyu.fi

LIITE 2. Kysely

Kysely kansainvälisen elinsiirtoliikunnan tapahtumaviikon vapaaehtoisille European Transplant Sport Week (ETSW-tapahtuma) 10.–17. heinäkuuta 2016

1. Sukupuoli

- Nainen   Mies

2. Syntymävuosi _____

3. Sivilisaäty

- Naimaton
 Avo-/avioliitossa
 Eronnut
 Leski

4. Paikkakunta

- Vantaa
 Helsinki
 Espoo
 Muu Uusimaa
 Muu Suomi

5. Onko sinulla jokin pitkäaikaissairaus?

- Kyllä   Ei

6. Onko sinulla joku läheinen henkilö, jolle on tehty elinsiirto tai joka käy dialyysissä?

- Kyllä   Ei

LIITE 2 jatkuu

	En koskaan	Viime kuussa	2-3kk:tta sitten	4-6kk:tta sitten	7-12kk:tta sitten	Yli vuosi sitten
Uskonnolliset tapahtumat ja toiminta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eläkeläisten tapahtumat ja toiminta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lasten ja nuorten tapahtumat ja toiminta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Asuinaluetoiminta- ja -tapahtumat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muut terveyteen, hyvinvointiin tai lähiyhteisön toimintaan liittyvät tapahtumat ja toiminta	☐	☐	☐	☐	☐	☐

VAPAAEHTOISKOKEMUS ETSW-tapahtumassa

16. Mihin seuraavista vapaaehtoisten koulutustilaisuuksista osallistuit?

	Kyllä	Ei
Vapaaehtoiskoulutus 20.4.2016 klo 17.00–20.00	☐	☐
Vapaaehtoiskoulutus 11.5.2016 klo 17.00-20.00	☐	☐
Vapaaehtoiskoulutus 8.6.2016 klo 17.00-20.00	☐	☐
Vapaaehtoiskoulutus 11.6.2016 klo 13.00-16.00	☐	☐
Vapaaehtoiskoulutus 9.7.2016	☐	☐
Muu perehdytys ennen tapahtumaa	☐	☐

17. Perehdytkö koulutusmateriaaliin ja vapaaehtoisten käsikirjaan ennen vapaaehtoisvuorojasi?

- Kyllä   Ei

LIITE 2 jatkuu

18. Mistä sait tietää mahdollisuudesta toimia ETSW-viikon vapaaehtoisena?

- Ystävältä
- Perheenjäseneltä
- Muulta sukulaiselta
- Lehdestä
- Internetistä
- Urheiluseuran kautta / VAU:n kautta
- Elinsiirtoliikuntaan liittyvältä yhdistykseltä tai järjestöltä
- Suorakirjeestä
- Muualta, mistä ? _____

VAPAAEHTOISTOIMINTAAN OSALLISTUMISEN SYYT

23. Kuinka tärkeinä pidät seuraavia syitä osallistua ETSW-tapahtuman vapaaehtoistoimintaan?

(5= erittäin tärkeä, 4 = tärkeä, 3= melko tärkeä, 2= ei kovin tärkeä, 1= ei lainkaan tärkeä)

	5	4	3	2	1
Halu tehdä jotain hyödyllistä	☐	☐	☐	☐	☐
Halu auttaa tapahtumaa menestymään	☐	☐	☐	☐	☐
Halu olla osa kisojen yhteisöä	☐	☐	☐	☐	☐
Halu saada käytännön kokemusta	☐	☐	☐	☐	☐
Ystäväni/perheenikin osallistuu vapaaehtoistyöhön	☐	☐	☐	☐	☐
Osaamistani tarvitaan kisajärjestelyissä	☐	☐	☐	☐	☐
Halu tehdä jotain yhteiskunnan hyväksi	☐	☐	☐	☐	☐
Halusin auttaa tavalla tai toisella	☐	☐	☐	☐	☐
Halusin laajentaa näkemystäni urheilusta	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdollisuus tavata urheilijoita ja katsoa kisoja	☐	☐	☐	☐	☐
Aiempi kokemus osallistumisesta vastaavaan työhön	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaaehtoistyö tässä tapahtumassa saa minut tuntemaan itseni paremmaksi ihmiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
Halu työskennellä erilaisten ihmisten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Sukulaiseni/ystäväni on mukana elinsiirron saaneiden tai dialyysissa olevien urheilu- ja liikuntatoiminnassa/urheilutoiminnassa	☐	☐	☐	☐	☐
Minun odotetaan osallistuvan vapaaehtoistyöhön	☐	☐	☐	☐	☐
Ainutkertainen tilaisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Kasvattavan kokemuksen saaminen	☐	☐	☐	☐	☐

LIITE 2 jatkuu

VAPAAEHTOISTOIMINTA TULEVAISUUDESSA

25. Aiotko tulevaisuudessa osallistua vapaaehtoistyöhön?

	Ehdottomasti kyllä	Luultavasti kyllä	Luultavasti ei	Ehdottomasti ei
Urheilutapahtumissa	☐	☐	☐	☐
Urheiluseuran toiminnassa	☐	☐	☐	☐
Vammaisliikunnan tapahtumissa	☐	☐	☐	☐
Elinsiirtoliikunnan tapahtumissa	☐	☐	☐	☐
Muissa tapahtumissa	☐	☐	☐	☐

LIITE 3. Motiiviväitteiden kommunaliteetit

Motiiviväitteet	Kommunaliteetit
Halu tehdä jotain hyödyllistä	0,754
Halu auttaa tapahtumaa menestymään	0,780
Halu olla osa kisojen yhteisöä	0,690
Halu saada käytännön kokemusta	0,753
Ystäväni / Perheenikin osallistuu vapaaehtoistyöhön	0,686
Osaamistani tarvitaan kisajärjestelyissä	0,556
Halu tehdä jotain yhteiskunnan hyväksi	0,661
Halusin auttaa tavalla tai toisella	0,734
Halu laajentaa näkemystäni urheilusta	0,841
Mahdollisuus tavata urheilijoita ja katsoa kilpailuja	0,888
Aiempi kokemus osallistumisesta vastaavaan työhön	0,575
Vapaaehtoistyö tässä tapahtumassa saa minut tuntemaan itseni	0,720
Halu työskennellä erilaisten ihmisten kanssa	0,672
Sukulaiseni / Ystäväni on mukana elinsiirron saaneiden tai dialyysissä olevien urheilu- ja liikuntatoiminnassa	0,671
Minun odotetaan osallistuvan vapaaehtoistyöhön	0,776
Ainutkertainen tilaisuus	0,697
Kasvattavan kokemuksen saaminen	0,746
Perheen perinteen jatkaminen vapaaehtoistyöhön osallistumalla	0,724
Osallistumista elinsiirtoilukunnan viikon vapaaehtoistyöhön arvostetaan	0,620
Työskentelen tai toimin elinsiirtoalalla/kuntoutuksessa	0,590
Muihin vapaaehtoiisiin tutustuminen	0,669
Jos minä en olisi osallistunut, kukaan muu ei olisi hoitanut tehtävää	0,744
Minulla ei ollut muutakaan tekemistä kisojen aikana	0,555
Suurin osa lähipiiristäni osallistuu vapaaehtoistoimintaan	0,736
Vaihtelu päivittäisiin rutiineihin	0,667
Vapaaehtoisena pääseminen loppujuhlaan ja lahjan saaminen	0,634
Halu olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa	0,700
Minulla on enemmän vapaa-aikaa kuin aiemmin	0,570
Ansioluettelon/CV:n kohentaminen	0,823
Ylimääräisten pisteiden/bonuksen saaminen koulusta tai työnantajalta	0,864
Tunnustuksen tai maineen saaminen	0,838
Tämän urheilutapahtuman kautta välittyvät kansalliset arvot ja perinteet	0,497
Kielitaidon kehittäminen kansainvälisessä tapahtumassa	0,634
Halu tukea elinsiirtotyötä	0,694

LIITE 4. Komponenttilataukset (Rotatoitu pääkomponenttimatriisi)

Muodostettu pääkomponentti	Motiiviväite	1	2	3	4	5	6	7	Ominais-arvo	Selitys-osuus	Cronbachin Alfa
Työura / Velvollisuus	Ylimääräisten pisteiden/bonuksen saaminen vapaaehtoistyön tekemisestä koulusta tai työnantajalta	0,895	0,118	0,112	0,130	0,041	0,033	-0,134	12,32	36,23 %	0,898
	Ansioluettelon/CV:n kohentaminen	0,847	0,240	0,115	0,125	-0,016	0,103	-0,091			
	Tunnustuksen tai maineen saaminen	0,797	0,168	0,188	0,119	0,181	0,241	0,183			
	Minun odotetaan osallistuvan vapaaehtoistyöhön	0,648	0,021	0,460	0,137	0,056	0,276	0,215			
	Jos minä en olisi osallistunut, kukaan muu ei olisi hoitanut tehtävää	0,611	0,013	0,498	0,059	-0,006	0,208	0,273			
	Minulla ei ollut muutakaan tekemistä kisojen aikana	0,577	0,083	0,183	0,015	-0,066	0,253	0,337			
	Työskentelen tai toimin elinsiirtolalla/kuntoutuksessa	0,472	-0,066	0,456	0,184	0,195	-0,284	-0,049			
Yhteisöllisyys	Halu saada käytännön kokemusta	0,300	0,755	0,072	0,227	0,092	-0,105	-0,129	4,01	11,78 %	0,869
	Halu työskennellä erilaisten ihmisten kanssa	0,099	0,695	0,082	0,140	0,348	0,176	-0,026			
	Muihin vapaaehtoisin tutustuminen	0,082	0,632	0,329	0,244	0,017	0,213	0,221			
	Kielitaidon kehittäminen kansainvälisessä tapahtumassa	0,273	0,629	0,239	0,230	0,158	0,099	0,138			
	Halu olla kisojen yhteisöä	-0,026	0,612	0,099	0,049	0,216	0,017	0,507			
	Halu olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa	-0,022	0,604	0,212	0,214	0,284	0,392	0,101			
	Kasvattavan kokemuksen saaminen	0,073	0,555	0,092	0,538	0,184	-0,100	-0,302			
Osaamistani tarvitaan kisajärjestelyissä	0,195	0,475	0,009	-0,033	0,254	0,434	0,194				
Perhe	Ystävieni /Perheenikin osallistuu vapaaehtoistyöhön	0,078	0,266	0,739	0,091	0,141	0,187	0,009	1,95	5,73 %	0,866
	Sukulaiseni / Ystävieni on mukana elinsiirron saaneiden tai dialyysissä olevien urheilu- ja liikuntatoiminnassa	0,184	0,156	0,722	-0,134	0,141	0,148	-0,180			
	Perheen perinteen jatkaminen vapaaehtoistyöhön osallistumalla	0,414	0,112	0,687	0,171	0,066	0,065	0,174			
	Suurin osa lähipiiristäni osallistuu vapaaehtoistoimintaan	0,445	0,137	0,612	0,119	-0,029	0,340	0,113			
	Vapaaehtoisena pääseminen loppujuhlaan ja lahjan saaminen	0,410	0,238	0,446	0,157	-0,045	0,354	0,243			
	Osallistumista elinsiirtoliikunnan viikon vapaaehtoistyöhön arvostetaan	0,374	0,235	0,400	0,394	0,148	0,298	0,002			
Tapahtuman mahdollisuudet	Mahdollisuus tavata urheilijoita ja katsoa kilpailuja	0,229	0,193	0,002	0,877	0,075	0,048	0,146	1,59	4,67 %	0,819
	Halu laajentaa näkemystäni urheilusta	0,194	0,195	0,024	0,861	0,079	0,060	0,116			
	Ainutkertainen tilaisuus	0,073	0,452	0,188	0,541	0,306	0,128	-0,219			
	Tämän urheilutapahtuman kautta välittyvät kansalliset arvot ja perinne	0,100	0,335	0,357	0,414	0,211	0,150	0,093			
Hyödyllisyys	Halu tehdä jotain hyödyllistä	0,084	0,093	0,059	-0,022	0,844	0,146	-0,034	1,53	4,51 %	0,819
	Halusin auttaa tavalla tai toisella	-0,030	0,260	0,164	0,200	0,764	-0,058	0,102			
	Halu auttaa tapahtumaa menestymään	0,013	0,174	-0,017	0,239	0,679	-0,144	0,459			
	Halu tehdä jotain yhteiskunnan hyväksi	0,219	0,378	0,048	0,064	0,661	0,145	-0,072			
	Halu tukea elinsiirtotyötä	-0,138	0,120	0,313	0,468	0,531	0,245	-0,052			
Vaihtelu / Vapaa- aika	Minulla on enemmän vapaa-aikaa kuin aiemmin	0,229	-0,002	0,233	0,022	0,052	0,671	0,100	1,32	3,87 %	0,749
	Vaihtelu päivittäisiin rutineihin	0,227	0,274	0,337	0,178	0,033	0,628	-0,001			
	Vapaaehtoistyö tässä tapahtumassa saa minut tuntemaan itseni paremmaksi ihmiseksi	0,547	0,203	0,164	0,112	0,177	0,550	-0,071			
	Aiempi kokemus osallistumisesta vastaavaan työhön	0,358	0,048	0,039	0,105	0,099	0,380	0,527			
Estimoitimenetelmä: Pääkomponenttianalyysi											
Rotaatiomenetelmä: Varimax Kaiserin normalisaatiolla											
Rotaatiokierrokset: 17											

LIITE 5. Vapaaehtoisten taustat ja tietämyksen keskiarvot

	N	Tietämys alussa		Tietämys koulutuksen jälkeen		Tietämys tapahtuman jälkeen		Muutos koulutus vs. alku		Muutos tapahtuma vs. koulutus		Muutos tapahtuma vs. alku	
		ka	sd	ka	sd	ka	sd	ka	sd	ka	sd	ka	sd
Sukupuoli													
Naiset	60	6,45	1,62	8,13	1,096	8,85	0,840	1,68	1,228	0,71	0,825	2,40	1,498
Miehet	35	5,74	1,221	7,80	0,868	8,80	0,759	2,06	1,055	1,00	0,594	3,06	1,230
p-arvo		0,018		0,127		0,773		0,136		0,056		0,031	
Ikä													
alle 40-v.	27	6,00	1,359	7,74	1,095	8,81	0,786	1,74	1,163	1,07	0,616	2,81	1,210
40-59-v.	32	6,22	1,699	8,16	1,110	8,88	0,793	1,94	1,243	0,72	0,772	2,66	1,516
60-v. ja vanhemmat	36	6,31	1,489	8,08	0,874	8,81	0,856	1,78	1,149	0,72	0,815	2,50	1,540
p-arvo		0,729		0,263		0,933		0,787		0,122		0,693	
Aikaisempi kokemus erityisryhmistä													
Ei	29	6,07	1,462	7,90	1,175	8,79	0,819	1,83	1,256	0,90	0,724	2,72	1,279
Kyllä	66	6,24	1,550	8,06	0,959	8,85	0,808	1,82	1,150	0,79	0,775	2,61	1,507
p-arvo		0,611		0,476		0,760		0,972		0,523		0,714	

LIITE 6. Vapaaehtoisten taustat ja motiivien keskiarvot

	N	Ura / Velvollisuus		Yhteisöllisyys		Perhe		Tapahtuman mahdollisuudet		Hyödyllisyys		Vaihtelu / vapaa-aika	
		ka	sd	ka	sd	ka	sd	ka	sd	ka	sd	ka	sd
Sukupuoli													
Naiset	60	1,89	0,992	3,85	0,789	2,19	1,014	3,71	0,942	4,25	0,701	2,87	1,012
Miehet	35	1,74	0,853	3,73	0,828	2,00	0,810	3,35	0,949	4,42	0,556	2,73	0,959
p-arvo		0,464		0,507		0,315		0,074		0,231		0,515	
Ikä													
alle 40-v.	27	1,96	1,044	3,99	0,745	2,39	1,006	3,70	0,971	4,41	0,644	2,97	0,986
40-59-v.	32	1,79	0,912	3,64	0,864	1,96	0,869	3,30	1,040	4,22	0,723	2,78	0,971
60-v. ja vanhemmat	36	1,79	0,903	3,81	0,773	2,06	0,945	3,74	0,828	4,32	0,600	2,73	1,024
p-arvo		0,734		0,240		0,202		0,121		0,521		0,615	
Koulutus													
Peruskoulu ja 2. aste	23	1,79	0,930	3,76	0,832	1,96	0,962	3,50	0,994	4,53	0,403	2,58	0,998
Opistotaso	29	1,89	0,913	4,00	0,726	2,18	1,021	3,78	0,835	4,18	0,718	3,00	1,029
Korkeakoulu	43	1,83	0,986	3,70	0,826	2,17	0,893	3,49	1,012	4,28	0,699	2,82	0,955
p-arvo		0,931		0,278		0,634		0,416		0,052*		0,312	
Työelämä													
Työelämässä	42	1,79	0,916	3,79	0,756	2,10	0,852	3,54	0,837	4,37	0,595	2,82	0,911
Ei työelämässä	53	1,87	0,968	3,81	0,842	2,14	1,019	3,61	1,048	4,26	0,698	2,82	1,057
p-arvo		0,667		0,920		0,842		0,689		0,430		0,998	
Aikaisempi kokemus urheilutapahtumissa tai -seurassa													
Kyllä	72	1,70	0,821	3,77	0,832	2,03	0,920	3,48	0,998	4,280	0,669	2,76	0,919
Ei	23	2,29	1,153	3,92	0,697	2,42	0,978	3,88	0,753	4,400	0,609	2,99	1,193
p-arvo		0,029		0,412		0,081		0,048		0,459		0,338	

* Welchin t-testi

LIITE 7. Vapaaehtoisten taustat ja aiheet vapaaehtoisuudelle jatkossa

	N	Urheilutapahtumissa		Urheiluseurassa		Vammaisurheilutapahtumissa		Elinsiirtoliikunnan tapahtumissa		Muissa tapahtumissa	
		kyllä	ei/ehkä	kyllä	ei/ehkä	kyllä	ei/ehkä	kyllä	ei/ehkä	kyllä	ei/ehkä
		N	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Sukupuoli											
Naiset	60	35	25	19	41	29	31	28	32	24	36
Miehet	35	24	11	16	19	16	19	16	19	19	16
p-arvo		0,321		0,171		0,805		0,928		0,177	
Ikä											
alle 40-v.	27	16	11	14	13	15	12	14	13	10	17
40-59-v.	32	22	10	7	25	15	17	15	17	17	15
60-v. ja yli	36	21	15	14	22	15	21	15	21	16	20
p-arvo		0,634		0,056		0,549		0,723		0,462	
Koulutus											
Peruskoulu ja 2. aste	23	14	9	11	12	13	10	11	12	11	12
Opistotaso	29	20	9	9	20	16	13	17	12	16	13
Korkeakoulu	43	25	18	15	28	16	27	16	27	16	27
p-arvo		0,643		0,431		0,196		0,200		0,311	
Työelämä											
Työelämässä	42	28	14	14	28	22	20	21	21	21	21
Ei työelämässä	53	31	22	21	32	23	30	23	30	22	31
p-arvo		0,415		0,528		0,384		0,521		0,409	
Aikaisempi vapaaehtoisuusurheilun parissa											
Kyllä	72	47	25	28	44	36	36	35	37	7	16
Ei	23	12	11	7	16	9	14	9	14	36	36
p-arvo		0,259		0,464		0,363		0,427		0,101	
Aikaisempi vapaaehtoisuus erityisryhmistä											
Kyllä	66	40	26	26	40	32	34	32	34	13	16
Ei	29	19	10	9	20	13	16	12	17	30	36
p-arvo		0,650		0,437		0,742		0,522		0,955	

LIITE 8. Vapaaehtoisten aiheet vapaaehtoisuudelle tulevaisuudessa ja tietämyksen keskiarvot

	N	Tietämys alussa		Tietämys koulutuksen jälkeen		Tietämys tapahtuman jälkeen		Muutos koulutus vs. alku		Muutos tapahtuma vs koulutus		Muutos tapahtuma vs. alku	
		ka	sd	ka	sd	ka	sd	ka	sd	ka	sd	ka	sd
Urheilutapahtuma													
Ei / Ehkä	36	6,14	1,624	8,06	1,068	8,72	0,779	1,92	1,273	0,67	0,717	2,58	1,574
Kyllä	59	6,22	1,463	7,98	1,008	8,90	0,824	1,76	1,119	0,92	0,772	2,68	1,357
p-arvo		0,801		0,740		0,305		0,539		0,121		0,757	
Urheiluseura													
Ei / Ehkä	60	6,00	1,584	7,97	1,104	8,75	0,856	1,97	1,221	0,78	0,783	2,75	1,42168
Kyllä	35	6,51	1,358	8,09	0,887	8,97	0,707	1,57	1,065	0,89	0,718	2,46	1,46213
p-arvo		0,112		0,588		0,199		0,114		0,528		0,340	
Vammais- /elinsiirtoliikunnan tapahtuma													
Ei / Ehkä	44	6,05	1,539	7,93	0,998	8,75	0,811	1,89	1,280	0,82	0,620	2,70	1,407
Kyllä	51	6,31	1,503	8,08	1,055	8,90	0,806	1,76	1,088	0,82	0,865	2,59	1,472
p-arvo		0,393		0,490		0,363		0,618		0,972		0,696	
Muut tapahtumat													
Ei / Ehkä	52	6,02	1,448	7,88	0,983	8,71	0,825	1,87	1,103	0,83	0,785	2,69	1,435
Kyllä	43	6,40	1,591	8,16	1,067	8,98	0,771	1,77	1,269	0,81	0,732	2,58	1,451
p-arvo		0,231		0,190		0,112		0,688		0,934		0,710	

LIITE 9. Vapaaehtoisten aiheet vapaaehtoisuudelle tulevaisuudessa ja motiivien keskiarvot

	N	Ura/ Velvollisuus		Yhteisöllisyys		Perhe		Tapahtuman mahdollisuudet		Hyödyllisyys		Vaihtelu / vapaa-aika	
		ka	sd	ka	sd	ka	sd	ka	sd	ka	sd	ka	sd
Urheilutapahtuma													
Ei / Ehkä	36	1,86	0,944	3,89	0,816	2,19	1,007	3,74	0,833	4,43	0,646	2,83	0,978
Kyllä	59	1,82	0,947	3,75	0,794	2,08	0,911	3,48	1,017	4,24	0,652	2,81	1,005
p-arvo		0,866		0,422		0,608		0,193		0,157		0,894	
Urheiluseura													
Ei / Ehkä	60	1,80	0,953	3,87	0,776	2,09	0,977	3,61	0,918	4,34	0,696	2,83	1,032
Kyllä	35	1,90	0,931	3,69	0,840	2,17	0,897	3,53	1,030	4,27	0,580	2,79	0,928
p-arvo		0,605		0,289		0,694		0,697		0,627		0,864	
Vammais- /elinsiirtoliikunnan tapahtuma													
Ei / Ehkä	44	1,77	0,906	3,78	0,832	2,06	1,032	3,63	0,93	4,37	0,629	2,69	1,058
Kyllä	51	1,89	0,976	3,82	0,781	2,18	0,869	3,54	0,99	4,26	0,676	2,92	0,925
p-arvo		0,545		0,799		0,541		0,665		0,436		0,264	
Muut tapahtumat													
Ei / Ehkä	52	1,82	1,037	3,85	0,848	2,15	1,031	3,72	0,932	4,35	0,723	2,82	1,065
Kyllä	43	1,86	0,822	3,75	0,747	2,09	0,839	3,41	0,967	4,27	0,564	2,81	0,904
p-arvo		0,820		0,575		0,739		0,111		0,573		0,946	